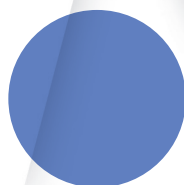

Eusko Jaurlaritzak,
2017-2020 Legegintzaldian,
**giza eskubideen eta
bizikidetzaren**
arloan sortutako
dokumentuen bilduma

6

1. Proiektu orokorra
2. Iragana argitzea
3. Biktimak
4. Memoria
5. Espetxe-politika

6. Hezkuntza

7. Erlijio-aniztasuna
8. Asiloa eta migrazio zaurgarria
9. Nazioarterako ekarpena
10. Eranskina. ETAren armagabetzea eta desagitea

Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritzaren Idazkaritza Nagusia

2020ko uztaila

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetzeta
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

Aurkibidea

Bilduma honen aurkezpen orokorra.	4
Liburu honen aurkezpena.	6
1. dokumentua. 2017-2020 Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria.	9
2. dokumentua. Adi-adian Hezkuntza-modulua.	43
3. dokumentua. Adi-adian Hezkuntza-moduluaren irakasleentzako gidaliburu didaktikoa.	57
4. dokumentua. Biktimen testigantzan oinarritutako hezkuntza-programen eraginaren balantze kuantitatiboa.	75
5. dokumentua. Aieteko Giza Eskubideen aldeko Pedagogia-Baliabideen Zentroaren proiektua.	85
6. dokumentua. Herenegun Unitate didaktikoa.	113
7. dokumentua. Mundua eskolan-Eskola munduan.	127
8. dokumentua. Uztartu, Erradikalizazio biolentoaren prebentzorako gizarte- eta heziketa-programa.	137
9. dokumentua. Etikasi Programa. Lehen esperientzia pilotua.	153
10. dokumentua. XI. Legegintzaldiko bizikidetzaren eta giza eskubideen kultura dibulgatzeari buruzko jardueren balantzea.	163

Bilduma honen aurkezpen orokorra

2011ko urriaren 20an, IX. Legegintzaldiko (2008-2012) azken urtean, ETAK “jarduera armatuaren behin betiko amaiera” iragarri zuen. Urtebete geroago, hauteskunde autonomikoak egin ziren eta Iñigo Urkullu Renteria buru zuen lehen gobernuari bide eman zioten (X. Legegintzaldia: 2012-2016). Hamarkaden ondoren lehen aldiz, euskal politikak eta gizarteak indarkeriaren eta terrorismoaren mehatxurik gabeko Legealdiari ekin zioten.

Une hartan, Lehendakariak hartutako lehen erabakietako bat Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusi berri bat sortzea izan zen, Eusko Jaurlaritzako Lehendakariari atxikia eta haren mende zuzenean. Helburu nagusia indarkeriaren amaiera ordenatua lortzen laguntzea eta *Gizartea Elkartzea* zen.

2016ko irailaren 25ean izan ziren berriro EAEko hauteskundeak. Urte hartako urriaren 20an, Eusko Legebiltzarrak hasiera eman zion XI. Legegintzaldiari (2016-2020). 2016ko azaroaren 23an, Iñigo Urkullu Renteria izendatu zuten Lehendakari, bigarren agintaldian.

Aurreko Legegintzaldiko Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiari dagokionez, Lehendakariak egitura horri eutsi zion, baina aldaketa batzuk eginda izenari eta funtzioei dagokienez. Horrela, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia izena hartu zuen. Hirugarren esparru hori sartu zuen, *lankidetzarena*, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia haren barruan sartu zelako. Idazkaritza horri atxikita geratu zen, halaber, errefuxiatuen krisi humanitarioari eman beharreko erantzunaren koordinazioa.

Horrela, XI. Legegintzaldian Idazkaritzak bere barne-egituran Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritza, *Gogora* Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuko Zuzendaritza eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren Zuzendaritza izan ditu.

XI. Legegintzaldian, aurrekoan bezala, Idazkaritzak Legegintzaldiko plan estrategiko bat izan du: 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana. Gogora Institutuak eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak sail-plan mailako bi jarduera-programaren bidez antolatu dute beren egitekoa.

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana 2017ko apirilaren 4an aurkeztu zen, eta urte bereko urriaren 10ean onartu zen behin betiko. Aurreikuspenetatik 16 ekimen eta horietatik eratorritako programa eta jarduera ugari atera dira.

Liburu-bilduma honek hamar liburutan biltzen ditu 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren garapenaren esparruan Legegintzaldi honetan sortutako dokumentu nagusiak. Horien egitura, izenburuak kontuan hartuta, honako hau da: (1) Proiektu orokorra, (2) Iragana argitzea, (3) Biktimak, (4) Memoria, (5) Espetxe-politika, (6) Hezkuntza, (7) Erljio-aniztasuna eta (8) Asilo eta migrazio zaugarria, (9) Nazioarteko ekarpena, eta (10) Eranskina: ETaren armatzea eta desegitea.

Seigarren liburu honek bizikidetzarako eta giza eskubideetarako hezkuntza-politikei buruzko dokumentuak biltzen ditu.

Giza eskubideen agenda Covid-19aren ostean

2016an amaitu zen Legegintzaldiaren eta 2020an amaitu denaren artean, beste aldaketa esanguratsu bat egon zen Eusko Jaurlaritzaren arlo horren izendapenarekin lotuta, baina kontzeptuzko funts garrantzitsu batekin. “Bakearen” eta “bizikidetzaren” Idazkaritza izatetik “giza eskubideen” eta “bizikidetzaren” Idazkaritza izatera igaro zen. Aldaketa horren atzean 2016aren amaieran adierazitako egoeraren diagnostiko hau zegoen:

“Bakea, terrorismoak eta indarkeriak markatutako garai baten amaierari lotua, atzean geratzen ari zen agenda giza ikusten zen sozialki. Egiteke zegoen agenda bat zen, iraganari lotua. Giza eskubideekin lotutako bizikidetzaren formulazioa, egiteke zeuden erronkak ahaztu gabe, mundu aldakor eta ziurgabetasunez inguratutako baten erronketara hobeto egokitzea zen. Giza eskubideen eta orainari eta etorkizunari lotutako bizikidetzaren agenda azaleratu zen”.

Diagnostiko hura zehatza izan zen. Euskal XI. Legegintzaldiko denbora, arlo horretan, funtsezko bi egitate-
ren ondorioz igaroko da historiara:

- Alde batetik, ETAre armagabetzea 2017ko apirilaren 8an, eta behin betiko desegitea 2018ko maiatza-
ren 3an. Hori guztia iraganaren ondorio eta zeinu anakroniko gisa; izan ere, bidegabeta izateaz gain,
onartezina eta jasanezina zen gure garaiko euskal eta europar gizartean.
- Bestalde, euskal gizartean giza eskubideekin, berdintasunarekin, justiziarekin, ingurumenarekin, migra-
zioekin, errefuxiatuekin, askatasunarekin eta abarrekin lotutako kezka eta ezinegon sozialen agenda
berri bat finkatzea.

2020an, ETAre amaierari lotutako egiteke dauden zereginen agenda bat geratzen da, batez ere hiru ere-
mutan: biktimen arloko politika publikoak, memoriari eta ETAr buruzko hausnarketa kritiko eta partekatua,
eta adostasuneko eta bizikidetzarako espetxe-politika.

Dena den, giza eskubideen euskal agenda gero eta gehiago da giza eskubideen agenda globala. Iragana-
ri lotutako tokiko agendatik giza eskubideen agenda globalarekin erabat bat egiteko trantsizioari buruzko
hausnarketa horrek XII. Llegegintzaldiaren hasiera markatzen du (2020-2024).

Aipatu bezala, 2016ko amaierako diagnostiko hark azpimarratzen zuen beharrezkoa zela “mundu aldakor
eta ziurgabetasunez inguratuaren erronketara egokitzea”. Ordura arte ezagututako ezerk ezin zuen hobeto
sinbolizatu aldaketa eta ziurgabetasuna, 2020aren hasieran planeta osoan agertu zen Covid-19 pandemiak
baino. XI. Legegintzaldia ere historiara pasako da, azken aldia pandemia honen ondorioengatik monopoli-
zatuta egon delako.

Tokiko eta planetako bizipen hark indartu eta berretsi baino ez du egin Euskadin giza eskubideen agen-
da globala errotzea. Munduaren errealtateari beste begirada bat emateko eskatzea gogoeta kontzeptuala
baldin bazen, pandemiaren ondoren errealtatearen agindua da orain. Paradigma-aldaketa baten aurrean
gaude, eta oraindik ez dakigu zer irismen eta ondorio dituen.

Galdera berri batzuk eginda daude. Ez, ordea, erantzun guztiak. Idazkaritza honen jarduera-eremuan bi
galdera garrantzitsu daude: batetik, nola adieraziko dira giza eskubideen urraketa- eta urrakortasun-modu
berriak?; eta, bestetik, nola planteatu beharko dira giza eskubideen defentsarako eta sustapenerako politika
publikoak pandemiaren atzean zehaztutako errealtate berrian?

Covid-19ren ondorioei buruzko eztabaida batzuek giza eskubideen balio hierarkikoki gorenaren gaineko
lehia sakona iragartzen dute. Iritzi eta eragin globaleko korrante boteretsuek beren balioaren mespretxua
defendatzen dute, edo, edozein kasutan, indibidualismo materialista baten ardatz ideologikoari lotutako bes-
te balio batzuen mende egotea.

Ikuspegi ideologiko horrek gutxietsi egiten du komunitatearen zentzua eta guztion ongia “onkeria” antzu eta
are kaltegarri gisa bilatzen du, eta zenbait balio lehenesten ditu, hala nola lokalismoa, “salba dadila ahal
duena”, segurtasuna, protekzionismoa edo merkatuaren lidergoa, politikaren aurrean, besteak beste.

Giza eskubideen defentsa eta, ondorioz, elkartasun-betebeharra dira datozen hamarkadetako zeregin na-
gusia. Jokoan duguna da ea munduaren grabitate-zentroak elkartasunaren ardatzera jotzen duen edo, aitzit-
tik, indibidualismoaren ardatzean sakontzen duen, bai herritarren kontzientzian duen proiektzioan, bai tokiko,
nazioko edo nazioarteko politikaren hainbat eremutan duen islapenean.

Covid-19ren ondoren, are arrazoi gehiagorekin, beharrezkoa izango da elkartasunaren, berdintasunaren, ez
baztertzearen eta giza eskubideen tokiko agenda globalean sakontzen jarraitzea. 2030 Agendaren Garapen
Jasangarriko Helburuak, Eusko Jaurlaritza bere ekintza osoan konprometituta daudenak, abiapuntu bat dira
ziklo berri honetan. Horixe da, hain zuzen ere, XI. Legegintzaldia amaitzen eta XII. Legegintzaldia hasten
deneko zalantzen eta erreferentzien ikuspegia.

Liburu honen aurkezpena

XI. Legegintzaldiaren hasieran, Eusko Jaurlaritzak agerian utzi zuen bere ekintza osoan giza eskubideen ikuspegia modu globalean eta sailen artean indartzeko asmoa zuela. Oinarrizko logikari jarraiki, Giza Eskubide, Bizikidetzaren Idazkaritza Nagusiak barne hartzen zituen esparruetako hezkuntza-ekimenak eta -proiektuak zentzu-unitate berean integratzen saiatu behar zen.

Erronka estrategikoa giza eskubideen aldeko hezkuntza-proiektu bat finkatzea zen, giza duintasunaren oinarri pedagogikoan finkatua, eta bakearekiko, aniztasunarekiko eta elkartasunarekiko konpromisora bideratua, enpatiaren aldeko haututik. Helburu nagusia zen hezkuntza-tresnak sortzea eta gizarte- eta hezkuntza-elkarrekintzak indartzea, bizikidetzan egiteke dauden eta sortzen ari diren erronken aurrean.

Gako horien ildotik, Legegintzaldi honetan “2017-2020rako Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza Programa Osagarria” izan zen abiapuntua, eta liburu honetan **1. Dokumentu** gisa aurkezten da. Idazkaritza osatzen duten zuzendaritzek (Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritza, Gogora Institutuaren Zuzendaritza eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren Zuzendaritza) hezkuntzaren arloan modu koordinatuan bultzatuko zuten jarduera-programa biltzen du.

Legegintzaldi honetan, biktima hezitzaileen Adi-Adian hezkuntza-modulua bultzatzen jarraitu da, eta liburu honetan **2. Dokumentu** gisa jaso da. Bi orduko saio batean edo bitan zentratutako hezkuntza-proposamen bat da, DBHko 4. mailako eta Batxilergoko geletan garatzen dena, giza duintasunaren, bizikidetzaren eta enpatiaren ikaskuntzak sustatzeko, biktimen testigantzak entzuteko esperientzia baten bidez. **3. Dokumentua**. “Adi-adian hezkuntza-moduluko irakasleentzako gida didaktikoak” aurrekoa osatzen du. Hezkuntza-esperientzia honek proposatzen duen ibilbidean ikasleei laguntzeko irakasleen eskura jarritako tresna-kutxa bat da.

Ekimen hau oso ondo baloratu dute bertan parte hartu duten guztiek. Ikuspegi kuantitatibotik, 23.545 ikasleek parte hartu dute hezkuntza-modulu honetan 2014ko urtarriletik 2020ko martxora bitartean ikastetxeetan egin diren 322 saioetan. **4. Dokumentuak** biktimen testigantzan oinarritutako hezkuntza-programen eraginarekin balantze kuantitatiboa islatzen du.

2016ko uztailaren 7an, Eusko Jaurlaritzak, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak Eskura proiektua aurkeztu zuten, Aieteko giza eskubideen arloko baliabide pedagogikoen zentroa. Lehen urratsak eman ondoren, 2018ko otsailaren 19an hitzarmen bat sinatu zen hura martxan jartzeko. Helburua da euskal gizartearen eskura jartzea giza eskubideen arloan balio pedagogikoa duten unitate didaktikoak, ikus-entzunezko dokumentazioa, testuak edo literatura- eta musika-lanak. Proiektu hori **5. Dokumentuan** aurkezten da.

Legegintzaldi honetan Herenegun hezkuntza-programa aurkeztu da, material didaktiko bat, Memoria Hurbila izenez ezagutzen den aldia (1960-2018) DBHko 4. mailako eta Batxilergoko 2. urteko Historia irakasgaiari txertatzeko. Helburuak hauek dira: (1) Ikasleei gure historiako aldi bereziki asaldatu eta bortitz bat ulertzen

laguntzea eta (2) baliabideak eskaintzea, ikasleek beren buruari galde diezaioten eta iraganeko gertaerak nola eta zergatik gertatu ziren eta orainaldian nola eragiten duten erantzun dezaten. Material horren aurkezpen-dokumentua **6. Dokumentu** gisa jasotzen da liburu honetan.

Elkartasunaren arloan, eta Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiaren, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren arteko lankidetzarekin, “Mundua Eskolan – Eskola Munduan” modulu didaktikoa prestatu da, **7. Dokumentuan** aurkezten dena. Azentua eta arreta bi plano osagarritan jartzen saiatzen da: Mundua eskolan, eta Eskola munduan. Helburua da esku-hartze pedagogikorako proposamen bat eskaintzea, elkartasunaren zentzuan hezteko, eta irakasleen prestakuntzara zein Tutoretzan edo Gizarte Zientzietako ikasgaiari (Lehen Hezkuntzako 5. eta 6. mailak eta DBH osoa) ikasleekin lan egitera bideratuta.

2019ko ekainaren 6an, erradikalizazio biolentoa prebenitzeko nazioarteko mintegia egin zen Donostian, Idazkaritza honek antolatuta. Bertan aurkeztu zen “Uztartu, erradikalizazio biolentoa prebenitzeko gizarte- eta hezkuntza-programa”, eta **8. Dokumentuan** jaso da. Uztartu Programak garatzen duen hipotesia da erradikalizazioaren prebentzioak gogoeta eta esperientzia sustatu behar dituela lau gune pedagogikoren inguruan: izaera mugatuaren, balio positiboaren, kontzientziaren eta giza duintasunaren pedagogia.

“2017-2020rako Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntzarako Programa Osagarriaren” seigarren jarduera-ardatzak Etikasi proiektua sustatzea du helburu. Proiektu honek etika eta giza eskubideei buruz ikastea iradokitzen du, Europako leku enblematikoetara bisita hezigarriak eginez, hala nola kontzentrazio-esparruek markatutako hirietara, edo indarkeria-gertaera larriek (Balkanak edo Ipar Irlanda) astindutako eskualdeetara. 2019an, esperientzia pilotu bat garatu zen, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak, Gazteria Zuzendaritzak eta Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak elkarrekin sustatuta. Lehendabiziko esperientzia pilotua **9. Dokumentu** gisa jaso da liburu honetan. Giza eskubideetan oinarritutako hezkuntzaren ikuspegitik, fisikoki ezagutzeko eta munduko beste leku batzuetan izandako gertaera traumatikoei buruzko leku eta istorioekin harremanetan jartzeko esperientziak eragin handia eta iraunkorra izan dezake pedagogian. Beste pertsona batzuen lekuan jarri eta mundua beste leku batetik ikusteko aukera ematen digu.

Hezkuntzaren esparrura berariaz bideratutako jardueraz gain, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak hainbat jarduera bultzatu ditu dibulgazioaren esparruan. **10. Dokumentuan**, XI. Legegintzaldiko bizikidetzaren eta giza eskubideen kultura dibulгатzeari buruzko jardueren balantzea jasotzen da.

1

● dokumentua

2017-2020 Giza eskubideen,
bizikidetzaren eta lankidetzaren
Hezkuntza-programa Osagarria

2017-2020 Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria

Aukeratzeko ahalmena

2017ko ekainaren 29a

Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetzaren
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

Sarrera

Eusko Jaurlaritzak, XI. Legealdiaren hasieran, jakinarazi du eskubideen gaineko ikuspegia bere ekintza guztietan indartzeko asmoa duela modu orokorrean eta sailarteko lanaz baliatuta. Erabaki horren lehenengo ondorioa Eusko Jaurlaritzaren egitura bera aldatu beharra izan da.

Lehenik eta behin, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren izena aldatu da, eta Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia deitu zaio. Bigarrenik, idazkaritza horretan Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia eta iheslarien egoera larriari erantzuna emateko koordinazioa sartu dira. Horrela, Idazkaritzak Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritza, Gogoraren Zuzendaritza eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren Zuzendaritza hartuko ditu barnean.

Idazkaritzak 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana dauka, eta plan estrategikoa da. Gogoraren Zuzendaritzak eta Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak, berriz, saileko planaren mailako programa bana daukate, eta horren arabera egituratzen dute beren jarduerak. Hiru plangintza-tresna horietan, hezkuntzaren esparruari lotutako ekimenak eta proiektuak daude, eta agerikoa da abiapuntuetan, ikuspegietan eta helburuetan askotan bat datozela.

Oinarritzko logikari jarraituz, arlo horietako hezkuntza-ekimenak eta -proiektuak unitate berean elkartzeko saiatu behar da. Bestela esanda, oinarri eta helburu partekatuek bide berean sartu beharko liriateke. Ildo horretatik, idazkaritzako zuzendaritzetan sortzen diren hezkuntza-plan guztiek giza eskubideei buruzko ikuspegia izan beharko dute.

Hori horrela, hauxe da legealdi honetako erronka estrategikoa: giza eskubideen hezkuntza-proiektua sendotzea, giza duintasunaren irizpide pedagogikoan oinarritua eta bakearekiko, aniztasunarekiko eta elkartasunarekiko konpromisora bideratua, enpatia aldeko hautua aintzat hartuta. Helburu nagusia hezkuntza-tresna sortzea da, bai eta bizikidetzaren arloan konpontzeke dauden edo sortzen ari diren erronkei aurre egiteko elkarrekintzak sortzea ere, gizarte- eta hezkuntza-arloan.

Aldi berean, bikoiztasunak ezabatzeko, ahaleginak eta baliabideak optimizatzeko eta ezarritako jarduerak garatzen laguntzeko lana egingo da. Horren harira, idazkaritza horretan egiten edo proposatzen diren proiektu, plan edo jarduerak guztietan garapen-baldintzak partekatu eta kontuan hartu beharko dira. Horren ondorioz, proposamenen mugak argi adierazi beharko dira; proposamenen aplikazioak erraza izan beharko du; eta baliabideen kopuruak, zentzuduna. Agerikoa denez, ikastetxeen eta hezitzaileen autonomia errespetatu eta sustatu beharra dago.

Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritzaren hiru zuzendaritzek hezkuntza-arloan aurrera eramaten dituzten ekimenetan eta proposamenetan kontuan hartu behar da hutsetik ez dela hasiko. Euskal hezkuntzan aspaldi landu dira giza eskubideak; beraz, egindako lana kontuan hartu beharko da, eta irizpide egokiei jarraituz geure hezkuntza-sisteman jada egiten ari den lan hori osatzeko proposamenak egin beharko dira.

Ildo horretatik, dokumentu honetan proposatzen diren ekimen guztiak Hezkuntza Sailarekin bat egingo dira, eta Euskadiko Eskola Kontseiluarekin, hezkuntza-eragileekin eta Gizalegez Akordioaren sinatzaileekin koordinatuta. Ekimen guztiek Oinarritzko Hezkuntzako eta Batxilergoko curriculumak osatzen lagunduko dute. Hezkuntza-etapa horiek amaitzean, gure hezkuntza-sistemako ikasleek honelako gaitasunak eta trebetasunak izan beharko dituzte, gizarterako eta herritartasunerako konpetentziari dagokionez:

«Giza eskubideak izatea norberaren bizitzako eta gizarteko ekintzei eta egoerei buruzko iritziak osatzeko erreferente unibertuala eta norberak herritar gisa dituen eskubideak erabili eta betebeharrak betetzeko erreferentea; eta partaidetzako, begiruneko, justizia sozialeko eta elkartasuneko jokabideak lantzea, balioetan oinarritutako demokrazia gauzatzeko».

«Iraganean, edo gaur egun, bizikidetzeta-tentsioak eta -gatatzak izan dituzten gizarte-taldeak, elkarri eragiten diotenak, historian zehar zer konfigurazio edo egitura izan duten jakitea; eta iraganaren gaineko kontzientzia kritikoa lantzea, etorkizunean egoera horiek konpontzeko prozedura baketsu eta demokratikoak erabiltzen jakin dezagun».

Lehen zatia

Abiapuntuak

1. Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planean ezarrita dauden hezkuntza-arloko erabakiak

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren 9. ekimenean jasota daude Eusko Jaurlaritzak hezkuntza arloan egin nahi dituen jarduketak, eta bizikidetzari eta giza eskubideei lotutako kultura sustatzeko plan globalaren zati dira. Hezkuntzaren arloan, bizikidetzari eta giza eskubideei lotutako hezkuntza indartzeko programa bat garatzea ezarrita dago planean, hiru ardatz oinarri hartuta:

·**Indarkeriarik eza eta giza eskubideak:** Adi-adian proiektuan bildu diren biktimen lekukotasun hezigarriak erabiliz, lekukotasunak ikasgeletan partekatzen dituzten biktimen lankidetzarekin batera.

·**Aniztasuna eta giza eskubideak:** arrazismoaren eta etiketa kolektiboari lotutako diskriminazioaren prebentziorako hezkuntza-tresna bat abian jarritz.

·**Elkartasuna eta giza eskubideak:** bidegabekeriaren eta bazterkeriaren aurrean enpatia eta elkartzasuna sustatzeko hezkuntza-proposamen baten bidez.

Legealdiaren amaierako ebaluazioa egiteko, honako irizpide hau erabiliko da: «bizikidetzaren eta giza eskubideen aldeko hezkuntza ideologia politiko desberdinak eta gizartea eta erakundeak elkartzeko gakoa izan dadin lortzea eta, horrekin batera, hezkuntzarako tresnak sortzea, erreferenteak izango liratekeenak, erabilgarriak direlako».

Bestalde, nabarmentzekoa da 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren 12. ekimenean lau ardatz zehaztuta daudela, plana bera garatzeko. Horietako bi helburuk zuzeneko lotura daukate hezkuntza-arloarekin. Honako hauek dira: lana EAEko unibertsitateekin partekatzea eta Gazteriaren Kontseiluarekiko akordioaren esparrua.

Planean jasota dago unibertsitateekin batera izango den lankidetzan 2015ean eta 2016an egindako lanaren potentzialtasunean sakonduko dela, giza eskubideen hezkuntza unibertsitateetara eramateko. Gazteriaren Kontseiluarekin egindako akordioari dagokionez, bereziki azpimarratu da bizikidetzaren aldeko eta giza eskubideen aldeko kultura zabaltzeko eta gazteek bertan parte hartzeko estrategia bat garatzeko lanean.

2. Gogoraren Jarduera Planean jasota dauden hezkuntza-arloko erabakiak

Gogoraren 2017-2020ko Jarduera Planaren 9. ekimenean jasota daude Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuak aurrera eraman nahi dituen hezkuntza-arloko jarduerak. Ekimen honen helburua memoriari buruzko hausnarketa kritikoaren gaitasun pedagogikoa jarduera zehaztuz erakustea da. Hau da, azken batean, hezkuntza-tresnak eskainiko dira, giza eskubideen eta indarkeriarik ezaren konpromisoa indartzeko, gure herriko memoria demokratikoaren balioak helaraziz.

Ekimen horrek hiru helburu ditu. Lehenik, memoriak historiaren ikuspegitik duen potentzialtasun didaktikoa sustatzeko hezkuntza-tresnak eskaintzea; bigarrenik, memoriak etikaren ikuspegitik duen potentzialtasun didaktikoa sustatzeko hezkuntza-tresnak eskaintzea; eta, hirugarrenik, memoriak hezkuntzari eta gizarteari lotuta duen potentzialtasuna sustatzea, hezkuntza-eragileek Memoriaren Egunari buruz eginiko proposamen parte-hartzaile baten bidez.

Gogoraren Jarduera Planak hiru lan-ildo ezarri ditu helburu horiek lortzeko:

·Memoriaren dimentsio historikoa EAEko hezkuntza-curriculumean sartzeko proposamena prestatzea.

·Memoriaren dimentsio etikoa eskoletan eta unibertsitateetan sartzeko proposamena prestatzea, Gogora institutuaren ikus-entzunezko funtsak eskaintzen dituen baliabideak erabiltzeko gida didaktikoaren bidez.

·Hezkuntzako eta unibertsitateetako eragileek Memoriaren Egunean parte hartzeko proposamena aurkeztea.

Legealdiaren amaierako ebaluazio-irizpidea Gogora institutuaren hezkuntza-proposamenek eskoletan eta unibertsitateetan eta hezkuntza-eremuko eragileen artean jasotako harrera izango da.

3. Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren hezkuntza-arloko erabakiak

Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren 2014-2017ko Gida Planean ezarrita dago gizartea eraldatzeko hezkuntza egiturazko lehentasuna dela. Hortik abiatuta, 2017-2020ko ARAR ekintza-plana martxan jarri da Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren ekarpen zehatz gisa (H)ABIAN, gizarte-eraldaketarako hezkuntzaren euskal estrategia garatze aldera.

Estrategia eta ekintza-plan horietako helburuak honako hauek dira: (1) 2030eko (H)abian strategiaren esparruan egiten diren ekintzak egokitzea; (2) proposamenak ekintza-plan espezifiko batean sartzea, kudeatzen ditugun ekimen eta tresna guztiak orientatzeko; (3) Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren funtzioa kontuan hartzea Eusko Jaurlaritzaren beste sail batzuekin edo lankidetzar-arloko beste erakunde publikoekin koordinatzean; eta (4) metodologiari eta jardunbidetik hartutako ikasbideari buruzko prestakuntza osatzeko baliabideak eta proposamenak egitea, hezkuntza-eragileekin batera.

Ekintza-ardatz hauek ezarri dira gizarte-eraldaketarako hezkuntza-arloko helburu horiek lortzeko:

1. ildo. **Ekintzak egiteko prestakuntza:** Gizarte-eraldaketarako Hezkuntzari laguntzea gaitasunak landuz eta sortuz, irakasleekin eta GGKEekin.
2. ildo. **Ekintza eraldatzaileak:** Mobilizatzea, eragitea, ikertzea, salatzea eta komunikazio hezigarria.
3. ildo. **Erakunde hezitzailea.** Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak gizarte-eraldaketarako hezkuntzari ekarpena egitea Eusko Jaurlaritzan, beste erakunde batzuekin batera.
4. ildo. **Ikasteko kultura.** Gizarte-eraldaketarako hezkuntzan ekarpenak egitea, hausnarketaren eta elkarrekiko ikaskuntzaren bidez.

Legealdiaren amaierako ebaluazioaren irizpidea prestakuntzako eta hezkuntzako baliabide eta tresna zehatzak sortu izana izango da, baldin eta tresna eta baliabide horiek elkartasunaren eta gizarte-eraldaketaren beharra hezkuntzan sartzen lagundu badute.

Bigarren zatia

Testuingurua

Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza osatzen duten zuzendaritzen hezkuntza arloko jarduketa testuinguru partekatu batean ulertu behar da. Zehatzago esanda, jarduketa horrek lagungarria izan behar du Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren eta Gogora Planaren hezkuntza-proiektuetan edo Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak gizarte-eraldaketarako hezkuntzari buruz bultzatzen duen ikuspegian. Dokumentuaren bigarren zatian, hiru ataletan egituratuta dago testuinguru horren deskribapena: oinarri kontzeptualak, plangintza pedagogikoa eta estrategia didaktikoak.

1. Oinarri kontzeptualak

Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren hezkuntza-programa sendotzeko eta indartzeko oinarri kontzeptualen osagaiak honako hauek izango dira: funtsezko hezkuntza-educia duten bi binomio eta helburu nagusi bat.

1.1. Funtsezko hezkuntza-educia duten bi binomio

‘Binomio’ hitzaren esanahi baten arabera, bi elementuren multzoa da, eta elementuok orekatuta edo bata bestearen mende daude. Programan, hezkuntza-educi garrantzitsua duten bi binomio baliatuko ditugu. Binomio horietan, bi kontzeptu oreka- eta mendekotasun-harremanean jartzen dira: alde bate-tik, pertsonen duintasuna eta giza eskubideak; eta, bestetik, enpatia eta elkartasuna. Kontzeptu horien edukia funtsezkoak dira, eta bizikidetzarako hezkuntza-proiektuaren oinarriak osatzen dituzte.

1.1.1. Binomioa: pertsonen duintasuna eta giza eskubideak

Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren proiektu globalean, hezkuntza funtsezko balio estrategikoa da. Pertsonaren duintasuna ulertzean, bizitzean, errespetatzean, sustatzean eta defendatzean oinarrituta dagoen hezkuntza-arloko proiektu baten lehentasuna berrestea da premisa hori formulatzeko modu bat, alderdi onari jarraituz.

Pertsonen duintasunak esan nahi du pertsona bakoitza berezia dela, baliabide baten orde-z xede bat delako. Xede bat da nork bere garapen osoa izateko aukera baliatu ahal duelako, bere kontzientziari jarraituz eta horretarako eskubidea baliatuta. Pertsonen duintasunaren ikusmolde horrek, hain zuzen ere, pertsona guztien oinarritzko eskubideak errespetatzea eskatzen du.

Pertsonen duintasunak esan nahi du pertsona bakoitza gehiago dela beraren edozein murriztapen baino; berari atxiki dakiokkeen edozein etiketa baino gehiago; eta berari lotutako edozein inguruabar, emozio edo arazo baino gehiago. Hezkuntzaren ikuspegitik, pertsonen duintasuna, kontzeptu bat ez ezik, bizipena ere bada. Norberak bizi ahal du esperientzia hori, nor bere esanahiaz eta bere irismen unibertsalaz jabetzeko.

Pertsonen duintasuna gizakiok historian egin dugun eraikuntza garrantzitsuenetako bat da, garrantzitsuena ez bada. Hori dela eta, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsaleko lehen oinarria da, eta lehen paragrafoan eta atarian jasota dago: «Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela». Pertsona guztiak daukate duintasuna, eta esperimintatu, errespetatu eta sustatu behar da.

Giza eskubideak pertsonen duintasunaren esanahian oinarritzen dira. Edozein diskriminaziotan etniari, erlijioari, politikari, generoari, gizarte-ari edo jatorriari lotutako etiketa bat jartzen da pertsonen duintasunaren gainetik. Etiketatik arrazoimenaren eta gizatasunaren gainetik jartzen dira aurreiritzia, ezjakintasuna eta oldarkortasuna.

Giza eskubideen eta bizikidetzaren arloko hezkuntzaren oinarritzko ideia erraza da: edozein pertsonaren etiketa etnikoa, erlijiosoa edo politikoa baino askoz ere garrantzitsuagoa da pertsona horren duintasuna. Hori dela eta, pertsona horrek berdintasunean eta justizian oinarritutako tratua merezi du, eta hori adierazten da beraren giza eskubideak errespetatuz.

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala premisa horren azalpen arautua da, eta 30 artikulutan adierazita dago. Munduaren historian nazioek eta herriek lortu duten akordiorik garrantzitsuena da. Hezkuntzaren ikuspegitik, lehentasun handiena eman behar zaio. Justizia, bakea, askatasuna eta bizikidetzaren neurri handi batean gobernuen eta pertsona guztien konpromisoaren, errespetuaren eta giza eskubideen defentsaren eta sustapenaren mende daude. Pertsonen duintasunak eta giza eskubideak osatzen duten binomioaren edukia hezkuntzari lotuta dago, ezinbestean.

2.2. Binomioa: enpatia eta elkartasuna

Gizakiok enpatikoak izateko gaitasuna daukagu. Gaitasun horrek elkartasunez jokatzeko aukera ematen digu. Elkartasuna aukerazko eta borondatezko erabakia da. Enpatikoa izateko gaitasuna eta elkartasunarekiko konpromisoa pertsonen ezaugarri espezifikoak eta unibertsalak dira. Are gehiago, gizakiok enpatia eta elkartasuna bereizgarri ditugula esan daiteke.

Enpatia beste pertsona baten lekuan jartzeko eta beste pertsona hori zaintzeko eta beraren egoera zailaz, justiziarik ezaz edo sufrimenduaz kezkatzeko gaitasuna da. Beste pertsona baten sufrimenduaz kezkatzeko gaitasuna dugunean, eta horrek zerbait egitera behartzen gaituenean, enpatia elkartasun bihurtzen da.

Pertsonen duintasuna bezala, enpatia ere kontzeptu bat da, eta ikasi ahal da. Baina, horrez gain, bada norberak bizi ahal duen esperientzia bat, berak unibertsoan duen irismena ulertzeko. Guk beste pertsona batzuen beharra sentitzen dugunean, enpatiaren beste aldea bizi dezakegu. Hurko batek jasaten duen justiziarik ezaren mina sentitzen dugunean ere esperimenta dezakegu.

Enpatia kulturari, hezkuntzari eta hedapenari lotutako balio handiko kontzeptua da, eta bizikidetzaren, giza eskubideen eta elkartasunaren arloko proiektu ororen oinarrian dugu. Izan ere, bestea eta besteak kontuan hartzen dituen bizikidetzakultura horrexek definitzen ditu enpatiaren aldeko hautuak. Bere baitako ate-leihoak kanpora zabalik dituen eta barruan zein kanpoan elkartasuna erakusteko gaitasuna duen gizartea definitzen du.

Enpatikoak izateko gaitasuna handiagoa da, baldin eta hezkuntzan sentsibilitatea eta beste pertsona batzuei hurbiltzen ikasi badugu, pertsona horiek urrun edo hurbil egonda ere. Enpatikoak izateko eta elkartasuna adierazteko gaitasunak zibilizatzen gaitu. Enpatiarik eta elkartasunik gabe, mundua norberekoikeriaren bultzaden mende egongo litzateke.

Eremu globalean edo gure herrian bertan, familian edo munduan bizikidetzak bidezkoagoa lortzeko behar den oinarrizko oreka lortuko bada, pertsonak, erakundeak eta herrialdeak beren baitako ate-leihoak zabaltzeko, eta barneko zein kanpoko elkartasuna adierazteko gai izan behar dute; horixe da, hain zuzen, pertsonen, erakundeen eta herrialdeen gainean behar dugun kontzepzio politikoa. Enpatiak eta elkartasunak osatzen duten binomioan funtsezkoa da hezkuntza-arloko edukia, mundua ulertzeko eta errealitatea hobetzen eta eraldatzen laguntzeko.

2.3. Hezkuntza-arloko helburu nagusia

Justiziarik eta berdintasunik eza, diskriminazioa, indarkeria eta biktimen aurreko axolagabetasuna ez dira soilik zoritxarraren ondorioak. Bidegabeko egiturak eta egoera horiei emandako erantzunak, neurri handi batean, pertsonen arrazoibideen eta erabakien bidez eraikitzen dira. Guztiok egiten ditugun eta norberak egiten dituen erabakiak dira. Erabakiak ondo jabetuta edo ondo jabetu gabe har ditzakegu.

Eta, gauzak zer diren, pasibotasunean edo bidegabeko zein berdintasunik gabeko errealitateetan parte hartzeko justifikazio ohikoena hau da: «ez neukan beste aukerarik», edo «ez zegoen beste aukerarik». Baina justiziarekin, berdintasunarekin, giza eskubideekin eta edozein indarkeria edo diskriminazio motaren biktimekin konpromisoa hartzeko oinarria hau da, hain zuzen ere: «aukeratu ahal dugu», «badago beste aukera bat».

Gizakiok aukeratzeko ahalmena daukagu: gutako bakoitzak. Ahalmen hori pertsonen gaitasun benetakoena, bereziena eta unibertsalena da. Pertsona guztiok duintasuna daukagu, eta enpatia eta elkartasuna adierazi ahal dugu, kontzienteki (zinez) aukeratu ahal dugulako. Axolagabetasuna, norberekoikeria eta justiziarik ezaren alde egin dezakegu, edo sentsibilitatearen, enpatiaren eta elkartasunaren alde. Hezkuntzaren ikuspegitik, horixe da tentsio neuralgikoa.

Aukera mota horiek gure esku daude, gure bizitzako edozein inguruabarretan. Zoritxarrak, inertziak edo ezintasunak ez dute den-dena hartzen. Gure kontzientziak aukeratzeko gaitasuna eta ahalmena ematen dizkigu. Hezkuntzaren ikuspegitik dagoen puntu neuralgikoa lotuta dago gure kontzientziaz jabetzeko garapenarekin. Hortaz, funtsezkoa da ikuspegi horri heltzea eta gaitasun horiek bereganatzeko lana egitea.

Aukeratzeko ahalmena pertsonari sentiaraztea eta ulertaraztea hezkuntzako proiektuaren ardatz nagusia da, baita helburu nagusia ere. Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren hezkuntza sus-

tatuko badugu, aukeratzeko ahalmenaz jabetu beharko dugu. Kontzienteki aukeratzeko boterea dugu, gure bizitzaren edozein unetan eta inguruabarretan. Aukera bakoitzean mundu bidezkoagoa eta bizigariagoa marrazten ari gara une oro; edo, kontrakoa, justiziarik gabeko mundu zakarragoa.

Pertsona bakoitzak, jakitun izan zein ez, aukeratzeko gaitasuna dauka. Norbera gaitasun horretaz jabetzen denean, gaitasun hori bere egiten duenean eta sentitu egiten duenean, aske da aukeratu ahal izateko. Aitzitik, ezin izango du alegatu jabetasunik edo ezagutzarik eza. Hezkuntzaren arloa horixe da, hain zuzen ere: norberari bere gaitasunak eta ezagutzak erakustea. Lege bidez aukerak ezartzen dira, baina, hezkuntzak ezin du aukerarik *ezarri*. Hezkuntzak ikuspegi kritikotik jokatzeko eta jokatu aurretik behar diren baliabideak iradoki eta, batez ere, eskaini ahal ditu.

Giza eskubideen defentsa eta biktimekiko elkartasuna, memoria eta bizikidetzaren uztartzen dituen eta desberdintasunik eta justiziarik ezaren kontra lankidetzaren alde egiten duen erakunde batek hezkuntza-proiektu bat sortzen baldin badu, honako puntu hau ardatz nagusitzat hartu beharko du: nor bere kontzientziaz jabetzea sustatzea eta pertsonak aukeratzeko gai direla azpimarratzea. Horixe da helburu nagusia. Aukeratzeko gaitasuna dugu. Kontzienteki aukera dezakegu. Elkartasuna ere aukera dezakegu. Pertsonak elkartasuna aukera dezakegu; hor dago gaiaren muina. Azken finean, erabaki bat da.

2. Plangintza pedagogikoa: kontrabaliok eta balioak

Oinarri kontzeptualekin batera, plangintza pedagogiko partekatua behar da, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritzaren eremuetako jarduketak zentzu bereko unitate batekoak izan daitezen. Plangintza partekatu horren inspirazio-iturria Gizalegez Akordioaren edukia izango da. Akordio hori diagnosi batean eta proposamen pedagogiko batean oinarrituta dago. Diagnostika eta proposamena lagungarriak dira funtsezko hezkuntza-edukia duten binomioak eta ardatz-nagusia garatzeko (aurreko puntuak azalduta daude).

2.1. Hezkuntzaren kontrabalioren diagnostikoa

Bizikidetzaren hausten duten kausa nagusiak dogmatismoa, fatalismoa, manikeismoa edo sektarismoa dira, giza kontzientzietan garaile direnean. Horrexek elikatzen du justiziarik eta elkartasunik eza bultzatzeko eta justifikatzeko ideologia. Lau paradigma horiek gizartearen kulturaren eta norberaren pentsamendean txertatuta egon daitezke, diskrezioz.

Laurek daukate ezaugarri komun bat: inposizioa, indarkeria, giza eskubideen urraketa eta bidegabekeriarekiko, desberdintasunarekiko eta diskriminazioarekiko sentiberatasun falta normalizatu egiten dituztela. Nork bere aukera egiteko gaitasun kritikoa distorsionatu edo deuseztatzen dute. Faktore horiek hezkuntzaren kontrako eragin handiko balioak dira.

•**Dogmatismoa.** Guztiz zuzen zaudelako eta egia osoaren jabe zarelako ustearen baliokidea da. Dogmatismoa nor bere mugaz behar bezala jabeturik ez izateagatik sortu eta garatzen da. Gizakion ahalmena eta gaitasuna indargabetzen ditu, nork bere buruarekin kritiko jokatzeko eta jokaera zuzentzeko gaitasuna deuseztatzen duelako.

•**Fatalismoa.** Funtsean, biktimaren rola hartzen da. Horren eraginez, konformismoa edo pasibotasuna aukera bakartzat hartzen dira. Zailtasunen erdian, aukerak identifikatzeko ezintasuna du oinarrian. Aukeratzeko gaitasuna murrizten du, aukeren sorta deuseztatzen duelako.

•**Manikeismoa.** Arazoak muturreko dikotomia bihurtzen ditu; hortaz, nork bere aukera egiteko eta ñabardurak kontuan hartzeko erantzukizuna eragozten du. Manikeismoa kontzientzia etikoaren sakontasun ahuleko egoeretan zabaltzen da. Aukeratzeko ahalmena murrizten du, errealitatea bi zatitan aurkezten duelako, demagogikoki sinplifikatuta.

•**Sektarismoa.** Giza eskubideei baino balio handiagoa ematen zaio ideia bati; taldea ideia horri atxikitzen zaio, eta kolektiboki defendatzen du. Giza duintasunaren balio gorena behar bezala barnerratuta ez izatean oinarritzen da. Kontzienteki aukeratzeko gaitasuna *a priori* ideologiko baten mende jartzen du.

Lau paradigma horiek murriztu edo guztiz deuseztatzen dute kontzienteki aukeratzeko gaitasuna. Bizikidetzaren hausten dute, etikoak ez diren baliabideen erabilera bidezkoztat jotzen dutelako; justiziarik eza, desberdintasuna, indarkeria onartzea zuzitzen dute, «beste aukerarik ez dagoelako», «beste ba-

tzuek egiten dutena okerragoa delako», eta, horren aurrean, «dena zilegi dela» aldarrikatzen dutelako. Labur esanda, aurkaria edo desberdina dena «etsai» irudikatzen dute, besterik kontuan hartu gabe.

Hezkuntzaren ikuspuntutik, batetik, aukeratzeko gaitasuna nor bere buruan sentitzea eta, bestetik, edozein diskriminaziori –politikoa, sektarioa, klasista, arrazista, sexista, etnia artekoa zein erlijio artekoa izan– aurrea hartzea zuzenean dago lotuta bizikidetzaren hausten duten lau paradigma horiei ematen zaien erantzunarekin.

2.2. Balio pedagogikoei buruzko proposamen pedagogikoa

Guztiok gara gizartearen eta hezkuntzaren arloko eragileak. Hurrengo lau puntuetan hezkuntza-erantzuna ematen zaie aurreko atalean azaldu ditugun lau kontrabalioei. Gizalegez Akordioaren edukia sakontzen dute, eta lau puntuak lagungarriak dira nor bere aukera egiteko gaitasunaz jabetzen ikasteko. Hortaz, pertsonen errealtate eta gaitasun egiazkoenak garatzeko lagungarriak dira. Ez dute ezer berririk erakutsiko, norberak duena baizik.

•**Mugen pedagogia.** Gure ikuspegia beti osatugabea dela onartzea da bizikidetzaren.

Bizikidetzak honetaz jabetzea esan nahi du: gutako inork ez du arrazoi osoa, ezin dugu dena egin, eta ezin gara egia osoaren jabe izan. Hezkuntzaren ikuspuntutik, gizakion mugak onartzeko esperientzia hezigarria bultzatu behar da, errealtate-agindu hori ulertzeko. Bizipen hezigarri horrek aurrea hartzen dio dogmatismoari, elkarrizketa eta indarkeriarik eza sustatzen ditu, eta gainerako pertsonen beharra eta lankidetzaren ulertarazten ditu. Gizakion bizipen espezifikoen sentitzen dugunean, nor bere mugak ulertzen dituenean, aukeratzeko ahalmena sortzen da; horregatik laguntzen du bizipen horrek.

•**Balio positiboaren pedagogia.** Zailtasunen artean aukerak sustatzen ikastea da bizikidetzaren.

Hori ikasteko, ezinbestekoa da balio positiboak ematen duen bizipen hezigarria sustatzea eta pertsona guztien eskura dagoela azpimarratzea. Bizipen horri esker konturatzen gara etsipena, justiziarik eza edo desberdintasuna onartzea edo etikoak ez diren baliabideetara jotzea baino aukera hobekak ditugula. Balio positiboaren bizipen hezigarriak fatalismoari aurrea hartzen dio, eta aniztasuna sustatzen du. Aukeratzeko ahalmena garatzen laguntzen du, etsipena aukera bakarra ez dela argitzen duelako, eta aukeren sorta hedatzen duelako.

•**Kontzientzia etikoaren pedagogia.** Egoera bakoitzean erantzukizun etikoa geure gain hartzea da bizikidetzaren.

Berekin dakar norbanakoaren kontzientzia etikoan sakontzeko esperientzia hezigarria sustatzea. Dogmatismoaren, amorraren, oldarkortasunaren, beldurraren, norberekoikeriaren eta abarren bulkada soila baino gehiago gara, arrazoibidea dugulako, eta zentzu etikoz aukeratzeko gai garelako. Kontzientzia etikoaren bizipen hezigarriak manikeismoari aurrea hartzen dio, eta elkartasuna sustatzen du. Aukeratzeko ahalmena garatzen laguntzen du; izan ere, guztiok daukagun enpatia-gaitasuna garatzeko behar den sentzibilitatea eta elkartasuneko konpromisoak berez dakartzan hautuak lantzen ditu.

•**Giza duintasunaren pedagogia.** Giza duintasunaren errespetuaren balio gorenaren ulertzea da bizikidetzaren.

Pertsonen duintasunaren eta giza eskubideen bizipen hezigarria sustatu behar da, baina, lehenik eta behin, nor bere buruan bizi behar du. Gizaki guztiek merezi dute begirunea, eta guztiek dituzte eskubideak. Edozein etiketa edo norbanakoaren murrizketa baino gehiago dira pertsonak. Horren jakitun izatea erabakigarria da bizikidetzaren zibilizatu lortzeko. Giza duintasunaren bizipen hezigarriak indarkeriara jotzeari aurrea hartzen dio, eta giza eskubideen errespetua sustatzen du. Erabakiak gidatzeko erreferentzia nagusia ematen du; hortaz, aukeratzeko ahalmena garatzen laguntzen du.

Ikuspegi estrategikotik begiratuta, eta etorkizunean gizarte integratu bat lortzeko, beharrezkoa da bakearen eta bizikidetzaren aldeko kultura sustatzea, aipatu berri ditugun balioen tankerakoak lantzen dituen pedagogia unibertsala barnean hartzen duten gizarte- eta hezkuntza-arloko proiektuen bitartez.

Sexismoaren, homofobiaren, xenofobiaren, arrazismoaren, desberdintasunaren, elkartasunik ezaren edo indarkeriaren edozein motari aurre egiteko erantzuna bizikidetzaren balioetan oinarritutako hezkuntza da. Hezkuntza hori mezu batean laburbiltzen da: ez dago ezer pertsonen duintasuna baino garrantzitsuagoa denik. Gizakiok duintasuna daukagu, kontzientzia daukagulako. Eta, kontzientzia daukagunez, kontzienteki aukera dezakegu. Kontzienteki aukeratzeko gaitasuna dugu, elkartasunaren alde egin dezakegulako.

3. Funtsezko estrategia didaktikoak

Giza eskubideen, bizikidetzaren eta lankidetzaren hezkuntzan kontzeptuak eta edukiak ikastea beharrezkoa da, baina ez da nahikoa. Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean 30 artikulua jasota daude. Artikuluak ikastea, hau da, ezagutzea eta ulertzea, ezinbestekoa da, baina hori ez da dena.

Ezagutza teoriko horiekin batera, bizipena behar da. Pertsonen duintasuna, giza eskubideak, enpatia, elkartasuna, aukeratzeko ahalmena... kontzeptuak ez ezik, bizipenak ere badira: norberak bizi eta sentitzen dituenean, kontzeptu horien benetako irismena ulertzen du.

Aurreko puntuan lau balio pedagogiko azaldu dira, ildo horretatik jarraitzeko. Balio horietan guztietan azpimarratzen da norberak izandako bizipena gako dela ikaskuntzan: gure mugak onartu behar ditugu, balio positiboak aurkitzeko gaitasunaz ohartu, gure kontzientzia ezagutu eta pertsonen duintasuna gure benetako errealitatean ulertu.

Zehatz-mehatz, bizipenetatik ikasteko apustu horretan eta geroago azalduko ditugun proiektuetan tresna zehatz hauek hedatu eta proposatuko dira:

-Lekukotasunak entzuteko esperientzia. Lehenik eta behin, lekukotasunak entzunez ikasteko aukera baliatuko da. Frogatuta dago lekukotasunen eragina benetakoa eta sakona dela. Lehen eskuko lekukotasunez ari gara, lehen pertsonan kontatuta; hau da, errepikatu behar ez diren esperientzien lekukotasun zuzenak, edo eredu gisa zabaldu behar diren esperientzien lekukotasun zuzenak.

-Ikus-entzunezko elkarreaginaren bizipena. Bigarrenik, ikus-entzunezko baliabideek –film dokumentalak, fikzio-filmak edo beste euskarri batekoak– giza eskubideei lotutako emozioak eta esperientziak partekatzeko eta lehen pertsonan sentitzeko aukera ematen digute. Horretarako, ikusleak eszena horietako protagonista bihurtzeko elkarrekintza sustatu behar da.

-Mundua beste ikuspuntu batetik ikusteko bizipena. Hirugarrenik, hauxe da frogatuta dagoen beste tresna didaktiko bat: gure konfort-eremutik ateratzen gaituzten hainbat errealitatekin harremanetan jartzea. Gure errealitateaz bestelakoak diren eta giza eskubideei lotuta dauden errealitate batzuk zuzenean ezagutzean edo fisikoki bisitatzean datza.

Programa horretako zeharkako estrategia hauxe da: Giza eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza bizipenaren bidez sustatzea. Lehen pertsonan izandako bizipen partekatua da. Didaktika horrek ez ditu gainerakoak baztertzen, osatu egiten ditu. Hala eta guztiz ere, bizipenen bidezko didaktika nagusi da programa honetan eta lotutako proiektuetan.

1. Oinarri kontzeptualak	1.1. Funtsezko hezkuntza-edia duten bi binomio	<ul style="list-style-type: none"> ·Pertsonen duintasuna eta giza eskubideak. ·Enpatia eta elkartasuna.
	1.2. Hezkuntza-arloko helburu nagusia	<ul style="list-style-type: none"> ·Aukeratzeko ahalmena pertsonei sentiaraztea.
2. Plangintza pedagogikoa: kontrabaliok eta balioak	2.1. Hezkuntza-arloko kontrabaliok, diagnostiko bat	<ul style="list-style-type: none"> ·Dogmatismoa. ·Fatalismoa. ·Manikeismoa. ·Sektarismoa.
	2.2. Hezkuntza-arloko balioak, proposamen pedagogikoa	<ul style="list-style-type: none"> ·Mugen pedagogia. Bizikidetzaren gure ikuspegia beti osatugabea dela onartzea da. ·Balio positiboaren pedagogia. Bizikidetzaren zailtasunen artean aukerak sustatzen ikastea da. ·Kontzientzia etikoaren pedagogia. Bizikidetzaren egoera bakoitzean erantzukizun etikoa geure gain hartzea da. ·Giza duintasunaren pedagogia. Bizikidetzaren giza duintasunaren errespetuaren balio gorena ulertzea da.
3. Funtsezko estrategia didaktikoak	3.1. Bizipenen bidez ikastea	<ul style="list-style-type: none"> -Lekukotasunaren bizipena. -Ikus-entzunezko elkarreaginaren bizipena. -Mundua beste ikuspuntu batetik ikusteko bizipena.

Hirugarren zatia

Jarduera- programa

Dokumentuaren hirugarren zati honetan jarduera-programa azaldu dugu. Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia osatzen duten zuzendaritzek bultzatuko dute, hezkuntza arloan. Zehatz-mehatz, zazpi proiektu espezifiko dira.

1. Lehen proiektua. Lekukotasunak eskoletan sartzen dira

1.1. Abiapuntuak

·Lehen proiektua lekukotasunaren hezkuntza-potentzialtasuna kudeatzean datza, giza eskubideen arloko hezkuntza sustatzeko eta memoriaren dimentsio etikoa bizikidetzarako hezkuntzan sartzeko. Proiektuaren oinarria Adi-adian ekimena gauzatzen eman ziren urteetako esperientzia da. Ekimen horretan biktimen lekukotasun hezigarriak jakinarazi ziren.

·Garapenerako zenbait ildo daude, eta Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak eta Gogora Zuzendaritzak kudeatuko dituzte, koordinatuta. Ildo guztietan dagoen helburu bat lekukotasuna hezkuntza-tresna gisa erabiltzea da, gero eta gehiago eta gero eta autonomia handiagoz.

1.2. Garapen-ildoak

Honako ardatz hauek osatzen dute proiektua:

·Adi-adian biktima hezitzaileen programa eguneratuko da, eta biktimen zuzeneko lekukotasunak eta lekukotasun grabatuak konbinatuko dira, programan parte hartzen duten biktimekin ados jarrita. Proiektu hau bereziki pentsatuta dago DBHko laugarren mailako eta Batxilergoko ikasleekin lan-tzeko. Horrez gain, unibertsitateei proposatuko zaie esperientzia unibertsitateetara ere eramatea. Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritza da proiektuaren arduraduna.

·Era osagarrian, Gogora Institutuaren ikus-entzunezko funtseko lekukotasun grabatuak erabiltzeko gida didaktikoa egingo da. Bigarren fasean, gida didaktikoaren edukia zabaldu, eta Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuaren ikus-entzunezko funtseko baliabideen multzoa erabiliko da. Gogora Institutua da proiektuaren arduraduna.

·Bi ekintzen eta hauekin lotutako materialen eskaintza zabaltzeko, eta baita ikastetxeen ohiko programazioetara didaktikoki lotzeko lanerako ere, zonako berritzeguneen laguntza izan daiteke.

·Gainera, jarduera horiek bateragarriak izan beharko dute Memoriaren Plaza erakusketa ibiltariaren harira garatuko diren tailerrekin eta Gogora Institutuak garatuko dituen beste erakusketa-proposamen batzuekin. Izan ere, jarduera horien ardatz nagusiak lekukotasunak izaten dira.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Adi-adian proiektua eguneratzea.	· 2017an	Proiektua ezarritako epean berritzea.
2. ekintza. Gida didaktikoa prestatzea, Gogora Institutuan bildutako lekukotasunak erabiltzeko.	· 2017ko bigarren seihilekoan	·Gida ezarritako epean prestatzea.
3. ekintza. Adi-adian proiektu berria eta gida didaktikoa aurkeztea eta eskaintzea.	· 2017-2018 ikasturtean	·Legealdiaren amaieran hezkuntza-proposameneren ezarpenari buruzko balantzea egitea.
4. ekintza. Gogora Institutuko edukien eta baliabide didaktikoen plataforma birtuala prestatzea.	· 2018ko lehen seihilekoan	·Plataforma ezarritako epean prestatzea.
5. ekintza. Gogora Institutuko edukien plataforma aurkeztea eta abian jartzea.	· 2018-19 ikasturtean	·Legealdiaren amaieran Gogora Institutuaren hezkuntza-proposameneren ezarpenari buruzko balantzea egitea.

2. Bigarren proiektua. “*Mundua eskolara doa*”

2.1. Abiapuntuak

·Proiektu honetan munduko errealitateari buruzko galdera hezkuntza-eremura eramaten da. Planetan egoera zailtan eta txarretan bizi direnen errealitatea ikustean eta ulertzean datza. «Mundua eskolara doa», ikuspegi horretatik.

·Proiektuaren ardatz nagusia hauxe da: irakasleei prestakuntza ematea, errealitate horren lekukoen bitartekaritzaren bidez. Horretan, GGKEek, gizarte zibileko beste erakunde batzuek eta lankide boluntarioek parte hartuko dute. Prestakuntza beharrezko alde aurretiko urratsa da, munduaren aniztasuna eta konplexutasuna ulertzeko, eta ikasleei jakinarazi ahal izateko.

·Berriro ere, GGKEen, gizarte zibileko beste erakunde batzuen eta lankide boluntarioen lekukotasuna ardatz nagusia dugu. Bizipenak ezagutzean, haien protagonista izatean, jardunbideak erakustean eta gizarte-eraldaketarako hezkuntzaren ikuspegia sustatzeko metodologia kohezitzaileak eta parte-hartzaileak garatuz ikastean datza. Era berean, Jasangarritasunerako Hezkuntzako Estrategiarekin batera era osagarrian garatuko da.

·Ildo horretatik, *Heziketa Topaketak* horretarako bereziki planteatu dira, irakasleekin, hezkuntza komunitatearekin, GGKEekin eta beste gizarte-eragileekin batera antolatuz. Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak eta Hezkuntza Sailak elkarrekin antolatu eta hedatuko dituzte topaketak.

2.2. Garapen-ildoak

Proiektu horretan lankidetzaren eta Hezkuntza Sailaren elkarrekiko ezagutza handiagotu nahi da. Hori lan-planean jasota dago, eta honako ardatz hauek garatuko dira:

- GGKEei laguntzea, Hezkuntza Sailaren ekimenetan parte har dezaten: esaterako, Prest_Gara ekimenean (irakasleen prestakuntza); «Partekatuz ikasi» berrikuntza- edo elkartruke-ekimenean; edo «Bikaintasunerantz» edo «Eleaniztasunerantz» ekimenetan.
- GGKEek ikastetxe publikoekin harremanetan jartzea, baldin eta erakundeen proposamenak ikaste-txeetan egiteko baldintza espezifikoak betetzen badira.
- Prest_Gara proposamenaren ildo zehatzak garatzea, munduko hainbat lekutako errealitate zehatzen bidez.
- Munduko eta tokiko ikuspegitik garatzen ari diren esperientzietan sakontzea, Hezkuntza Sailak ematen dituen sarien eremuan.
- Hezkuntza-metodologiaren inguruan hartu-eman eta ikaskuntza eremuak sortzea.
- DBHko eta Batxilergoko hezkuntza-curriculumean Ekialde Ertainari eta Afrikari buruzko ezagupe-nak txertatzeko baliabide didaktikoak erraztea.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. « <i>Mundua eskolara doa</i> » prestakuntza-lanaren plana egitea.	· 2018ko lehen sei hilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. Prestakuntzako proposamena aurkeztea eta eskaintzea.	· 2018-2019 ikasturtean	Legealdiaren amaieran prestakuntza-materialaren erabilerari buruzko balantzea egitea.

3. Hirugarren proiektua. “*Eskola mundura doa*”

3.1. Abiapuntua

·Mundua galdezka doa eskolara, baina eskola ere mundura doa, munduaz interesatzeko, mundua ulertzeko eta munduan ibiltzen ikasteko. Gaur egungo testuinguruan, antipoda geografikoak eskuragarri ditugu, hurbil. Batetik, Internet daukagu, eta planetako edozein errealitatetara edo bazterretara hurbiltzen gaitu; bestetik, gure eskualdean bertan munduko hainbat lekutako pertsonak eta lekukoak aurki ditzakegu. Gure eskola bera horren isla da. Laburbilduz, proiektu honetan inguruabar bikoitz hori planteatzen da.

·Errealitatean tokiko eta munduko eremuak eskura daude. Guk bi aukera ditugu: errealitate horri bizkarra ematea ala errealitate horri gerturatzeko saiatzea. Atea jo, eta planetako auzokideak ezagutzeko interesa adieraz dezakegu. Proiektuko proposamenak bestelako pertsonen hurbiltzea, haiei entzutea eta ezagutzea dira, hori egitea hezkuntza-tresna izan dadin. Zuzeneko lekukotasunak izango dira, eta bestelako egoeretan bizi diren pertsonen adieraziko dituzte. Horrela, mundua beste ikuspuntu batetik ikusteko bizi-pena ere hedatuko dugu.

·Bizipen hori ikus-entzunezko baliabideekin edo prentsako zein Interneteko bilaketekin konbina daiteke. Laburbilduz, gure ikasleek lehen eskutik entzun ditzakete iheslarien, immigranteen, giza eskubideen defendatzaileen, beste kultura edo erlijio batzuetako pertsonen edo beste egoera sozial eta politikoko batzuetan bizi diren pertsonen kontakizunak.

·Hezkuntza-proiektu honen interesgune nagusia arrazismoari, bazterkeriari eta etiketa kolektiboko diskriminazioari aurrea hartzea da. Pertsonen duintasunaren, enpatiaren eta elkartzaren benetako esanahia ulertzea bilatzen dugu. Hori guztia, pertsonen aurrez aurre eta begietan begiratuz egingo dugu: lekukotasunak urrun dauden pertsona horiek hurbilduko dizkigu. Mundua eskolara eramango dugu.

·Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak bereziki sustatuko du, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziarekin koordinatuta. Berritzaileek eta Eusko Jaurlaritzaren Familia Politikako eta Aniztasuneko Zuzendaritzak koordinatuko dute proiektuaren ezarpena; bereziki, Biltzen zerbitzuak, Ikuspegi behatokiak eta Eraberean sareak egindako lanari dagokionez.

3.2. Garapen-ildoak

Proiektu honen egitura erraz aplikatzen da. Honako hauek dira lkasle etorkinei arreta emateko II Planean jasota dagoenarekin bat datorren lan-planaren ardatzak:

- Gure herrian edo eskualdean dagoen jatorrien aniztasuna ezagutzea.
- Leku horietan dauden egoera batzuk ezagutzea, komunikabideen eta Interneten bitartez.
- Munduko beste bazter batzuetatik gure ingurunera etorri diren pertsonak eskolara gonbidatzea, haien kontakizuna eta lekukotasuna entzuteko.
- Munduko eta gure inguruneko arrazismoari, bazterkeriari eta diskriminazioari buruzko hausnarketa egitea.
- Pertsonen duintasunak, giza eskubideek, enpatiak, elkartasunak eta antzekoak diren beste konzeptu batzuek zer esanahi praktiko eta zehatz duten aztertzea, entzun ditugun kontakizunei lotuta.
- Aukeratzeko gaitasunaz jabetzea eta ahalmen horrek ematen dizkigun aukeretatik emaitzak ateratzea.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Hezkuntza-modulua sortzea. « <i>Eskola mundura doa</i> ».	· 2018ko lehen sei hilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. Hezkuntza-modulua aurkeztea eta eskaintzea.	· 2018-2019 ikasturtean	Legealdiaren amaieran prestakuntza-materialaren erabilerari buruzko balantzea egitea.

4. Laugarren proiektua. Memoriaren dimentsio historikoa hezkuntzan sartzean

4.1. Abiapuntua

·Memoria historikoari eta oraintsuko memoriari buruzko hausnarketen dimentsio etikoa agerikoa da. Hala eta guztiz ere, hezkuntza-ikuspegitik, dimentsio historikoa ere badute, eta bereizita adierazi behar da. Bestalde, dimentsio horiek ez daude isolatuta; konektatuta daude, eta elkarren osagarri dira.

·Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritzaren laugarren hezkuntza-proiektu hau memoriaren dimentsio historikoa EAEko hezkuntza-curriculumean sartzeko proposamen bat prestatzean datza.

·Prestatze aldera, memoriari eta historia irakasgaiari buruzko jardunaldi espezializatu batzuk antolatuko dira, eta lantalde bat sortuko da. Lantalde horrek arduratu beharko du eduki horiek DBHko 4. mailako eta Batxilergoko historia garaikidearen curriculumean sartzeko proposamena aurkezteaz.

·*Oinatz galduak* film dokumentala oinarritzko tresnatzat hartuko da. Ikus-entzunezko film dokumental hori aurreko legealdian egin zen, eta haren edukiak oso askotarikoak eta egokiak dira. Material horrek sustatzen duen elkarrekintzaren bitartez, ikuslea aktore bihurtzen da, film dokumentala ikusten duenean. Horrez gain, aukeratzeko ahalmenak historian zehar zer ondorio izan duen hausnartzeko aukera ematen du.

·Gogorak bultzatuko du ekimen hori, eta Hezkuntza Sailaren lankidetzaren edukiko dute, proposamena prestatu eta sareetan eta ikastetxeetan aurkezteko.

4.2. Garapen-ildoak

Proiektu horretako lan-planean honako ardatz hauek zehaztu dira:

- Lehenik eta behin, Gogorak adituen talde bat eratuko du, memoriaren dimentsio historikoa DBHko 4. mailako eta Batxilergoko 1. eta 2. mailako historia gaiaren curriculumean sartzeko proposamena prestatze aldera. Aldi berean, jardunaldi espezifikoak egingo dira, gai berari buruzkoak.
- Adituen taldeak memoriaren dimentsio historikoa curriculumean sartzeko proposamena egin ondoren, Eusko Jaurlaritzak materiala aztertuko du, eta proposamena martxan jartzen hasteko behar diren egokitzapena egingo du.
- Edukia eta garapena ebaluatuko dira, eta emaitzak jendaurrean aurkeztuko dira.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Lantaldeak sortzea eta jardunaldiak antolatzea.	· 2017ko bigarren seihilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. Proposamenak aurkeztea.	· 2018ko lehen seihilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
3. ekintza. Proposamena abian jartzeko garapena egitea.	· 2018-2019 ikasturtean	·Proposamena gauzatzen hastea.
4. ekintza. Ebaluazioa eta proiektzioa.	· 2019-2020 ikasturtean	·Ebaluazioa eta proiektua aurkeztea.

5. Bosgarren proiektua. Memoriaren Egunaren hezkuntza-balioa

5.1. Abiapuntua

·Iraganeko memoria kritikoari buruzko hausnarketa-prozesuetan edo terrorismoaren, indarkeriaren eta giza eskubideen urraketen biktimei aitortpena egiteko edo biktimak oroitzeko prozesuetan parte hartzea oso hezigarria da, bizikidetzaren eta giza eskubideen arloko hezkuntzan.

·Euskadin, azaroaren 10ean, urtero ospatzen dugu Memoriaren Eguna. Jardunaldi horrek alderdi soziala, politikoa eta instituzionala ditu. Horrez gain, oroitzapen-ekitaldi horrek badauka hezkuntza-alderdi bat ere, eta alderdi hori etorkizunean bidegabeko egitaterik edo iraganeko egitate traumatikoak edo bezalakorik berriro ez gertatzeko politikaren eremuan baliatu ahal eta baliatu behar da.

·Gizarte-, politika- eta erakunde-eremuetan, oroitzapen hori bereziki adierazten da erakundeen aurrean agerraldiak eginez eta zenbait politikariren eta erakunderen arteko adierazpen adostuak jakinaraziz. Hezkuntza-arloko plangintza, funtsean, bestelakoa da, bai forman, bai edukietan. Diseinua, proiektzioa eta garapena hezkuntzari lotutako parametroen arabera baino ez dira egingo.

·Ikuspegi horretatik, Gogora Institutuak eta Eusko Jaurlaritzak proposamen-dokumentu batean zenbait jarduera eta tresna pedagogiko jasoko dute, ikastetxeetan azaroaren 10ean, aurreko egunean edo ondokoetan memoriari buruzko hezkuntza-hausnarketa egin ahal izateko.

·Tresna horiek dira, adibidez, honako hauek: *Oinatz galduak* sail dokumentala; Ahotsak programako beste film dokumentalak edo fikzio-filmak hautatzea; edo ikastetxean Adi-adian hezkuntza-programa sartzea; edo beste jarduera batzuk. Ekimen horiek guztiak hausnarketarako, parte hartzeko edo elkarrengin partekatuetarako hezkuntza-testuinguruetan garatu ahalko dira.

5.2. Garapen-ildoak

Proiektu horretako lan-planean honako ardatz hauek zehaztu dira:

- Gogorak eta Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritzak proposamen-dokumentu bat prestatuko dute, hezkuntza-arloak ere Memoriaren Egunean parte hartzeko. Gero, Gizalegez Akordioa sinatu dutenei aurkeztuko diete, edukiari buruz ahalik eta adostasun handiena lortzen saiatzeko.

- Prozesu hori egin eta gero, hezkuntza-arloak Memoriaren Egunean parte hartzeko gida bat prestatuko dute, eta bertan zenbait jarduera proposatuko dituzte. Geroago, hala erabakiz gero, ikastetxe bakoitzak bere egoeraren arabera moldatu ahalko du.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Hezkuntza-arloak Memoriaren Egunean parte hartzeko proposamena prestatzea.	· 2017an eta 2018ko lehenengo hiruhilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. Hezkuntza-arloak Memoriaren Egunean parte hartzeko gida prestatzea.	· 2018ko bigarren hiruhilekoan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
3. ekintza. Proposamena praktikan jartzea.	· 2018ko Memoriaren Eguna eta hurrengoak	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.

6. Etikasi Programa

6.1. Abiapuntua

·Giza eskubideen arloko hezkuntzaren ikuspegitik, munduko beste leku edo historia batzuetan bizi diren gertaera traumatikoak ezagutzeko edo fisikoki haiei hurbiltzeko esperientziak asko irakatsi ahal du, eta ikasitakoak, gainera, iraun egiten du. Beste pertsona batzuen lekuan jartzeko eta mundua beste ikuspegi batetik ikusteko aukera ematen digu.

·Proiektu honetan giza eskubideei buruz eta etikari buruz ikastea proposatzen da («etika ikasi»). Horretarako, bidaia hezigarriak antolatuko dira, Europako leku enblematikoenak edo indarkeria luze jasan duten lekuak bisitatzeko (Balkanak edo Ipar Irlanda, besteak beste). Bisita horiek Batxilergoko, Lanbide Heziketako Erdi edo Goi Mailako Heziketa Zikloko edo Unibertsitateko lehen mailako ikasleen taldeei eskainiko zaizkie.

·Bisitan parte hartzeko baldintza bat aldeztuetatik lan bat egitea izango da: *Oinatz galduak* sail dokumentala ikusi, eta hausnarketa egitea; gida didaktikoak lagunduta. Bisita egin ondoren, lan bat egingo da, Euskadin gertatutakoaren eta Europako leku horretan gertatutakoaren gaineko memoria kritikoak etikaren ikuspegitik erkatuta, antzeko elementuak dauden eztabaidatzeko eta ondorioak ateratzeko.

·Ekimen horrek proba egiteko lehen fase bat izango du. Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak Gazteria Zuzendaritzarekin eta Gazteriaren Kontseiluarekin batera koordinatuta garatuko du proiektua.

6.2. Garapen-ildoak

Proiektu horretako lan-planean honako ardatz hauek zehaztu dira:

- Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritzak, Gazteriaren Kontseiluarekin batera, proposamen bat prestatuko du, 30 gaztek osatutako hiru taldetan proba egiteko (esperientzia pilotua). Gazte horiek joango dira giza eskubideen urraketaaren ikuspegitik gertaera traumatikoak bildu dituen europar leku batera, bisita programatuan antolatuta.

- Esperientzia pilotuaren ebaluazioa oinarria izango da, **etikasi** programaren urteko eskaintza sendotzeko. Programa horretan parte hartzeko, aurretik eta ondoren beste hezkuntza-programa batean parte hartzeko baldintza ezarriko da.

- Programa finkatzeko, urteko deialdi batean, aurrekontuen arabera, zenbait postu eskainiko dira, Batxilergoko, Lanbide Heziketako Erdi edo Goi Mailako Heziketa Zikloko edo Unibertsitateko lehen mailako ikasleek aukera izan dezaten bost egunean giza eskubideen arabera esanahi berezia duten europar lekuak bisitatzeko.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Gazteriaren Kontseiluarekin batera, etikasi programari lotutako esperientzia pilotua prestatzea.	·2018an	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. etikasi programako lehenengo esperientzia garatzea.	·2019an	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
3. ekintza. Programa finkatzea, urteko eskaintza eta deialdiaren bitartez.	·2020. urtean eta hurrengoetan	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.

7. Proiektu osagarriak

7.1. Abiapuntuak

·Proiektu horiekin batera, honako hauek ere egiten jarraituko da: Elkarrekin bonu-programa, Eskola Bakegune webgunea eta Zinexit bizikidetzarako zinema-erakusketa. Horrez gain, Eusko Jaurlaritzak Aieteko Giza Eskubideen aldeko Pedagogia-Baliabideen Zentroari babeska ematen eta bertan parte hartzen jarraituko du.

·Elkarrekin bonu-programa. Diru-laguntzak emateko programa horretan funts bat sortzen da. Funtsaren bitartez, gizarte-erakundeei ekarpen ekonomikoa eman ahal zaie, giza eskubideei, bakeari, biktimekiko elkartasunari, bizikidetzari eta gatazken konponbide baketsuari buruzko prestakuntza-, dinamizazio-edo aholkularitza-zerbitzuak ikastetxeei eta ikastetxeetako eragileei eskaintzen badizkiete. Programari lotutako eskaintza zabaltzea eta Hezkuntza Sailaren lehentasunekin eta zentroyen beharrekin lotzea Hezkuntza Berritzatzeko Zuzendaritzarekin eta Berritzeguneen (Nagusia eta zonalak) sarearekin lankidetzan egingo da.

·Eskola Bakegune. Webgune bat da, eta bertatik hezkuntza-erkidegoari eskaintzen zaizkie bibliografia, hezkuntza-materiala eta Eusko Jaurlaritzak eta gizarte-erakundeek bakearen, giza eskubideen, bizikidetzaren, biktimekiko elkartasunaren eta gatazken konponbide baketsuaren aldeko hezkuntza garatzen dituzten programen, moduluen eta ekimenen berri.

·*Zinexit*, bizikidetzarako zinema-erakusketa. Zinema hezkuntza-tresna indartsua da, eta sozializazioa bultzatzen du. Ikuslea beste errealitate batzuetara eraman ahal du, eta, aldi berean, ikuspegi kritikoa sortzen laguntzen du, ingurune gaiei eta justiziarik ezari buruz. Horren harira, *Zinexit* jarduera egokia da bakearen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntza sustatzeko, baita giza eskubideen gaineko ezagutza, hausnarketa eta sustapena bultzatzeko ere. *Zinexit* azaroko astebetean egiten da, urtero.

·Aieteko Giza Eskubideen aldeko Pedagogia-Baliabideen Zentroa. Donostiako Udalak, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Eusko Jaurlaritzak DSS2016 Europako Kultur Hiriburuaren esparruan elkarrekin egin zuten lanaren ondorioz sortu da. Zentroaren eginkizuna giza eskubideen aldeko hezkuntza sustatzeko baliagarriak diren tresna pedagogikoak «biltzea, sortzea eta hedatzea» da: esaterako, filmak, dokumentalak, testuak, antzezlanak, literatura-lanak, eta abar.

7.2. Garapen-ildoak

Proiektu horretako lan-planean honako ardatz hauek zehaztu dira:

- Elkarrekin bonu-programa. Programa indartzea eta 2017-2020 hezkuntza-programaren ikuspegi berrietara eta Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Sailaren lehentasunetara moldatzea.
- Eskola Bakegune. Eskola Bakeguneak ematen dituen aukerak eguneratzea eta handitzea.
- Zinexit*, bizikidetzarako zinema-erakusketa. Zinema mota horretako eskaintza handitzea, hainbat udalerrri eta ikastetxerekin batera. *Oinatz galduak* sail dokumentala Zinexit urteko zinema-erakusketari lotzeko aukerak aztertzea.
- Aieteko Giza Eskubideen aldeko Pedagogia-Baliabideen Zentroa. Zentroa martxan jartzen laguntzen jarraitzea, Donostiako Udalarekin eta Gipuzkoako Foru Aldundiarekin batera.

Ekintzak	Egutegia	Ebaluazio-irizpidea
1. ekintza. Elkarrekin bonu-programa bultzatu eta indartzea.	· 2017an	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
2. ekintza. Eskola Bakegune egokitzea.	· 2018an	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
3. ekintza. Zinexit bultzatzeko eta indartzeko proposamena prestatzea.	· 2017an	·Ekintza horren egutegia eta edukia betetzea.
4. ekintza. Aieteko Zentroa sortzeko eta martxan jartzeko prozesuan laguntzea.	· 2017an eta hurrengo urteetan	·Zentroa martxan jartzea.

A large, bold, grey number '2' is the central focus of the page. It is positioned in the lower-left quadrant of the page. The background features a white and grey geometric pattern of overlapping shapes, resembling a stylized map or abstract design. To the right of the number, there is a vertical line of text and a small grey circle. Further to the right, a large blue circle is partially visible. A thin horizontal line is located below the number and the text.

● dokumentua

Adi-adian
Hezkuntza- modulua

2017-2020 Giza eskubideen, Bizikidetzaren eta
Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria

Lehen proiektua
“Lekukotasunak eskoletan sartzan dira”

Adi-adian

Hezkuntza-modulua

Giza duintasunari, bizikidetzari eta
enpatiari buruzko ikaskuntzak,
biktimen testigantzak entzuteko
esperientziaren bidez

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetzaren
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

A

Aurkezpena

Euskal hezkuntza-sistemaren urteetakoz kadanolalاندubehardiren bakearen aldeko hezkuntza, indarkeriaren bidegabekeria, biktimekiko elkartasuna eta beren testigantzen balio pedagogikoa. 2005-2009 legegintzaldian, Bakearen eta Giza Eskubideen aldeko Hezkuntzako Euskal Planaren barruan, “Bakerako Urratsak” eta “Marka uzten diguten istorioak” unitate didaktikoak egin ziren, eta 2006-07 eta 2007-08 ikasturteetan esperientzia pilotuak mamitu ziren. Horietan, biktimen testigantzekin lan egin zen, Antzerki-Foruma tresnaren bidez.

2011n Biktima Hezitzaileak programa abian jarri zen modu esperimentalean. Programa horrek ETAREN eta beste erakunde batzuen (BVE, GAL...) indarkeriaren zenbait biktima aukeratu eta trebatu zituen DBHko 4. mailako eta Batxilergoko ikasgeletan beren esperientziaren berri eman zezaten, helburu hezi-garri batez. Aurreko Legegintzaldian jarri genuen martxan Adi-Adian programa, Bakea eta Bizikidetzaren 2013-2017 Planaren harira, eta dagoeneko 10.000 ikasleek entzun dituzte biktimen esanak.

Leggegintzaldi honetan, 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planak eta plan hau hezkuntzaren kontuetan garatzeko sortu den 2017-2020 Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza-programa osagarriak adierazi dute komeni dela Adi-adian proiektua berritzea eta bultzatzea, biktimek ikasleei ikasbidea eman diezaieten beren testigantzen bitartez.

Oraingoan, gure asmoa da oinarri horretan ondo bermatzea, eta testigantzak jendeari giza eskubideen kontua barneratzeko daukan indarra baliatzen jarraitzea, eta elkarrekin bizitzen irakasteko hezkuntzan etika ere sartzea. Aurreko legegintzaldian bezalaxe, proiektu hau, batez ere, DBHko laugarren mailako eta batxilergoko ikasleentzat prestatu dugu bereziki. Baina, legegintzaldi honetan, unibertsitateko ikasleei ere emango diegu aukera testigantza hauek entzuteko.

Ikastetxeek gero eta gehiago eskatzen dutenez biktimak gelara etortzeko beren bizipenak azaltzera, eta testigantza hau unibertsitatean ere zabalduko denez, Adi-adian proiektua eguneratzeko, biktimen aurrez aurreko testigantzak ez ezik, grabatutako testigantzak ere erabiliko ditugu orainoan.

Adi-adian hezkuntza-moduluaren ebaluazioari dagokionez, ikusi dugu emaitza kuantitatibo onak izan dituela, eta, batez ere, esperientzia oso ontzat jo dutela bai irakasleek bai ikasle batzuek bai moduluan parte hartu duten biktimek ere, denek oso ebaluazio ona eman diote-eta. Hala, Eusko Jaurlaritzak eskerrak eman nahi dizkie proiektuan parte hartu duten biktimei; gorazarre zor zaie egindako ahaleginagatik, esku zabaltasunagatik eta hain lan ona egiteagatik.

Hori guztia fase berri baten abiapuntua da programa honen garapenean, hemendik aurrera izen hau izango duena: “Adi-adian Hezkuntza-modulua. Giza duintasunaren, bizikidetzaren eta enpatiaren inguruko ikaskuntzak, biktimen testigantzak entzutearen esperientziaren bidez”. Lehenengo urratsa da programa zertan datzan eta norantz bideratuko den zehatz-mehatz azaltzea. Horretarako, dokumentu hau hezkuntza-komunitatearekin partekatzen dugu.

1. Oinarriak

Hezkuntza-modulu honen oinarria hura ezartzeko arrazoien inguruan gogoe-ta egiteko aukera partekatzea da. Alde horretatik, oinarrizko bi arrazoi nagusi nabarmendu behar dira: bata hezkuntzarekin lotutakoa, eta bestea komunitatearekin.

1.1. Hezkuntzarekin lotutako arrazoa

Indarkeria, terrorismoa eta giza eskubideen urraketak ez dira, soilik, per-se gertatzen diren bidegabekeriak; hala dira funtsean pertsona jakin batzuei muturreko sufrimendua eragiten dietelako. Hezkuntza-balio oso garrantzitsua du lehen eskutik ezagutzeak edo entzuteak sufrimendu hori bizi eta gorrotoaren ordeztu bizikidetzeta-diskurtso eraikitzaileak defendatzen dituztenen testigantza.

Testigantza horrek indarkeriaren errealitate-printzipioaren aurrean kokatzen gaitu: eragiten duen giza sufrimendua. Testigantza horrek giza hezkuntzari, hezkuntza pertsonalari eta prosozialari errefortzu pedagogikoa emateko aukera ematen du. Benetako esperientzia baten bidez, enpatiaren, bizikidetzaren, giza duintasunaren eta giza eskubideen alde hezteko eta bidegabekeriaren aurrean zentzu kritikoa garatzeko abagunea dute ikasleek.

1.2. Komunitatearekin lotutako arrazoa

Eskolak ikaskuntza-komunitate bat osatzen du bere ingurunearekin, bere auzoarekin, bere herriarekin, bere herrialdearekin, bere kontinentearekin eta bere planetarekin. Gure inguruan gertatzen dena hezkuntza-prozesuaren funtsezko aztergaia da. ETaren indarkeria amaitu delarik, garrantzi handiko zerbait –historikoa– gertatzen ari da gure herrian. Hainbat hamarkadaren ostean, iragana modu kritikoa oroitze eta bizikidetzeta normalizatua eta baketsua eraikitze garaia heldu zaigu.

Eskola bere gizartearen eta gizarte horren aurrerabiderako prozesuaren parte da. Elkarlotze horretan, haxe da babestu behar dugun printzipio gidaria: erdigunean ikaslea dago, eta lehentasuna hezkuntza-helburuari eman behar zaio, beste edozein kausaren aurrean. Oinarri hori finkatuta, hezkuntza-arloa gertu dago bere gizartearekin partekatze indarkeria eta suminezko bizipen traumatiko bat gainditzeko beharrezkoa den ikaskuntza-prozesu kolektiboa. Elkarrekin ikasten dugu, pertsona zein gizarte gisa hobetzeko.

2. Helburuak

Modulu honen azken xedea da norberaren hezkuntza-prozesua hobetzen eta sendotzen laguntzea, geure errealitatearen testuinguruan, gizarte eta mundu hobe baten alde eginez. Eginkizun orokor horretatik abiatuta, helburuak hauek dira:

- **Esperientzia.** Bizipen hezigarri bat sustatzea, terrorismoak eta indarkeriak eragiten duen benetako sufrimenduaren bidegabekeria ikusi eta sentitzeko aukera emango duena, ondoren horretatik ikasteko.
- **Enpatia.** Bidegabekeriak sufritzen eta jasaten dituzten pertsonetako enpatia sentitzeko gaitasuna garatzea ikasleengan.
- **Giza duintasuna.** Giza duintasuna goi-mailako balio gisa ulertzea, bizitzeta eta horretaz jabetzea.
- **Giza eskubideak.** Giza eskubideen edukia ezagutzea eta ikastea horien sakoneko zentzua ulertzeko, bizitza pertsonal eta sozialari begira.
- **Bizikidetza.** Elkarrekin hobeto bizitzen ikastea errespetuan oinarrituta, eta ikaskuntza hori eguneroko bizitzara eramatea.

3

3. Erreferentzia-esparrua

Modulu hau ezin da ekimen isolatu gisa garatu, ezpada hezkuntzari buruzko ikuspegi integral baten parte gisa. Lau erreferentzia garrantzitsu dituen esparru baten barruan kokatzen da: gaitasunetan heztea, euskal hezkuntza-curriculumak, ikastetxeen aurretiko lana eta hezkuntza inklusiboa.

3.1. Gaitasunetan heztea

Gaitasunetan heztea euskal hezkuntza-curriculumak jaso duen Europako orientabide estrategikoa da, eta hezkuntza-prozesuetan txertatu nahi den jarduera orotan aintzat hartu beharko lirakekeen hezkuntza-printzipioek eta -helburuek bat egiten duten eremua mugarrizten du. Hezkuntza-modulu honen helburuak eta garapena gaitasunen arabera hezkuntzari lotzen zaizkio esplizituki. Zehazki, gaitasun hauen esparruan sartzen da: izateko gaitasuna (autonomia eta ekimen pertsonalerako gaitasuna), elkarrekin bizitzeko (gizarte- eta herritar-gaitasunak) eta hitz egiteko eta sentimendu edo iritzi kritikoak adierazteko (adierazteko eta komunikatzeko gaitasunak).

3.2. Hezkuntza-curriculumak

Modulu honen garapena abenduaren 22ko 236/2015 Dekretuan, Oinarrizko Hezkuntzaren Curriculumak ezartzekoan, xedatutako helburuen, edukien eta ebaluazio-irizpideen esparruan kokatzen da ezinbestean. Biktimekiko elkartasun eremuan ondorengoa ezartzen du:

“(…) 5.2. (Helburuak): 6.- Egiturazko indarkeriak (guda, pobrezia, murturreko desberdintasuna...), indarkeria terroristak, genero-indarkeriak, berdinen arteko indarkeriak eta abarrek eraginda, giza eskubideak urratzen dituzten gertaerak identifikatzea eta aztertzea, eta ikustea zer egin daitekeen bakea, askatasuna, segurtasuna eta zuzentasuna ekartzeko, mundu justuago eta solidarioagoa sortzen laguntzeko.

5.2.3.2. (Ebaluazioa): 9.- Terrorismoa, bortizkeria eta giza eskubideen urraketa jasan behar izan duten biktimekiko errukia izatea, haiengana bildu eta hurko izaten asmatzeko.

Derrigorrezko bigarren hezkuntzako curriculumaren planteamendu espezifikoa, hona zer sartzen den DBHko 4. mailan, Balio Etikoen barruan landu beharrekoetan:

- Indarkeria terrorista eta giza eskubideen urraketa Euskadin.
- Terrorismoaren, indarkeriaren eta giza eskubideen urratzeen biktimeen errealitatea eta datuak. Biktimei mina aitortzeko eta arintzeko legeak.
- ETAren terrorismoari buruz nahiz bestelako terrorismo, gerra, indarkeria edo giza eskubideen urraketa buruz memoria kritikoa eraikitzeko premia.

·Indarkeriari buruzko hausnarketa kritikoa, programa jakin batzuen bidez (Adi-adian, esaterako) edota dokumental, literatura eta Gogora-n jasota dauden biktimen edo herritarren testigantzen bidez. (...)”

Esparru horrek definitzen du azkenean ikastetxeentzat aginduzkoa dena. Arau-erreferentzia hori aintzat hartzeak aukera ematen digu Hezkuntza-modulu hau bizikidetzarako hezkuntzako zeharkako proiektu batean txertatzeko. Proiektuak elkarrekin lotutako hainbat ildo lantzen ditu; horietako bat da terrorismoaren, indarkeriaren eta giza eskubideen urraketen biktimekiko elkartasuna.

Beste alde batetik, unibertsitatearen eremuan, Euskal Unibertsitate Sistemaren otsailaren 25eko 3/2004 Legeak erakusten du nondik jo. Zehazki, hauxe ezartzen du 3. artikuluan: “...unibertsitateek giza eskubideen errespetuaren gaineko hezkuntza eta demokraziaren eta justizia sozialaren baloreen gaineko hezkuntza sustatu behar dute. Ohiko irakaskuntzaren osagarri diren ekimenak indartu beharko dituzte, eta horiei laguntza eman, giza duintasunari eta herri eta kultura guztien arteko elkartasunari dagozkien balioak transmititzen dituzten heinean”.

3.3. Ikastetxeen aurretiko lana eta autonomia

Ez gara hutsetik abiatzen. Ez da gutxi orain arte egin dena. Ikastetxe bakoitzak bere ibilbidea du egina bakearen, bizikidetzaren eta giza eskubideen aldeko hezkuntzan. Aurretiko lan hori Hezkuntza-modulu hau kokatu behar den esparruaren parte da. Ezagutza ez da homogenea, baizik eta askotarikoa, ikastetxe bakoitzaren errealitatearen arabera. Adi-adian Modulua ezin da proposamen berdintzaile gisa ulertu; aldiz, eskola bakoitzaren errealitatera egokitzen den tresna da, jada egindako zein egiteko dagoen ibilbidean eta lanean sakontzeko eta aurrera egiteko.

Eta testuinguru horretan, hain zuzen, ikastetxeen autonomiak garrantzi handia hartzen du. Lege-xedapenei eta ikastetxeen antolakuntza eta funtzionamenduari jarraiki, ikastetxeei dagokie, beren autonomia baliatuz, curriculumari buruzko dekretuak ezartzen dituen irizpideak nola zehaztuko dituzten erabakitzea. Urratsez urrats taxututako prozedura da, non ikastetxeeko organo guztiek parte hartzen duten. Hezkuntza-modulu honen gauzatze praktikoa ulertzeko, arau-erreferentzia hori kontuan hartu behar da.

3.4. Eskola inklusiboa

Gaur egun euskal hezkuntza-sistema eta Europako hezkuntza-sistema gehienak zeharkatzen dituen kontzeptua da hezkuntza inklusiboa. Konpromiso bat dakar berekin: denei leku egitea, giza errealitate konplexua osatzen duten egoeren eta ahalmenen aniztasuna aintzat hartuta. Giza eskubideez eta horien urraketen biktimez hitz egiten dugunean, eskola inklusiboak esan nahi du sufritzen edo sufritu dutenei ere leku egitea.

Begiak, belarriak eta sentiberatasuna izatean datza, guregandik oso hurbil egon daitekeen “zu” pertsonal batengan indarkeriaren bidegabekeria eta sufrimendua ulertu eta aitortu ahal izateko. Une honetan, euskal gizartea ere oroimen- eta inklusio-prozesu hori aurrera eramaten ari da. Elkarrekin bizitzera deitzen gaituzten biktimen testigantza entzuteak balio hezigarri eta prosozial handia du. Inklusioaren etika ulertzeko, funtsezkoa da giza duintasunaren eta giza eskubideen zentzua konprenitzea.

Eskola inklusiboa ikuspegi horretatik eta bizipen horretatik ulertzen da. Giza duintasuna ez da kontzeptu teoriko huts bat; funtsean, barneratu behar den esperientzia bat da. Biktimen testigantzak Hezkuntza inklusibo baten esparruan landu nahi duen hezkuntza-modulu batek giza duintasuna izan behar du abiapuntu eta oinarri. Hori da Adi-adian Hezkuntza-modulua-ren zimendua.

4. Orientabide pedagogikoko irizpideak

Hezkuntza-modulu honen proposamena, beraz, azpimarratu ditugun lau erreferentziak batzen dituen esparru orokorraren barruan kokatzen da. Oinari horren inguruan, Adi-adian Hezkuntza-modulua garatzeko orduan baliagarriak izan daitezkeen orientabide pedagogikoko zenbait irizpide azaltzen dira jarraian:

4.1. Konpromisoaren pedagogia

Hezkuntza-modulu honek iraganari, orainari eta etorkizunari buruzko diskurtso konprometitu bat du berme. Iraganaren lanketa biktinek jasandako bidegabekeriak kontziente izatean oinarritzen da. Orainak enpatiaren eta elkartasunaren esperientzia atzeman nahi du. Etorkizunaren jomuga da bizikidetzarako eta indarkeria prebenitzeko erreferentzia-esparru etiko bat, giza duintasunean eta giza eskubideen errespetuan oinarritua, modu erakitzailean sortzea.

4.2. Unibertsaltasunaren pedagogia

Adi-adian Hezkuntza-moduluak gizatasunaren eta unibertsaltasunaren pedagogia bat sustatzen du. Lantzen duen enpatiaren eta elkartasunaren kontzeptua biktima guztiengana eta giza eskubideen urraketa guztietara zabaltzen da. Pedagogia hori bateraezina da terrorismoa, indarkeria eta giza eskubideen urraketak legitimatu edo gutxiestearekin. Era berean, ezin du onartu inolako sektarismo, alderdikeria, salbuespen edo ahanzturarik, giza eskubideen eta biktimekiko elkartasunaren unibertsaltasuna apalasten duenik.

4.3. Bizikidetzaren pedagogia

Azken batean, ekimen honek hezkuntza-proiektuaren ardatz nagusietako bat indartzen du: bizikidetzarako hezkuntza. Horregatik, lan-proposamen honi modulu deritzo: atal bat delako, bakearekin, giza eskubideekin eta justiziarekin engaiatutako bizikidetzarako hezkuntzako proiektu orokor batean txertatu behar dena. Bizikidetzaren bidezko eta adostu baterako hezteak, hori da balio gorena. Hezkuntza-modulu honen iparra elkarrekin bizitzen ikastea da. Gako nagusi eta lehentasunezkoa bizikidetzaren da, eta bi ildotan mamitzen da: indarkeria prebenitzea eta bizikidetzaren adostea.

4.4. Enpatiaren pedagogia

Hezkuntza-modulu honek ezaugarri berezi bat du: sufrimenduari aurpegia jartzen dio. Ez da kontzeptu jakin batzuen abstrakzio teorikoaren atzean gordetzen. Esperientzia eta benetako bizipena jaso nahi ditu, sufrimendua jasan duen eta egoera horri aurre egin dion pertsona baten testigantza entzutearen bidez. Sufrimenduari errealitatea lantzen du biktimismoaren arriskuan jausi gabe. Biktimekiko elkartasunaren eta enpatiaren esperientzia sustatzen du. Alde horretatik, ez da neutrala. Adi-adian du izena, entzuteko esperientzia arretatsua, sakona eta enpatikoa izatea lortu nahi duelako.

5

5. Lan-proposamena

Hainbat hamarkadaz, terrorismoak, indarkeriak eta giza eskubideen urraketek, egoera sozialki traumatiko bat ekartzeaz gain, batik bat sufrimendu bidegabea eta muturrekoa eragin diete milaka pertsonari; bidegabekeria horiek zuzen-zuzenean edo familiaren barruan bizi izan dituzte. Bizipen horren ondoren, gorrotoaren orde zuzeneko bizikidetzak aldeztu duten pertsona horietako batzuen gogoetak zuzenean entzun ahal izateak balio hezigarri eta pedagogiko handia du. Ikaskuntza, kasu horretan, inork zuzenean bizitakoa entzutearen esperientziak dakar, eta ez gai jakin bat irakasteak.

Adi-adian Moduluaren proposamena da, bere xumean, DBHko 4. mailako, Batxilergoko eta Unibertsitateko lehen urteko ikasleei pertsona horien zuzeneko testigantza gerturatzeko. Hezkuntza-esperientzia hori gauzatzeko, batez ere ikus-entzuzko testigantzaren eta biktima baten zuzeneko eta aurrez aurreko testigantzaren bidez. Hiru fase ditu: prestaketa, testigantza eta ondorengo lana.

6. Baliabide erabilgarriak

Hezkuntza Sailak eta Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Garapenaren Idazkaritza Nagusiak ikastetxeei eta unibertsitatei dei egiten diete Hezkuntza-modulu hau gara dezaten, 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren garapenaren baitan. Garapen hori errazte aldera, baliabide hauek jarri dira haien eskura.

6.1. Informazioa eta dinamizazioa

Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak koordinazio-zerbitzua eskaintzen die ikastetxeei, hezkuntza-modulu horren nondik norakoak zehazteko, bai telefonoz (945-0166626 zenbakia) bai posta elektronikoz bidez (adi-adian@euskadi.eus). Hauxe egiten du espezifikoki:

- Informazioa eman.** Adi-adian hezkuntza moduluari buruz aurretik jakin behar duten guztia azaltzen die ikastetxeei.

- Dinamizatu.** Erakunde sozial bat jartzen du ikastetxeen esku, Adi-adian modulua hiru faseak (prestatzea, testigantzak ematea eta ondorengo lana egitea) behar bezala lantzen laguntzeko.

6.2. Tresna didaktikoak

Hezkuntza-modulua aurrera eramateko, une honetan tresna didaktiko hauek daude eskuragarri:

- Gida didaktikoa.** Esperientzia honetatik ahalik eta gehien ateratzeko, gida didaktiko erraza ere dakar modulu honek, biktimearen testigantza entzun aurretik, bitartean eta ondoren lana nola egin aukera batzuk emateko.

- Ikus-entzunezko testigantza.** Adi-adian hezkuntza-moduluan parte hartzen duten biktimek grabatutako testigantzak ere badira ikastetxeentzako; kalitate bikaina dute bai teknikaren aldetik bai biktimek esandakoaren aldetik.

- Aurrez aurreko testigantza.** Biktima batzuk prest daude ikastetxeetara joan eta beren bizipenen berri emateko, baina ahal dutenean, ikastetxeen eskariaren arabera. Horrek esan nahi du ezin dela erabat ziurtatu moduletan beti aurrez aurreko testigantza lantzeko aukera izango denik.

A large, bold, grey number '3' is the central focus of the page. It is positioned in the lower-middle section of the page, partially overlapping a white, torn-paper-like graphic that extends from the top right corner. To the right of the number, there is a small grey dot and the word 'dokumentua' written vertically in a grey, sans-serif font. Further to the right, a portion of a blue circle is visible, suggesting a larger graphic element.

● dokumentua

Adi-adian Hezkuntza-
moduluaren irakasleentzako
gidaliburu didaktikoa

2017-2020 Giza eskubideen, Bizikidetzaren eta
Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria

Lehen proiektua
“Lekukotasunak eskoletan sartzeko dirak”

Irakasleentzako gidaliburu didaktikoa

Adi-adian

Hezkuntza-modulua

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetzaren
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

A

Hasierako oharrak

1. Gidaliburu didaktiko hau orientaziozkoa da. Ez da irakasleen ekimenetarako lekurik uzten ez duen jarraibide-liburu itxia. Alderantziz; erreferentzia irekiak besterik ez ditu eskaintzen, irakasleek autonomiaz eta sormenaz moldatu eta garatzeko.

2. Adi-adian modulu bat da, hau da, hezkuntza-lan zabalago eta globalago baten parte da. Elkarbizitzarako hezkuntzan ikastetxe bakoitzak egin duen lanean edo egin beharreko lanean txertatzen da. Hala, azken urteotan irakasleek gai honen inguruan egindako ahaleginetatik abiatzen da.

3. Adi-adian Hezkuntza-modulua esperientzian eta heziketan barrena bidaia egiteko aukera bat da, eta bost geltoki ditu: giza eskubideak, biktimak, gertatutakoa kontatzea, enpatia eta bizikidetzatza. Funtsezko bost kontzeptu horiek terrorismoaren, indarkeriaren eta giza eskubideen urraketen biktimekiko solidaritatearen inguruan Oinarrizko Hezkuntzaren curriculumak ezartzen duena garatzen dute.

Ibilbide bat eta **bost** geltoki

Abiapuntua: **film bat**

Lehenengo, **ikusi**; gero, **pertsonalizatu**; eta hirugarrenez, **partekatu**. Hori da jarraitzen dugun estrategia didaktikoa. Lehenik eta behin, ikusi nahi dugu. Ibilbidea hasi aurretik, landu nahi dugun gaira hurbiltzen saiatuko gara, baina gure errealitatetik kanpo. Film on batek lagun gaitzake. Lehenengo, ikusleak izango gara eta, gero, gure testuingurura hurbilduko gara.

“Pena de muerte”, “Cinco minutos de gloria” eta “American History X” dira, besteak beste, indarkeriaren, sufrimenduaren, biktimen eta abarren gaiak hainbat ikuspegitatik jorratzen dituzten pelikula batzuk. Halaber, giza eskubideak lantzeko gomendatzen den beste edozein film balia dezakegu. Gidaliburu honetan, “Pena de muerte” filma erabiliko dugu. Oso osatua da, gaia ia ikuspegi guztietatik lantzen baitu.

- Lehenik eta behin, **ikusi**. Besterik gabe, filma ikusiko dugu.
- Bigarrenez, **pertsonalizatu**. Ikasleei bakarkako lana proposatuko diegu, hausnarketa bultzatzen duten galderen bidez: Nola sentiarazi zaitu filmak? Saiatu pertsonaia guztien paperean jartzen.
- Hirugarrenez, **partekatu**. Ikusi berri dugun pelikulatik hiru ondorio ateratzen saiatuko gara talde txikietan. Azkenik, ondorioak partekatuko ditugu eta filmari buruzko eztabaida irekia.

Lehen geltokia.

Giza eskubideak

Geltoki honen helburua da ikasleek giza eskubideak zer diren eta zer esan nahi duten ezagutzea eta ulertzea. Giza eskubideei buruzko edozein unitate didaktiko balia dezakegu edo, bestela, aurretik eginiko lanak erreferentzia gisa hartu. Hona hemen lan-programa simple bat:

Gaian sakondu aurretik eta ikusitako filma oinarri hartuta, zenbait galdera egin ditzakegu: Uste al duzue pertsona guztiek eskubide berak dituztela? Zer dira giza eskubideak? Zentzua dutela uste al duzue? Hurbilketa horren ostean, zeregin hauek planteatu ditzakegu:

- Lehenengo, ikasleei Giza Eskubideen Deklarazioaren hitzaurrea eta 30 artikulua banatu dizkiegu. Ikasle bakoitzak besteei artikulua bana aurkezteko eskatu dugu. Horrela, eskubide bakoitzak zer esan nahi duen eta noiz betetzen den eta noiz ez aztertuko dugu banan-banan.
- Bigarrenez, talde txikietan, azken egunotako albisteak aztertuko ditugu, giza eskubideak urratzen diren egoerak antzematen saiatzeko. Talde bakoitza hiru adibide aurkitzen saiatuko da, eta urraketa horien kaltetuak, hau da, biktimak nor diren antzeman beharko du.
- Talde handian talde txikietan hitz egindakoaren inguruko ondorioak partekatuko ditugu. Ostean, eztabaida irekiko dugu José Saramago idazle, Literatura Nobel Saria eta giza eskubideen aldeko borrokalariaren esaldi batekin. Behin, gazte batzuek galdetu zioten zein zen mundu hobe baten alde borroka egiteko beren tokia, hark erantzun zuen "XXI. mendeko gazteen guda giza eskubideak eskuratzea izan behar zela". Zuen ustez, zer esan nahi du mezu horrek?

· **Ebaluatzeko irizpideak:** Diskriminaziozko, marjinaziozko eta bidegabekeriazko egoerak eta faktoreak antzematea eta arbuiatzea.

Bigarren geltokia.

Biktimak

Bigarren geltoki honetan, helburua da biktima izateak zer esan nahi duen ulertzea, lehenik eta behin askotariko egoeratan eta, gero, gure errealitatean. Jarraierak aurreko geldialdia hartuko du erreferentzia gisa, bai filmari dagokionez bai giza eskubideei dagokienez. Heziketa-modulu honen proposamen nagusia gurean hartzeko prestatuko gara: biktima baten istorioa zuzenean entzutea.

Ezagutzen dugun eta biktimen errealitatera hurbiltzen laguntzen duen edozein material didaktiko erabil dezakegu. Honako eskema hau edo antzekoa erabil dezakegu:

·Bakarka erantzuteko galderak: Zer datorkizu burura biktima hitza entzutean? Filmeko biktimak gogoratzen al dituzu? Zer da, zure ustez, giza eskubideen biktima bat? Nor dira biktimak mundu honetan? Zure inguruan biktimatzat jo daitekeen inor ezagutzen al duzu?

·Taldea txikietan hausnarketa egitea proposatuko dugu. Gure herrian terrorismo-, indarkeria- eta giza eskubideen urraketa-arazo larria egon da azken hamarkadetan. Zer deritzozu gertatu denari? Zer dakizu? Zuen ustez, zenbat biktima egon dira? Zuen iritziz, nortzuk izan dira biktimak? Helburua ez da akordioetara heltzea, hausnarketa egitea baizik.

·Taldea handian, talde txikietan hitz egindakoa partekatzen saiatuko gara. Eztabaidan, biktimen datu objektiboak eman ditzakegu, ikasleen iritzia benetan gertatutakoarekin alderatzeko. Amaitzean, ikasleei gogoratuko diegu laster biktima bat gertatutakoa kontatzen entzun ahal izango dugula.

·**Ebaluatzeko irizpideak:** Biktimak antzematea hainbat egoeratan.

3

Bide erdiko geltokia.

Gertatutakoa kontatzea

Adi-adian esamoldeak oso arreta handiz entzutea esan nahi du. Biktima bati gertatutakoa entzungo dugu. Oso garrantzitsua da entzuteko eta bere azalean jartzeko ahalegina egitea, aurreiritzirik gabe, mugarik gabe. Bere istorioa eta bere esperientzia ulertzen eta horietatik ikasten saiatuko gara. Pertsona hori aurrean badugu, zer galdera egin nahi diogun pentsatu behar dugu.

Gertatutakoa entzun ostean, bakarkako hausnarketa proposa dezakegu, galdera hauen bidez: Zer sentitu duzu gertatutakoa entzutean? Hilketa hori justifika daitekeela uste al duzu? Indarkeria bidezko hilketaren bat justifika daitekeela uste al duzu? Zer sentimendu eragiten dizu norbait galtzearen minak? Zure iritziz, erraza al da itxaropena eta konfiantza berreskuratzea? Zer iruditzen zaizu biktima horrek bere bizitza berregiteko egindako bidea? Azkenik, saiatu pentsatzen zer sentituko zenukeen maite duzun norbait antzeko egoera batean hilko balitz. Zer egingo zenuke?

Ebaluatzeko irizpideak: Modu aktiboan entzutea eta biktimekiko sentsibilitate solidarioa piztea.

Laugarren geltokia.

Enpatia

Giza eskubideen eta biktimen inguruan hausnarketa egin dugu. Gainera, biktima bati gertatutakoa entzun dugu. Orain, zuzenean eragiten digun zerbait landuko dugu: enpatia. Zer sentitzen dugu errealitate horren aurrean eta zertara garamatza? Lehen bezala, kasu honetan ere, irakasleak sufrimenduarekiko edo bidegabekeriarekiko enpatia lantzeko ezagutzen duen edozein baliabide aukera dezake. Jarraian, helburu hori betetzen duten zenbait jarraibide simple eskaintzen ditugu.

·Bakarkako hausnarketarekin hasiko gara; aurreko saioan entzun dugunaren inguruan hausnartu egingo dugu. Egin ditzakegun galdera batzuk: Biktima bati gertatutakoa entzuteak uste zenuenaren beste aldera eraman al zaitu? Zer dakizu orain lehen ez zenekiena? Zer sentitzen duzu pertsona horren istorioa gogoratzean? Idatzi zerbait pertsona horri. Idatzi zuretzat, baina berari idatziko bazenio bezala.

·Talde txikietan lan egitea proposatuko dugu. Talde bakoitzak enpatia hitza zer esan nahi duen bilatu beharko du interneten edo hiztegi batean, eta esanahia analizatu. Biktimak kontatutakoa entzutean sentitu dutena definizio horrekin bat datorren azter dezakete. Enpatia zer kasutan behar den pentsa dezakete.

·Talde handian, talde txikietan hitz egindakoa partekatuko dugu eta ondorioak aterako ditugu enpatiaren esanahi praktikoari buruz. Horretarako, bi galdera baliatuko ditugu: Zer konpromisora garamatza enpatia? Zer solidaritate-ekintzara gonbidatzen gaitu? Bukatzeko, azken galdera zabalik utz dezakegu: Benetako sufrimendu baten lekukotza ezagutzea bizikidetzatza hobetzeko balio duela uste al duzue?

·**Ebaluatzeko irizpideak:** Enpatia hitzaren esanahia ezagutzea eta praktikan jartzea.

5

Bosgarren geltokia

Bizikidetza

Ibilbidea azken geltokira heldu da. Biktima baten lekukotza entzun dugu. Hark bidegabeko sufrimendu handia pairatu du eta, hala eta guztiz ere, zeharo defendatzen du gorrotoaren aurkako eta bizikidetzaren aldeko diskurtsoa. Geltoki honen helburua da mezuaren indarra barneratzeko une batez gelditzea.

·Ikasleei eskatuko diegu biktimari gertatutakoa entzutean gehien harritu dituen hitzan, ideian edo esperientzian pentsatzeko. Adierazgarri egin zaigun hitz bakoitza post-it batean idatziko dugu eta arbelean edo horma-irudi batean itsatsiko dugu. Ostean, hitzak gaika multzokatuko ditugu, hiru edo lau talde egiteko, esaterako: giza eskubideak, sufrimendua, bizikidetza, bidegabekeria, enpatia...

·Talde txikietan, lan simple bat egingo dugu: bizikidetza eta errespetua bereizirik definitzen saiatuko gara. Ostean, biak batuta zer esan nahi duten aztertuko dugu.

·Talde handian talde txikietan ateratako ondorioak partekatuko ditugu. Azkenik, eztabaida bat egingo dugu, post-it-etan idatzitako hitz multzoen loturari buruz eta bizikidetza eta errespetua hitzen esanahiari buruz.

·**Ebaluatzeko irizpideak:** Bakoitzaren eta besteen desberdintasunak eta ezauzgarriak errespetatzea.

Helmuga.

Ondorio bat: Gizalegez

Bukatzeko, norberarentzat zein taldeka baliagarriak diren ondorioak aterako ditugu. Hezkuntza-komunitateko eragileek Gizalegez akordioa onartu dute. Helmuga honetan, akordioaren lau ardatz nagusiak azal diezazkiekegu ikasleei, guk egindako ibilbidearekin zer harreman duten ikusteko.

·Ikasleak lau taldetan banatuko ditugu. Talde bakoitzari Gizalegez akordioaren lau ardatzetako bat emango diogu. Hala, talde bakoitza eduki hauen esanahiaren eta ezarpenaren inguruan hausnarketa egingo du:

A taldea: “Bizikidetza da arrazoi osoa ez dugula onartzea”.

B taldea: “Bizikidetza da egoera guztietan alde ona baloratzen ikastea”.

C taldea: “Bizikidetza da gure ardura etikoa onartzea egoera bakoitzean”.

D taldea: “Bizikidetza da giza eskubideak errespetatzearen balio funtsezkoa ulertzea”.

·Ondoren, ikasleak beste lau taldetan banatuko ditugu. Talde bakoitzean, aurreko A, B, C eta D taldeetako kideak jarriko ditugu. Horrela, talde berrietako kide bakoitzak aurreko taldean egokitu zaion esaldiaren esanahia azaldu ahal izango du.

·Talde handian, ondorioak ateratzen saiatuko gara bizikidetza hobeko eta mundu bidezkoago, giza eskubideekiko errespetagarriago eta horien urraketen biktimekiko solidarioago bat eskuratzeko guk har ditzakegun konpromisoen inguruan.

·Amaitzeko, erabilitako baliabideek helburuetara zelan egokitzen diren, piztutako interesa, ikasleen parte-hartzea eta irakaslearen papera ebaluatuko ditugu oso modu errazean.

Ebaluazioa

Ikasleak	Diskriminaziozko, marjinaziozko eta bidegabekeri azko egoerak eta faktoreak antzematea eta arbuiatzea	Biktimak antzematea hainbat egoeratan	Modu aktiboan entzutea eta biktimizekiko sentsibilitate solidarioa piztea	Enpatia hitzaren esanahia ezagutzea eta praktikan jartzea	Bakoitzaren eta besteen desberdintasunak eta ezaugarriak errespetatzea

Bibliografia: **Beste baliabide didaktiko batzuk**

1. GELTOKIA: GIZA ESKUBIDEAK

Bibliografia	Beste baliabide didaktiko batzuk
<p>·Jares, X. R.: <i>Educación y Derechos Humanos. Cuadernos Bakeaz, nº 29.</i></p> <p>·Hainbat: <i>Compass. Gazteak Giza Eskubideetan Hezteko eskuliburua. Eusko Jaurlaritz. 2010.</i></p> <p>·Tuvilla, J.: <i>Educación en Derechos Humanos. Hacia una perspectiva global. Arg. Desclée de Brouwer. Bilbao. 1998.</i></p>	<p>·Eusko Jaurlaritz: <i>Begiradak-Miradas. Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 60. urteurrena. 2008. (CDa).</i></p> <p>·Azkarate, G., Errazti, L., Mena, M.: <i>Giza Eskubideen Hezkuntzari buruzko baliabideak. Ararteko. 2000.</i></p> <p>·Hainbat: <i>Educar en y para los derechos humanos. Dinámicas y actividades. Catarata. 1996.</i></p> <p>·Tuvilla, J.: <i>Derechos Humanos. Cuaderno de actividades para educar en la Cultura de Paz. ⁽¹⁾</i></p> <p>·<i>Guía de recursos educativos sobre Derechos Humanos. ⁽²⁾</i></p> <p>·<i>www.propuestaizan.org. Filma: El hombre elefante.</i></p>

2. GELTOKIA: BIKTIMAK

Bibliografia	Beste baliabide didaktiko batzuk
<p>·Galtung, J.: <i>Paz por medios pacíficos. Paz y conflicto, desarrollo y civilización. Bakeaz / Gernika Gogoratuz. Bilbao. 2003.</i></p> <p>·Acosta Mesa, A.: <i>Regulación de conflictos y sentimientos. Granadako Unibertsitatea. 2004.</i></p> <p>·Elkarri: <i>Bakearen eta elkarrizketaren alde Euskal Herrian. Buletina 28. zk. 2005.</i></p> <p>·Etxeberria, X.: <i>Dinámicas de la memoria y víctimas del terrorismo. Bakeaz. Bilbao. 2007.</i></p>	<p>·<i>Filmak: Cobardes; The Klass.; Bullying; Elephant; Machuca.</i></p> <p>·Dulcic Mónica S. eta Paulina Fajardo: <i>Educación para la paz. Habilidades de comunicación. Unidad didáctica. Centro de Investigación para la paz.</i></p> <p>·Harillo, S., Prieto, J. eta Ugarte, J. (Coord.): <i>Marka uzten dituguten istorioak. Terrorismoaren biktimak bake hezkuntzan. Bigarren hezkuntzan erabiltzeko gida didaktikoa. Bakeaz. Bilbao. 2010.</i></p> <p>·<i>Baketik: Bihotzetik modulu didaktikoa. 2011.</i></p> <p>·Manuela Carmena, Jon Mirena Landa, Ramón Múgica eta Juan María Uriarte: <i>Euskal kasuan gertaturiko giza eskubideen urraketari buruzko oinarritzko txostena (1960-2013). Eusko Jaurlaritz. Vitoria-Gasteiz. 2013ko ekaina.</i></p> <p>·<i>Adi-adian grabatutako lekukotzak. Eusko Jaurlaritz. Vitoria-Gasteiz. 2013ko abendua.</i></p>

⁽¹⁾ http://convivencia.files.wordpress.com/2008/11/actividades_culturapaztuvilla-200068p.pdf

⁽²⁾ <http://web.educastur.princast.es/cpr/gijon/recursos/GuiaDerechosHumanos.pdf>

Bibliografía: **Beste baliabide didaktiko batzuk**

4. GELTOKIA: ENPATIA	
Bibliografía	Beste baliabide didaktiko batzuk
<p>·Barrutia, A.: <i>Competencias interpersonales</i>. En A. Barrutia (Ed.), <i>Inteligencia emocional en la familia</i> (pp. 381-416). Toromítico. 2009.</p> <p>·Carpena, A.: <i>Educación socioemocional en la etapa de primaria</i>. Octaedro. 2003.</p> <p>·Ciaramicoli, A.: "El poder de la empatía". Ed. Vergara. 2000.</p>	<p>·Monjas, M.I.: <i>Programa de enseñanza de habilidades de interacción social</i>. Ed. Ciencias de la Educación preescolar y especial. Madrid. 2000</p> <p>·Mantilla, L. y Chain, I.: <i>Habilidades para la vida</i>. EDEX. Bilbao. 2006.</p> <p>·Proyecto Junan: <i>Proyecto Mochil: Guía Didáctica N°2</i>.⁽³⁾</p> <p>·www.propuestaizan.org. Películas: <i>ET, Voces inocentes, La espalda del mundo</i>.</p>

5. GELTOKIA: BIZIKIDETZA	
Bibliografía	Beste baliabide didaktiko batzuk
<p>·Torrego, J.C.; Moreno, J.M.: <i>Convivencia y disciplina en la escuela. El aprendizaje de la democracia</i>. Ed. Alianza. 2003.</p> <p>·Ortega, R.: <i>La convivencia escolar: ¿Qué es y cómo abordarla</i>". Ed. Conserjería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía. 1998.</p> <p>·Pérez Serrano, P. Pérez de Guzmán, M.V.: <i>Aprender a convivir: el conflicto como oportunidad de crecimiento</i>. Narcea. 2011.</p> <p>·De Vicente Abad, J.: <i>7 ideas clave: escuelas sostenibles en convivencia</i>. Ed. Grao. 2010.</p> <p>·Gracia, J. y Negrillo, C.: "Tolerancia para la convivencia". <i>Aula de Innovación Educativa</i>. Revista <i>Aula de Innovación Educativa</i> 167. 2007.</p>	<p>·Películas: <i>Cobardes; The Klass.; Bullying; Elephant; Machuca</i>.</p> <p>·Cascón, P. eta Beristain, C.M.: <i>Jolasaren alternatiba (I). Bakerako hezkuntzako jolasak eta dinamikak</i>. Catarata. 2010.</p> <p>·Cascón, P. eta Beristain, C.M.: <i>Jolasaren alternatiba (II). Bakerako hezkuntzako jolasak eta dinamikak</i>. Catarata. 2010.</p> <p>·Educación para la Paz y la Convivencia. Eusko Jaurlaritza, Bakeola y otros.⁽⁴⁾</p> <p>·www.propuestaizan.org.</p>

⁽³⁾ fundacionjunan.org/trim1/cas/empatia/Guia.pdf

⁽⁴⁾ http://www.bakeola.org/adjuntos/educacion_paz_convivencia.pdf

A large, bold, grey number '4' is the central focus. To its right, the word 'dokumentua' is written vertically in a smaller, grey, sans-serif font. Below the '4' and the word is a small grey circle. To the right of the circle is a large blue circle. The background features abstract, overlapping white and grey shapes that resemble torn paper or layered planes.

● dokumentua

Biktimen testigantzan oinarritutako
hezkuntza-programen eraginaren
balantze kuantitatiboa

Biktimen testigantzan oinarritutako hezkuntza-programen eraginaren balantze kuantitatiboa

2020ko ekaina

Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

Euskadi, auzolana, bien común

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Sarrera

Adi Adian biktima hezitzaileen programa pieza nagusia da Eusko Jaurlaritzaren giza eskubideen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntzaren esparruan. Lehenik eta behin, programa hori 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planean txertatuta dago. Era berean, Gogora Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuaren 2017-2020 aldirako jarduera-programan sartuta dago.

Erreferentzia horiekin, Eusko Jaurlaritzak Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntzari buruzko programa espezifiko bat prestatu zuen Legegintzaldi osorako, 2017ko ekainaren 29an aurkeztu zena. Programa horrek Legegintzaldi honetan garatu beharreko zazpi proiektu nagusi nabarmentzen ditu; horietako lehenengoak eskolan biktimen lekukotasunen programa sendotzea eta hedatzea du helburu.

Abiapuntuen artean beste bi erreferentzia nabarmendu behar ditugu. Gizalegez Akordioa eta Oinarriko Hezkuntzako eta Batxilergoko curriculumak. 2013ko urriaren 1ean, euskal hezkuntza-eragile ia guztiek Gizalegez Akordioa sinatu zuten Donostiako Kurasaalean. Giza eskubideen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntza unibertsalaren lau oinarriren gainean ezarritako gizarte- eta hezkuntza-konpromisoa laburbiltzen du bere edukiak.

Bakearen kulturaren eta indarkeriaren prebentzioaren alde gizarte, politika eta erakunde mailan lan egiteko, gutxieneko oinarri batzuetan ados jarri behar da, eta oinarri horien potentzialtasuna askatasunez eta modu plural eta sortzailean gara daiteke. Helburu horretara bideratu zen Gizalegez Akordioa. Gaur egun, oraindik indarrean dago, eta gutxienez urtean bitan biltzen ditu bere sinatzaileak. Topaketa horietan, besteak beste, Adi-adian programaren berri ematen da sistematikoki.

Ezinbestekoa da, halaber, hezkuntza-curriculumek ezarritako esparrua aipatzea. Biktimei dagokienez, Oinarriko Hezkuntzako curriculumari buruzko indarreko Dekretuak giza eskubideak urratzen dituzten egoerak identifikatzea eta aztertzea du helburu. Era berean, terrorismoaren, indarkeriaren eta giza eskubideen urraketen biktimekiko elkartasunarekin, enpatiarekin eta hurbiltasunarekin konprometitutako sentsibilitatea garatzea da ebaluazio-erreferentzia.

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako curriculumaren planteamendu espezifikoan, DBHko 4. mailan Balio etikoetan landu beharreko edukien artean berariaz jasotzen dira indarkeria terrorista, terrorismoaren biktimei, indarkeriari eta giza eskubideen urraketari buruzko datuak eta errealitateak, biktimei errekonozimendua eta erreparazioa emateko legeak. Horrekin batera, memoria kritikoa egin behar da, ETAren terrorismoarekin eta beste edozein terrorismo, gerra, indarkeria eta giza eskubideen urraketarekin lotuta, eta Adi-adian programak, dokumentalak, literatura eta Gogoran jasotako biktimen eta herritarren lekukotasunak sustatu behar dira.

Erreferentzia horiek ikastetxeentzako aginduzko esparrua definitzen dute. Esparru hori kontuan hartuta, Adi-adian biktima hezitzaileen hezkuntza-modulua bizikidetzarako hezkuntzaren zeharkako proiektu batean sar daiteke.

Adierazi behar da lekukotasunak eragin pedagogiko handia duela, bai eta egiazkotasun egiaztatua ere. Muturreko sufrimendu- eta bidegabekeria-esperientzien lekuko zuzenen testigantza pertsonalez ari gara. Testigantza entzuteak benetako bizipena dakar. Enpatiaren, elkartasunaren eta errealitatea ulertzearen esperientzia eskatzen du, biktima izateak zer esan nahi duen kontuan hartuta. Azken batean, mundua beste leku batetik sentitzearen esperientzia irudikatzen du.

Ondorioz, bizikidetzarako eta giza eskubideetarako hezkuntzaren arloko bi ekimen garrantzitsuenetakoak dira Adi-adian programa eta Gogora Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuaren Memoria Plaza erakusketa ibiltaria. Dokumentu honek bi ekimen horiek azken urteetan izan duten garapenari buruzko datuak eskaintzen ditu.

1. Adi-adian

1.1. Oinarriak

Adi-adian moduluko proposamenak terrorismoaren eta indarkeriaren biktimen lekukotasun zuzena hurbildu nahi du DBHko 4. mailako eta Batxilergoko geletara, tutoretzan edo etika, filosofia eta historia bezalako irakasgaietan dauzkagun aukerak baliatuz edo zeharkako proiektuetan txertatuz.

Adi-adian modulu didaktikoa aurkezteko agirian jasotzen denez, helburua hezkuntza-prozesu pertsonala hobetu eta indartzea da, gure errealitatearen testuinguruan bertan, gizarte eta mundu hobeak lortzen laguntzeko. Xede orokor horretan oinarrituta, hona hemen lortu nahi diren helburuak:

- **Esperientzia.** Terrorismoak eta indarkeriak eragiten duten sufrimenduaren bidegabekeria ikusarazi eta sentiarazteko aukera emango duen hezkuntza-bizipen bat sustatzea, esperientzia horretatik ikasteko.
- **Enpatia.** Bidegabekeriak jasaten dituzten pertsonekin enpatizatzeko gaitasuna garatzea ikasleen artean.
- **Giza duintasuna.** Giza duintasunaren balio gorenaren esanahia ulertu, esperimendu eta geureganatzea.
- **Giza eskubideak.** Giza eskubideen edukia ezagutu eta ikastea, bizitza pertsonal eta sozialerako duen zentzu sakona ulertzeko.
- **Bizikidetzak.** Errespetuan oinarrituta bizikidetzak hobea izaten eta ikaskuntza hori eguneroko bizitzan aplikatzen ikastea.

1.2. 2014. eta 2019. urte arteko emaitzak

Nabarmentzekoa da terrorismoaren eta indarkeriaren biktimen lekukotasunak hezkuntzarako duen gaitasuna. Lekukotasun horiek duten eragin pedagogikoaren garrantzia eta egiazkotasuna, izan ere, egiaztatuta geratu dira azken urteetan. Jarraian azaltzen den taulan azken urteetan egindako lana ikus daiteke:

Urtea	Zentro-kopurua	Saio-kopurua	Ikasle-kopurua
2014	21	46	2.306
2015	25	45	3.596
2016	21	34	2.524
2017	21	36	2.291
2018	24	47	3.954
2019	47	95	6.794
2020 (*)	13	19	2.080
GUZTIRA	172	322	23.545

(*) Covid-19aren pandemiaren ondorioz, martxoaren 11n bertan behera utzi behar izan ziren ekainera arte aurreikusitako saioak, eta hemen ordura arteko datuak baino ez dira ematen.

2014 eta 2020ko martxoaren artean, 23.000 ikasleek baino gehiagok entzun dute zuzenean biktimak baten lekukotasuna. Emaitza kuantitatibo onak izan ditu, eta, batez ere, esperientzia oso ontzat jo dute bai irakasleek, bai eta ikasleek, bai moduluan parte hartu duten biktimek ere, denek oso ebaluazio ona eman diote-eta.

1.3. Unibertsitatea

Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana garatzean unibertsitateen eremuak espazio garrantzitsu bat izan du, beretzat bakarrik zena. 2017ko urriaren 4an, EAEko unibertsitateek Eusko Jaurlaritzarekin batera hartutako konpromisoa berriro zuten legegintzaldi honetarako, bizikidetzaren eta giza eskubideen arloan. Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiaren eta hiru unibertsitateen artean partekatutako lan-konpromisoaren ardatza honako hau izan da: unibertsitateen barruan giza eskubideekin eta bizikidetzarekin lotutako jarduerak bultzatzea eta dinamizatzea 2018., 2019. eta 2020. urteetan.

Horrela, unibertsitate bakoitzak urteko jardueraren plan bat garatu du, eta bertan hainbat lan-ildo ezarri ditu, bi helbururekin: (1) unibertsitateekin partekatzea giza eskubideak sustatu eta defendatzeko lana eta (2) programak eta ekimenak bultzatzea bizikidetzari eta giza eskubideei lotuta dauden inplikazio pertsonalaren eta erantzukizun sozialaren kontzientzia sustatzeko unibertsitatearen eremu estrategikoan.

Jardueraren ildoen artean, Adi-Adian programa unibertsitateetan sartzeari nabarmen zuzentzea da. Ildo horretan, 2018an jarri zen abian esperientzia, eta urtez urte gora egin du bertan parte hartzen ari diren saioen eta ikaslearen kopuruak. 2019an, 22 saio egin ziren hiru unibertsitateen artean (Deustu, Mondragon eta EHU), eta xxx ikasleek parte hartu zuten.

2. Memoria Plaza erakusketa ibiltaria

2.1. Oinarriak

2016. urtearen hasieran, Memoria Plaza ekimenaren fase ibiltaria abiarazi zen. Harrezkero, 450 m²-ko karpina bat herriz herri ibili da eta, bertan, ikus-entzunezko eduki interaktiboak eta erakusketa-elementuak ikus daitezke. Erakusketan, honako espazio hauek daude:

- **Lekukotasunak grabatzeko txokoa:** erakusketara doazenek beren memoriaren lekukotasun pertsonala idatzi edo grabatu ahal dute.
- **Lekukotasunak entzuteko txokoa:** 107/2012 Dekretuaren babespean dauden terrorismoaren biktimen eta giza eskubideen urraketen biktimen, frankismoaren biktimen nahiz kulturako ordezkari eta herritarren lekukotasunak entzuteko espazioak.
- **Proiektzioak eta eztabaidak:** dokumentalak proiektatu eta hitzaldi, mahai-inguru eta talde-dinamikak antolatze espazioak.
- **Mezuen murala:** erakusketara sartzeko diren pertsonen mezu bat idatz dezakete muralean, gero Gogora Institutuan gordetzeko.

Erakusketa ibiltaria bost eta hamar egun artean egoten da herri bakoitzean. Karpinen barrualdean, DBHko 4. mailako, Batxilergoko eta Lanbide Heziketako gazteei zuzendutako tailer hezitzaileak antolatzen dira, goizez, gune horretako ikastetxeekin lankidetzan. Ikasleek tailerretan izan duten partaidetza oso garrantzitsua izan da, eta udalerrira bakoitzeko ia ikastetxe guztiak inplikatzeko lortu da.

2.2. Emaitzak 2016 eta 2019 artean

Taula honetan 2016-2019 aldian egindako lanaren datuak adierazten dira.

Urtea	Udalerrikopurua	Bisitari-kopurua	Jardueretako partaidetza	Hezkuntza-tailerretako partaidetza	GUZTIRA
2016	8	11.836	2.548	3.034	17.418
2017	7	14.029	1.869	858	16.756
2018	6	5.606	760	1.300	7.666
2019	2	894	124	425	1.443
GUZTIRA	23	32.365	5.301	5.617	43.283

2016an, Memoria Plaza erakusketa ibiltaria honako udalerrri hauetan egon da: Bilbon, otsailaren 1etik 12ra; Durangon, otsailaren 24tik martxoaren 2ra; Tolosan, martxoaren 9tik 15era; Gasteizen, apirilaren 18tik 24ra; Eibarren, maiatzaren 16tik 22ra; Donostian, maiatzaren 28tik ekainaren 8ra; Zarautzen, urriaren 4tik 12ra; eta Arrasaten, azaroaren 28tik abenduaren 4ra.

2017an, Memoria Plaza erakusketa honako udalerrri hauetan egon da: Getxon, martxoaren 13tik 19ra; Lasarte-Orian, apirilaren 3tik 9ra; Gernika-Lumon, apirilaren 22tik 27ra; Santurtzin, maiatzaren 17tik 24ra; Portugaleten, irailaren 21etik 28ra; Sestaon, azaroaren 6tik 12ra; eta Barakaldon, azaroaren 27tik abenduaren 3ra.

2018an, Memoria Plaza erakusketa honako udalerrri hauetan egon zen: Irunen, urtarrilaren 22tik 28ra; Beasainen, apirilaren 23tik 29ra; Galdakaon, maiatzaren 14tik 20ra; Zornotzan, irailaren 24tik urriaren 3ra; eta Laudion, urriaren 15etik 21era; Deustuko Unibertsitateaz (Bilboko Kanpusa) eta Mondargon Unibertsitateaz (Arrasateko Kanpusa) gain.

2019an, Memoria Plaza erakusketak UPV/EHUKo Ibaetako campusean (Donostia) egon zen, martxoaren 21etik 29ra, eta Basaurin, urriaren 24tik 30era.

Hau da, 2016 eta 2019 artean DBHko 4. mailako, Batxilergoko eta Lanbide Heziketako 5.500tik gora ikaslek entzun dituzte Memoria Plaza erakusketa ibiltariko hezkuntza-tailerretan biktimen lekukotasun grabatuak.

5

● dokumentua

Aieteko Giza Eskubideen
aldeko Pedagogia-Baliabideen
Zentroaren proiektua

Aieteko **Giza** **Eskubideen aldeko** **Pedagogia-Baliabideen** **Zentroaren** proiektua

Donostia, 2018ko otsaila

Aurkibidea

Sarrera.

- a) Giza eskubideen aldeko hezkuntza.
- b) Pedagogia-baliabideek giza eskubideen aldeko hezkuntzan duten eginkizuna.
- c) Tokiko erakundeen bat-egitea.

1. Pedagogia Baliabideen Zentroaren Proiektua

Esparru orokorra.

1.1. Oinarriak.

- 1.1.1. Abiapuntua.
- 1.1.2. Egitekoa eta xedeak.
- 1.1.3. Zerbitzuak.
- 1.1.4. Non: Aieteko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxea.
- 1.1.5. Giza eta ekonomia-baliabideak.

1.2. Proiektuaren jarduketaren eremuak eta ardatzak.

- 1.2.1. Zer da eta norentzat?
 - 1.2.1.1. Hezkuntza-pedagogia.
 - 1.2.1.2. Gizarte-pedagogia.
 - 1.2.1.3. Herritarren partaidetza.

1.3. Jarduteko programaren eragileak.

- 1.3.1. Nazioarteko Mintegia.
- 1.3.2. Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Azoka.

1.4. Zentroaren etengabeko zerbitzuak.

- 1.4.1. Biltzea: Mediateka.
- 1.4.2. Sortzea: Materiala sortzea.
- 1.4.3. Zabaltzea: Zabalduta eta hedatzeko ekintzak.
- 1.4.4. Zeharkako zerbitzua: Ko-parte hartzea.
 - 1.4.4.1. Lankidetzaren elkarrekin eta erakundeekin.
 - 1.4.4.2. Nazioarteko lotura.

2. Fase pilotua: 2018-2019.

3. Finkatzeko fasea: 2020-2030.

Sarrera

Eusko Jauriaritzak, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak Aieteko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxean Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Zentro bat elkarrekin sustatu nahi dute. Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren lanetan partekatzen duten lanaren esparruan hiru erakundeek burutzen duten lankidetzatik jaiotako proposamen hori.

Halako ezaugarriak dituen zentro bat sortzeko arrazoiak giza eskubideen eta giza eskubideen aldeko hezkuntzaren nazioarteko erakundeen zuzentzarau eta gomendioei lotuta daude, baita EAEko egungo testu-inguru soziopolitikoan antzeman daitezkeen eskaeren eta premien erantzunari eta arlo honetan zenbait erakunde-jarduketan arteko sinergiaren eta osagarritasunaren bilaketari lotuta ere.

a) Giza eskubideen aldeko hezkuntza

Giza eskubideen aldeko hezkuntzak, argi eta garbi, giza eskubideak balia daitezela laguntzen du eta **giza eskubideak gure inguruan eta gizartean, bere osotasunean, baliatu daitezela lortzeko ardura partekatu behar dugula** ulertarazten digu. Aldi berean, giza eskubideen aldeko hezkuntzak epe luzean gehiegikeriak eta gatazkak saihesten daitezela laguntzen du, berdintasuna sustatzen du eta partaidetza bultzatzen du.

Nazioarteko komunitatean, Nazio Batuak giza eskubideen sustapenaren arloaz eta eskubide horiek guztiz baliatu eta defendatzean hezkuntzak duen garrantziaren arloaz arduratzen da. Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioak dio giza eskubideen aldeko hezkuntzak “giza eskubideei buruzko ezagutzak eta eskubide horiek babesteko mekanismoak emateaz ez ezik, **eguneroko bizitzan giza eskubideak sustatu, defendatu eta aplikatzeko beharrezko gaitasunak** ematen dituela ere”¹.

Are gehiago, Nazio Batuen Erakundearen arabera, giza eskubideak informazioa duen biztanleriak eskubide horiek etengabe eskatuz bakarrik balia daitezke. Hortaz, giza eskubideen aldeko hezkuntzak herritarren artean gaitasun horiek bultzatzen ditu eta epe luzean gehiegikeriak saihesten daitezela asko laguntzen du. Halaber, inbertsio handi bat da pertsona guztien giza eskubideak baloratu eta errespetatuko dituen gizarte justu bat lortzeko saiakeran².

Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren sustapenaren inguruan Nazio Batuen Erakundearen lan hau erakundearen agiri askotan jaso eta biltzen da, esaterako, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean (26. artikulua) eta, besteak beste, honako hauek gailen ditzakegu: Arrazagatiko Diskriminazioaren modu guztiak Ezabatze Nazioarteko Konbentzioa (7. artikulua), Ekonomia, Gizarte eta Kultura Eskubideen Nazioarteko Ituna (13. artikulua), Emakumeen aurkako Diskriminazio modu guztiak Ezabatze Nazioarteko Konbentzioa (10. artikulua), Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa (28. artikulua), Vienako Adierazpena eta Ekintza Programa, giza eskubideen aldeko hezkuntzari buruzkoa, baita, hezkuntzaren arloan, UNESCOk, besteak beste, “Guztionezko hezkuntza” programarekin egindako lana ere.

Aipatu tresnei jarraikiz, giza eskubideen aldeko hezkuntza giza eskubideen kultura unibertsala sortzeko **ikaskuntza-, irakaskuntza-, prestakuntza- eta informazio-jarduketan talde** gisa definitu daitezke eta honako helburu hau dauka:

1 Ekintza plana – Giza Eskubideen aldeko Hezkuntzarako Mundu Programa - Lehen fasea: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PActionEducationsp.pdf>

2 Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen goi-komisarioa - <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Pages/HREducationTrainingIndex.aspx>

- a) Giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen errespetua indartzea;
- b) Giza nortasuna eta gizakiaren duintasun-zentzua guztiz garatzea;
- c) Aniztasunaren inguruko ulermena, tolerantzia eta berdintasuna sustatzea;
- d) Zuzenbidezko estatua nagusi duen gizarte aske eta demokratiko batean pertsona guztien benetako partaidetza erraztea;
- e) Bakea bultzatu eta mantentzea;
- f) Pertsonak eta gizarte justizia oinarri dituen garapen iraunkorra bultzatzea³.

Lan hori guztia babestuz, 2011ko abenduaren 19an, **giza eskubideen aldeko hezkuntzari eta prestakuntzari buruzko Nazio Batuen Adierazpena** onartu zen⁴. Adierazpen horren 1. artikuluan haxe adierazten da: *"Pertsona orok giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen inguruko informazioa edukitzeko, bilatzeko eta jasotzeko eskubidea dauka"*.

(4. artikulua)

Giza eskubideen aldeko hezkuntzak eta prestakuntzak Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala eta gainontzeko tresna eta itun egokiak eduki behar dituzte, honako xede hauek bideratzeko asmoz:

- a) Giza eskubideen arauen tea printzipio unibertsalen ezagutza, ulermena eta onarpena sustatzea, baita nazioartean, eskualde- eta nazio-mailan giza eskubideen eta oinarrizko askatasunen babesaren bermeak ere;*
- b) Giza eskubideen kultura unibertsala garatzea (bertan guztiek haien eskubideen eta betebeharren berri eduki dezatela, gainontzekoen eskubideei dagokienez) eta pertsonaren garapena gizarte aske eta bakezalearen, askotariko eta barne hartzaillearen kide arduradun gisa bideratzea;*
- c) Giza eskubide guztiak benetan balia daitezten lortzea eta tolerantzia, bereizkeriarik eza eta berdintasuna sustatzea;*
- d) Kalitatezko giza eskubideen aldeko hezkuntzarako eta prestakuntzarako sarbidearen bidez guztiontzako aukera-berdintasuna bermatzea, inolako bereizkeriarik gabe;*
- e) Giza eskubideen gehiegikeriak eta urratzeak saihesten daitezten laguntzea, baita diskriminazioaren eta arrazakeriaren, estereotipoen eta gorrotora bultzatzeko bideen eta aurreiritzi eta jokabide kaltegarrien modu guztiei aurre egiten eta horiekin amaitzen laguntzea.*

Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen Hezkuntzaren Mundu Programari jarraikiz, honako hauek dira giza eskubideen aldeko hezkuntza-jarduketaren xedeak⁵:

- a) Giza eskubideen interdependentzia, interrelazioa, zatiezintasuna eta unibertsaltasuna sustatzea, eskubide zibilak, politikoak, ekonomikoak, sozialak eta kulturalak barne, baita garapenerako eskubidea ere;
- b) Desberdintasunen errespetua eta balorazioa bultzatzea, baita arraza, sexu, hizkuntza, erlijio, politikazko zein bestelako iritzi, jatorrizko herrialde, etnia edo gizarte, baldintza fisiko edo mental, sexu-orientazio edo beste arrazoi batzuenatik bereizkeriari aurka egitea ere.
- c) Giza eskubideen arloko arazo kronikoen eta hasiberrien azterketa ahalbidetzea, bereziki, pobrezia, indarkeriazko gatazkei eta diskriminazioari dagokienez, politikaren, gizartearen, ekonomia-aren, teknologiaren eta ekologiaren esparruetan jazotzen diren aldaketa azkarrak kontuan hartuta, giza eskubideei buruzko arauekin bateragarriak diren erantzunak eta konponbideak bilatze aldera.

³ <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PActionEducationsp.pdf>

⁴ <http://www.ohchr.org/SP/Issues/Education/EducationTraining/Pages/UNDHREducationTraining.aspx.aspx>

⁵ http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/15session/A.HRC.15.28_sp.pdf

- d) Komunitateak eta pertsonak gaitzea, giza eskubideen aldeko haien premiak zehatz ditzaten eta eskubide horiek egiazki baliatzea.
- e) Arlo horretan erantzukizuna duten pertsonen gaitasuna garatzea (bereziki, gobernuko funtzionarioak). Pertsona horiek haien jurisdikzioaren pean dauden pertsonen giza eskubideak errespetatu, babestu eta baliatu behar dituzte.
- f) Hainbat kultura-ingurutan emandako giza eskubideen printzipioak oinarri hartzea eta herrialde baikoitzeko historia- eta gizarte-gertaerak kontuan hartzea.
- g) Mundu-, toki-, nazio- eta eskualde-mailako tresnei eta mekanismoei buruzko ezagutzak eta giza eskubideak babesteko asmoz aplikatzeko gaitasuna sustatzea.
- h) Giza eskubideak sustatzeko, ezagutzak, analisi kritikoak eta teknikoak barne hartuko dituzten pedagogia-metodo partizipatiboak erabiltzea.
- i) Ikaskuntza- eta irakaskuntza-inguruak beldurrik eta gabeziarik gabe sustatzea. Inguru horiek partaidetza, giza eskubideen gozamina eta giza nortasunaren erabateko garapena ahalbidetu dezatela.
- j) Eguneroko bizitzan egokiak izatea, giza eskubideak arau abstraktuen adierazpen bat ez izatea eta gizarte-, ekonomia-, kultura- eta politika-baldintzen egoerara egokitzeko baliabideen inguruko elkarrizketa batean pertsonen parte har dezaten.

Horrez gain, 2010ean, Europako Kontseiluak **Herritar Demokratikoentzako Hezkuntzari eta Giza Eskubideen aldeko Hezkuntzari buruzko Gutuna** onartu zuen⁶. Bertan, arlo horretako konpromisoa agerian jarri du eta herritar demokratikoentzako hezkuntza “ikasleei ezagutzak, ahalmenak eta ulermena emateaz gain eta horien jarrerak eta jokabidea garatzeaz gain, gizartean haien eskubide eta erantzukizun demokratikoak baliatu eta defendatzeko bitartekoak emango dizkien hezkuntza, prestakuntza, sentsibilizazio, praktika eta jarduketatzat jotzen da. Hori guztia aniztasuna antzemateko eta bizitza demokratikoan zeregin aktiboa izateko”.

Europako Kontseiluaren Gutunak gogora ekartzen digu “herritar demokratikoentzako eta giza eskubideen aldeko hezkuntza ororen funtsezko elementu bat gizarte-kohesioaren, kultura arteko elkarrizketaren eta aniztasunaren eta berdintasunaren balioaren kontzientziaren sustapena dela, gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna barne; horretarako, gatazkak murrizteko, sinesmenen eta talde etnikoen arteko desberdintasunak hobeto antzeman eta ulertzeko, giza duintasunaren eta partekatutako balioen aldeko elkarrekiko errespetua ezartzeko, elkarrizketa sustatzeko eta arazoak eta gatazkak konpontzeko indarkeriarik ez sustatzeko bidea emango duten ezagutzak, gaitasun pertsonalak eta sozialak eta ulermena eskuratzea ezinbestekoa da”.

Aldi berean, gutun horren arabera, “pedagogia-ikuspegiak eta irakaskuntza-metodoak sustatu beharko lirateke, gizarte demokratiko eta kulturantzun batean bizitzen ikasteko eta ikasleek gizarte-kohesioa sustatzeko, aniztasuna eta berdintasuna baloratzeko, desberdintasunak antzemateko –bereziki, hainbat talde konfesional eta etnikoren artean–, desakordioak eta gatazkak indarkeriarik gabe, banakako eskubideak errespetatuz, kudeatzeko eta diskriminazioaren eta indarkeriaren modu guztiei –bereziki, larderiari eta jazarpenari– aurre egiteko, beharrezko ezagutzak eta gaitasunak eskura ditzaten.

Bai Nazio Batuen Adierazpenak, bai Europako Kontseiluko Gutunak gogora ekartzen digute giza eskubideen aldeko hezkuntza eta prestakuntza bizitza guztian zehar luzatzen den prozesu bat dela, adin guztiak eta gizartearen sektore guztiak hartzen dituela barne, baita teknologia berrien erabilera izateko premia, komunikabideen integrazioa eta giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloko gobernuaren ekimenetan hezkuntza-kidegoa, gizarte zibileko elkarteak eta eragileak barne hartzeko lehentasuna ere.

6 <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804969d9>

b) Baliabide pedagogikoek Giza Eskubideen aldeko hezkuntzan duten eginkizuna

Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Zentro bat sortzeko proposamen espezifikoak ez da gure herrialdean sortu den ekimen isolatu bat. Nazioarteko erakundeek berariazko zuzentzauei eta gomendioei ematen die erantzuna. Hala, Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen Hezkuntzarako Mundu Programak honako hau gailentzen du:

“Hezkuntzaren eta prestakuntzaren baliabideak eta materialak, metodologiaren aldetik irmoak diren praktiketatik ateratako irakaskuntzak eta adibideak toki- eta nazioarte-mailan kanal elektronikoen bitartez eta linean baliabideen zentroen, datu-baseen bidez eta bilerak eginez partekatu beharko lirakeke”.

Horrez gain, Giza Eskubideen aldeko Nazio Batuen Hezkuntzarako Mundu Programak hezkuntza-materialak eta -baliabideek giza eskubideen aldeko hezkuntzaren inguruan izan dezaketen egiteko garrantzitsua agerian jarri zuen. Horregatik, honako honen garrantzia azaldu zuen:

- I) Giza eskubideen aldeko hezkuntzarako materialek kultura-testuinguru egokietan eta historia-eta gizarte-gertaeretan errotutako giza eskubideen printzipioak oinarri dituztela bermatzea;
- II) Giza eskubideen aldeko hezkuntza bideratzeko, materialen bilketa, trukea, itzulpena eta ego-kitzapena sustatzea.
- III) Ikasketa-plan ororen testuliburuak eta material didaktikoak aztertu eta berrikustea, giza eskubideen printzipioekin bat etor daitezen;
- IV) Hainbat hezkuntza-material eta -baliabide sortzen laguntzea, esaterako, irakasleen gidak, gidaliburuak, testuliburuak, istoriotxo komikoak eta ikus-entzunezko eta artearen laguntza-materialak, giza eskubideen printzipioekin bateragarriak direnak eta aipatu ikaskuntzaren eta irakaskuntzaren ikuspegietan partaidetza aktiboa sustatuko dutenak.
- V) Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren materiala banatzea, kopuru nahikoa eta hizkuntza egokian eginda (herrialde eleaniztunen kasuan, ikastetxeetan hizkuntza-aniztasunaren azterlan zabala egin beharko da, hizkuntza zabalduenetan materialak egite aldera) eta kasuan kasuko pertsonen material hori nola erabiltzen den erakustea;
- VI) Baliabide horiek giza eskubideen printzipioekin bat datoze eta bizitza errealearen egoerekin zerikusia dutela bermatzea, argitaratu aurretik adituen talde nazional bati berrikus dezan aginduz.
- VII) Baliabide didaktikoen aukera zabala argitaratzea eta zabaltzea erraztea, adibidez, gobernu kanpoko erakundeek egindakoak, eta horiek eskuratzeko sarbide orokortua ahalbidetzea.⁷

Giza eskubideen aldeko hezkuntza eraginkorra eta kalitatezkoa edukitzeko, beharrezkoa da gaikuntza egoiaren baliabideak eta materialak sortu eta zabaltzea. Horregatik, Nazio Batuen programak berak beharrezko zenbait funtzio aipatu zituen, esaterako:

- Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren eremuan irakaskuntza eta ikaskuntzarako gomendatutako praktiken adibideak bildu eta zabaltzea;
- Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren eremuan irakaskuntzari eta ikaskuntzari lotutako sarbide errazeko baliabide-zentroak ezartzea, liburutegiak eta datu-baseak barne.
- Harremanetarako sareak sortzea eta praktikak trukatzeko erraztea eta hezkuntza-eragile batzuen artean harremanetarako sareak eta lankidetzak ezartzea;
- Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren eremuan ikerketak sustatzea;
- Gobernu kanpoko erakundeek eta gizarte zibilaren beste sektore batzuek garatutako gaikuntza-metodoak bildu eta zabaltzea.
- Interneten giza eskubideen aldeko hezkuntzarekin zerikusia duten leku espezializatuak ezartzea edo dagoeneko daudenak aprobetxatzea.

7 <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PActionEducationsp.pdf>

Dagoeneko egon badauden materialak eta baliabideak bildu eta zabaltzeko garrantziaz gain, materialak sortu eta egokitzean ere arreta jarri behar da. Horren harira, honako xede hauek gailen genitzake:

- Giza eskubideen aldeko hezkuntzarako metodologia eta tresna berritzaileak eta eraginkorrak garatzen laguntzeko ikerketa ahalbidetu eta finantzatzea, baita egon badauden praktikak aztertzen eta baloratzen eta ebaluazioak egiten ere.
- Hezigaiei giza eskubideen kontzeptuak haien bizitza eta esperientzietan ulertu eta aplikatzeko aukera emango dieten ikaskuntza esperimentalaren metodologiei buruz ikertzea.
- Giza eskubideen printzipioei eta giza eskubideen berariazko tresnei modu jakin bat emateko metodoen ikerketa ahalbidetu eta finantzatzea.
- Beken emakida suspertzea, giza eskubideen aldeko hezkuntza eta prestakuntza sustatzeko bide gisa.
- Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren materialen itzulpena eta egokitzapena sustatzea.⁸

Pedagogia Baliabideen Zentroek hezkuntzaren arloko langileei, zenbait eremutako elkarte eta profesionalei baliabideak, agiri-zerbitzuak ematen dizkiete eta batzuetan azpiegiturak, giza eskubideen aldeko eta partaidetzaren berariazko materialak, gai horri buruzko eta argitalpen espezializatuen oinarrizko agiriak eduki ditzaten, horien erabilerari buruz aholkatuz.

Hala, bizikidetzeta eta giza eskubideen aldeko hezkuntzaren hezkuntza-jarduketari eta gizarte-ekimenei laguntza ematen zaie, esperientzia arrakastatsua zabaltzeko eta trukatzeari eta profesionalen eta erabiltzaileen hausnarketaren sustapenari esker.

Etengabeko zerbitzuez gain –adibidez, mediateka–, giza eskubideen aldeko hezkuntzaren lan-eremu zabalagoa osatzen duten gaien inguruan jarduketara publiko puntualak antola ditzakete, norberaren ekimenez edo beste erakunde eta elkarte batzuekin elkarlanean arituz.

c) Toki-erakundearen bat-egitea

Zentroaren proiektu hau Euskal Autonomia Erkidegoan dagoeneko egon badauden memoriaren, bizikidetzaren eta giza eskubideen pieza osagarria da. Orain arte jorratu gabe zegoen zeregin oso espezifikoa, praktikoa eta zehatzari erantzuna emango dio: pedagogia-baliabideen sistematizatzea giza eskubideak zabal daitezkeen. Xede horrek borondatea eta giza eskubideekiko konpromisoa eta hiru erakunde sustatzaileek partekatutako bizikidetzeta hartzen ditu barne.

Halaber, gure inguruan, erakunde publikoek eskubideen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntzaren garrantzia jakinarazi dute. Eusko Jaurlaritzako 2013-2016rako Bake eta Bizikidetzeta Planak bizikidetzarako gizarte-hezkuntzak daukan garrantzia onartzen du, giza eskubideen defentsa zaurkortasun-egoeran jartzen duten fenomeno antisozial horien erantzun gisa.

Horregatik, plan honek giza eskubideen eta bizikidetzaren aldeko hezkuntza sustatzen du: “Aurrera begira eta gure helburuak indarkeriaren prebentzioa, giza eskubideen babes unibertsala eta gizartea elkartzeko bizikidetzaren eta bakearen kultura direla kontuan izanik, gizartearen eta hezkuntzaren arloko zeharkako proiektu integrala sustatzeko konpromisoa hartzen dugu”⁹.

Gipuzkoako Foru Aldundiak bere politiken zeharkako ardatz gisa giza duintasuna eta giza eskubideen pedagogia, hizkuntza- eta genero-berdintasuna eta kultura demokratikoaren sustapena eta herritarren partaidetzeta ditu. Hala, hizpide dugun arlo honetako xedea hauxe da: “bakea behin betiko eta modu atzerazinean finka dadin, bizikidetzeta bidera dadin eta Gipuzkoako kultura demokratikoan sakon dadin laguntzea, Gipuzkoako lurraldean giza eskubideen ezagutzaren eta horiekiko errespetuaren kultura sustatuz”¹⁰.

8 http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/15session/A.HRC.15.28_sp.pdf

9 http://www.irekia.euskadi.eus/uploads/attachments/3871/plan_paz_convivencia.pdf

10 2015-2019 Kudeaketa Plan Estrategikoa, Gipuzkoako Foru Aldundia.

Halaber, Donostiako Udalak 2015-2019 Gobernu Programan jaso du elkarrenganako errespetua oinarri duen bakearen kulturaren eta bizikidetzaren aldeko apustua eta bizikidetzaren finkatzeko balio horien inguruan lan egitea beharrezkoa dela adierazi du. Horrez gain, "Giza Eskubideen Defentsak Donostiako nortasunaren ezaugarri bat izan behar duelakoan dago"¹¹ eta giza eskubideen aldeko hezkuntza-programei berriazko laguntza ematea sustatzen du.

Ilido horretan, euskal gizarteak, zenbait erakunde, elkarte eta ekimenen bidez, bizikidetzaren eta giza eskubideak sustatu eta horien alde egiteko jarduketak sustatzean esperientzia handia dauka. Azken hamarkadetan, gizarte zibileko elkarteek eta erakundeek balio handiko zeregina izan dute bakearen, indarkeriarik ezaren eta giza eskubideen aldeko borroka egiten.

¹¹ 2015-2019 Gobernu Programa, Donostia.

1. Pedagogia Baliabideen Zentroaren Proiektua

Esparru orokorra

1.1. Oinarriak

1.1.1. Abiapuntua

Pedagogia Baliabideen Zentroa memoriaren, bizikidetzaren eta giza eskubideen politika publikoen azpiegituren barruan berariazko pieza espezializatu eta osagarria da. Halaber, zentro hau Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzaren legatuaren eta kultura –bizikidetzaren hobe eraikitzeke tresna gisa– sustatzeko duen xedearen parte izango da. Era berean, azpiegitura hori euskal gizartearen bizitzaren ari den bake- eta bizikidetzaren prozesuaren emaitza dela esan daiteke.

Zentro horrek hiru jarduketaren mota garatuko ditu: giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideak **biltzea**, **sortzea** eta **zabaltzea**. Baliabide horiek hezkuntzaren, pedagogiaren, gizartearen eta herritarren partaidetzaren eremuetara zuzenduko dira. Giza eskubideak lantze aldera, ikuspegi holistikoa batetik, Zentro honen pedagogia-baliabideek oinarri dituzten gaikako ardatz nagusiak bi izango dira:

- giza eskubideak, bakearen kultura eta bizikidetzaren.
- giza eskubideak, bereizkeriarik eza eta aniztasunaren bizikidetzaren.

Honela, zentroaren eratzeko Nazio Batuen printzipioak jarraitzen ditu, giza eskubideen aldeko hezkuntzaren baliabideei eta materialari dagokienez, baliabide horiek tokiko mailan eta nazioartean parteka daitezkeen sustatuz, baliabide-zentroen, datu-baseen, zabalkunderako online kanalen bidez eta bilerak eginez.

Pedagogia-baliabideen zentroak giza eskubideen eta memoriaren erakunde publikoekin –adibidez, Gogora, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutuarekin– jardungo du, baita kultura-erakunde nagusiekin ere –esaterako, Gernikako Bakearen Museoa, Terrorismoaren Biktimen Memoria Zentroa– edo gure inguruan badauden Giza Eskubideen Zinemaldiarekin ere. Aipatu azpiegiturekin batera lan egingo du, baliabideak optimizatzeko eta lana eraginkor egiteko.

Aldi berean, zentroak giza eskubideen sustapenaren eta defentsaren inguruan lan egiten duten EAEko elkarte zibil eta hezkuntza-erakunde askok egiten duten zeregina osatu eta horri oinarria eman nahiko dio.

1.1.2. Egitekoa eta xedek

Zentroaren egitekoa komunitate informatua sustatzean datza. Honela, EAEn bizi garen pertsonok gure eskubideen berri eta horiek ulertzeko aukera izan dezagun eta eskubide horiek gure eguneroko bizitzan baliatzeko gai izan gaitezkeen, baita iraganeko eta etorkizuneko giza eskubideen eta injustizien urratzeen kontzientzia izan gaitezkeen ere, gure gizartearen aniztasunean bizikidetzaren bakea oinarri duen etorkizuneko emaitza bat emateko gai izanda.

Honako hauek dira Pedagogia Baliabideen Zentroaren eratzeko dituen helburu nagusiak:

- Giza eskubideekiko konpromisoa hartuko duen gizartearen sustatzea, eskubide horien urratzearen aurrean gaitasun kritikoa izango duena.

-
- Gure egungo inguruan aniztasunaren aldeko bakearen eta bizikidetzaren pedagogia garatzeko hezkuntza aukera partizipatiboak eskaintzea.

Giza eskubideen tratamendua ikuspegi integral batetik jorratuko da, interdependentziaren ulermena faboratuz eta giza eskubide baten inguruan aurrera egiteak gainontzekoen inguruan aurrera egitea bultzatzen eta errazten duela esan nahi duela sustatuz.

Unibertsaltasuna oinarri hartuta, gure toki-esparruko giza eskubideen egoera jorratuko da, munduko beste herrialde batzuetan horien egoera zein den kontuan hartuko den bitartean.

Horretarako, zentroak bere lana honako berariazko xede hauetan egituratuko du:

- a. Giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideak, materialak, hezkuntzaren euskarriak eta jarraibide onak, gizarte-pedagogia eta herritarren partaidetza **biltzea**.
- b. Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren pedagogia-baliabideak, gizarte-pedagogia eta herritarren partaidetza **sortzea**.
- c. Giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideak, materialak, hezkuntzaren euskarriak eta jarraibide onak, gizarte-pedagogia eta herritarren partaidetza **zabaltzea**, hezkuntza-eragileekin, elkarrekin eta erakundeekin elkarlanean arituz

1.1.3. Zerbitzuak

Honako honetara zuzendua egongo da zentroa:

- Giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideen eta herritarren partaidetzaren euskal zentro gisa erabiltzea, ikuspegi horretatik memoriaren, bizikidetzaren eta giza eskubideen beste erakunde batzuen egitekoaosatuz.
- Giza eskubideen defendatzaileek, boluntarioek, ikasleek eta hezitzaileek garatzen duten zereginari laguntzeko pedagogia-baliabideak eskaintzea.
- Eragileek laguntzarako pedagogia-baliabideak eskura ditzaten ahalbidetzea, bizikidetzaren sustapena, gizarte-partaidetza eta eskubideekiko errespetua bideratuz.

1.1.4. Non: Aieteko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxea Donostian

Pedagogia Baliabideen Zentroa Aieteko Jauregian dagoen Bakearen eta Giza Eskubideen Etxean egongo da (Donostia). Hemen eta mundu osoan bakearen kultura, giza eskubideen sustapena, bake-prozesuak zabaltzeko eta memoria historikoa berreskuratzeko lan egiten da bertan.

XIX. mendeko jauregi hori urtetan errege-erreginen familia eta ahaideen eta nobleen egoitza izan zen. Horrez gain, Francisco Francok diktadura-garaian udako egoitza gisa hautatu zuen. Horregatik, aipatu jauregiko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxearen kokapenak gizarte demokratikoarentzat berreskura dadin defendatzen du.

Pedagogia-baliabideen Zentro hau Donostian kokatzea, azken hamarkadetan terrorismoaren eta indarkeriaren minak bereziki kolpatutako eta, aldi berean, bizikidetzaren aldeko ekimenak bultzatzen eta giza eskubideen kultura eraikitzen esperientzia handiko hiri honetan kokatzea bakearen eta giza eskubideen kulturaren aldeko berariazko apustua da.

Horregatik guztiagatik, espazio horretan Zentroak duen kokapenak Aieteko Bakearen eta Giza Eskubideen Etxean garatzen ari den giza eskubideen arloko lana lagundu eta indartuko du, zeregin eta esanahi berriak emanez gunehorri.

1.1.5. Giza eta ekonomia-baliabideak

Hiru erakunde sustatzaileek irizpidea partekatzen dute, alegia, aipatu zentroak toki-eremuan arlo horretan dauden giza baliabideak optimizatu eta aprobetxatu beharko ditu eta ez da beharrezkoa izango lehen etapan langileen hornidura berriak sortzea.

Horrez gain, behin zentro hori sustatzeko erabakia bateratuta, hiru erakunde sustatzaileek zentroaren finantziarioaren adostasuna hitzarmen baten bidez formalizatuko dute.

1.2. Proiektuaren jarduketaren eremuak eta ardatzak

Jarraian, zentroaren lan-proposamenak oinarri izango dituen jarduketaren eremuak eta ardatzak aipatuko dira:

Jarduketaren ardatza Eremuak	BILTZEA	SORTZEA	ZABALTZEA
HEZKUNTZA- PEDAGOGIA	Giza eskubideen aldeko hezkuntzarako munduko pedagogia-baliabideak eta baliabide sortzaileak.	Giza eskubideen aldeko hezkuntzarako pedagogia-baliabideak eta baliabide sortzaile propioak	Zabalkunderako estrategiak, hezkuntza- eta unibertsitate-eragileekin bat etorritz.
GIZARTE-PEDAGOGIA	Giza eskubideen gizarte- eta politika-kultura sustatzeko munduko pedagogia-baliabideak eta baliabide sortzaileak.	Giza eskubideen gizarte- eta politika-kultura sustatzeko pedagogia-baliabideak eta baliabide sortzaile propioak	Zabalkunderako estrategiak antolatutako gizarte zibileko eta beste erakunde batzuetako eragileekin batera.
HERRITARREN PARTAIDETZA	Giza eskubideen partaidetzarako esperientzia eta metodologia partizipatiboak.	Giza eskubideen partaidetzarako esperientzia eta metodologia partizipatiboak.	Zabalkunderako estrategiak antolatutako gizarte zibileko eta beste erakunde batzuetako eragileekin batera.

1.2.1. Zer da eta norentzat?

Jarduteko eremu bakoitzean zentroak, hartzaileari dagokionez, ekintza-gune bat eta lehentasun bat izango ditu.

1.2.1.1. Hezkuntza-pedagogia

Ekintza-gunea

Pedagogia-baliabideak identifikatu, bildu eta zabalduz, giza eskubideen aldeko hezkuntzaren integrazioan hezkuntza-langileen zeregina babestea eta indartzea, hemen hain zuzen:

- Lehen Hezkuntza.
- Bigarren Hezkuntza.
- Goi-mailako Hezkuntza (unibertsitatea eta goi-mailako heziketa).
- Helduen hezkuntza.

Norentzat?

- Ikasleak (hezkuntza formala).
- Irakasleak: hezkuntza-langileen premiei lehentasuna emanez, zentroaren ekintzen ondorioak ugaritu egiten dira.

1.2.1.2. Gizarte-pedagogia

Ekintza-gunea

Gizartean giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloko pertsona estrategikoei zerbitzua emateko tresnak sortzea eta identifikatzea. Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren barruan honako gaitasunak garatuko dituzten materialak biltzea du ardatz:

- Gaitasun analitikoak.
- Gaitasun interaktiboak.
- Arazoak konpontzeko gaitasunak.

Norentzat?

- Funtzionario publikoak.
- Kazetariak eta komunikabideak.
- Gizarte-langileak.
- Elkarateak eta GKE.
- Astialdiko taldeak.
- Pertsona nagusien elkarateak.

1.2.1.3. Herritarren partaidetza

Ekintza-gunea

Gizarte-sentsibilizazioarako eta ikaskuntza esanguratsurako tresnen erabilera sustatzea. Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren barruan honako gaitasunak garatuko dituzten materialak biltzea du ardatz:

- Sentsibilitatea, enpatia eta solidaritatea.
- Banakako gaitasunak.
- Taldeko gaitasunak eta sinergiak sortzea.

Norentzat?

- Gizartea, oro har.
- Berriazko gunea: herritar helduak.
- Familia-unitateei emandako arreta.

1.3. Jarduteko programaren eragileak

Zentroaren etengabeko zerbitzuez gain, urtero-urtero pedagogia-baliabideak sortzea eta zabaltzea oinarri izango duten bi funtsezko ekintza garatuko dira. Lehen ekintza Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Tokiko Azoka baten inguruan antolatuko da eta, bigarrenak, berriz, urtero-urtero Nazioarteko Mintegi bat antolatuko du.

1.3.1. Nazioarteko Mintegia

Urtero-urtero Nazioarteko Mintegi bat egingo da, giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideen arloko lanak eta eskumenak gure ingurura helarazteko gunetzat hartuko dena. Adituei eta oro har herritarrei irekita egongo da eta urte bakoitzean berariazko gai bat identifikatu eta landuko du.

Nazioarteko Programa honek jada zehaztutako publikoaren zenbait sektorerentzako ekintzak edukiko ditu beti. Alegia:

- Hezkuntza-pedagogiaren inguruko baliabideak eta materialak aintzat hartzea, hezkuntza-sistema formalaren ikasleak eta irakasleak oinarri dituztenak.
- Gizarte-pedagogiaren inguruko baliabideak eta esperientziak sustatzea, publiko espezializatua eta gizarte-eragile nagusiak kontuan hartuta.
- Herritarren partaidetzaren inguruko esperientziak zabaltzea, bereziki, helduei dagokienez eta familia-unitateei arreta ematea laboratuz.
- Gurean erabilgarriak eta errepikagarriak izango diren beste herrialdeetako esperientziak zabaltzea.

Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren eta partaidetzaren baliabideak eta esperientziak azaldu eta aurkeztean datzan Nazioarteko Mintegi honek gaketzat honako hauek hartuko ditu:

- Urte bakoitzerako berariazko gai bat edo lan-gune bat hautatzea.
- Ezagutza eta hausnarketara zuzendua.

1.3.2. Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Azoka

Zentroaren urteko lehen ekintza Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen Azoka bat izango da eta bertan tokiko sortzea ere sustatuko da. Interesdun orori eta, bereziki, hezkuntza-eremuko profesionalei zuzendutako jarduera batean, bi xede argi izango dituen programa bat antolatuko da:

- Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren eta herritarren partaidetzaren nobedade eta baliabide berritzaileak ezagutaraztea, euskal herritarrek horiek eskura ditzaten aukera erraztuz.
- Bekak emanez giza eskubideen aldeko hezkuntzarako metodologia berritzaileak garatzen laguntzeko ikerketa sustatzea.

Pedagogia Baliabideen Azokak materialen eta baliabideen erakusgai bat eta topaleku bat izan nahi du. Ezagutza eta aisiara zuzenduko da eta giza eskubideen aldeko beste ekimen nagusi batzuetan kokatuko da, esaterako, Giza Eskubideen Zinemaldiaren Jaialdian.

Halaber, eta giza eskubideen aldeko hezkuntzaren materialak sortzea sustatze aldera, giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideak eta partaidetza ikertu eta sortzeko bekak eskainiko dira. Zentroak iragarriko du proiektuen aurrehautapena eta aurkezpena eta urtero lan-arlo hauen baitako berariazko gaiak jorratuko ditu:

- Giza eskubideei eta bizikidetzari buruzko pedagogia-baliabideak.
- Giza eskubideei eta aniztasunaren bizikidetzari buruzko pedagogia-baliabideak.

Beka horiek gure ingurura egokitutako materialen sortzea ikertu eta sustatzeko premiari erantzuna emango diote, baita gizarte-izaerako arazo eta kezkei ere.

Bizikidetza baketsuari buruzko bekak, hainbat erakunderekin elkarlanean –esaterako, Gogora Institutuarekin–, EAEn bizikidetza baketsua finkatzeko egungo prozesua kontuan hartzen duten pedagogia- eta partaidetza-materialak sortzeko asmoz.

Bizikidetza aniztasunean bekak bereizkeriarik eza eta askotan gure gizarteetan jazotzen den baldintza berdinetan parte hartzearen inguruko urratzea izango lituzke oinarri. Horren guztiaren ondorioz, zenbait arrazoik eragindako desberdintasunen aurrean gaude: jatorri etnikoa, kultura-jatorria, generoa, sexu- edo genero-nortasuna, kultura- edo erlijio-nortasunak, eta abar.

Deialdi publikoaren bidez beka horiek lortuko dituzten pertsonak haien lana Baliabideen Zentroko taldearekin une oro koordinazioan arituz egingo dute. Beraz, bekaren esparruan bideratutako zereginaren emaitza zentroak eskaintzen duen etengabeko lanaren eta zerbitzuen zati izango da.

Urteko bi ekintza horiek, aldi berean, aukera emango dute herritarrei Aieteko Jauregia eta bertako Baliabideen Zentroa herritarrei hurbil dakien, zentroarekiko lotura eta bertako balioen zabaltea faboratuz.

1.4. Zentroaren etengabeko zerbitzuak

1.4.1. Biltzea: Mediateka

Mediateka –pedagogia-materialen, liburuen, online baliabideen, aldizkarien, pelikulen, agirien, argazkien, etab. multzo gisa– proiektuaren alderdi indartsuenetako bat izango da. Bere helburua “baliabideen kutxa” bat izatea da, kanal eta material erakargarriekin eta berritzaileekin, eta baita lidergo eta irizpide propioarekin giza eskubideen aldeko baliabide-pedagogikoen gaian lehentasunak identifikatzerakoan.

Material horiek bertakoak, eskuratutakoak eta herritarrek emandakoak izango dira (ikusi *Materiala sortzea* atala), agian pertsona askok parteka nahi baititzakete gure gizartearen giza eskubideen egoeraren inguruan berriki jazotako iragana edo oraina.

Pedagogia-baliabideak edukiko ditu eta aisiari lotutako materialak (literatura, pelikulak, musika, besteak beste). Hezkuntzaren arloko egungo premiei eta joerei erantzunez, formatuek material inprimatua eta multimedia barne hartuko dute.

Halaber, honako hauek barne hartzeko joera izango dute:

- Hezkuntza sisteman, maila guztietan, giza eskubideak gehitzeko irakaskuntza-baliabideak.
- Lanbide-praktiketan giza eskubideak sartzeko gaitzaileentzako gidak eta eskuliburuak.
- Haur eta helduentzako material didaktikoa eta pedagogia-materiala.
- Giza eskubideen aldeko hezkuntza-kontuei buruzko materiala, tokiko mailan eta nazioartean.
- Giza eskubideen, bizikidetzaren eta partaidetzaren aldeko hitzaldien eta mintegien txostenak eta aurkezpenak.
- Erreferentziako materiala (bibliografiak eta direktorioak), baita ikus-entzunezko materiala ere.
- Beste agiri batzuk.

Mediatekaren agiri-zerbitzuek honako hauek hartuko dituzte barne:

- Hezkuntza- eta aisia-baliabideak eta nazioarteko baliabideak katalogatzea.
- Agirien datu-base bat sortzea eta mantentzea.
- Zentroarentzat interesgarriak diren baliabideak identifikatzea eta eskuratzea.
- IKTak, baliabide erabilgarrien zati gisa, giza eskubideen aldeko hezkuntzaren lanean gehitzea.
- Baliabideen jarraibide eta informazio osagarriak egitea, profesionalen erabilera errazte aldera.
- Herritarrak baliabideak erabiltzera bultzatuko dituen web-atal batean gehitzea mediatekaren bilduma.
- Hezkuntza-atariak biltzea eta zabaltzea, linean, irekita eta dohainik, eskuragarri dauden kalitatezko baliabide eguneratuetara sarbidea edukita.
- Baliabideak erabiltzearen inguruan profesionaleri eta herritarrei arreta ematea.
- Zabaltzea: gaikako zerrendak, nobedadeen aldizkariak, katalogo orokorrak, etab. egitea, hainbat premia eta hainbat taldetara egokituz.

Beraz, honako hauek dira mediatekaren gakoak:

- Askotariko baliabide fisikoak, multimedia eta online.
- Hezkuntza- eta aisia-baliabideak gehitzea.

- Publiko bakoitzera egokituak.
- Katalogoa Interneten eskuragarri.
- Interneten eskuragarri dauden baliabideak dohainik sustatzea.
- Mailegu-zerbitzua.
- Baliabideak erabiltzeko orientazio-zerbitzua.

1.4.2. Sortzea: Materiala sortzea

Eskuratutako materialekin batera, zentroak material berriak, berak egindakoak, eduki nahi ditu, giza eskubideen aldeko gizarte-premiei erantzuna emango dietenak.

- Bakearen kulturaren esparruko hezkuntza- eta pedagogia-materialak, gure historiari eta duela gutxiko iraganari lotutakoak, susta daitezzen eta arlo horretan beste euskal erakunde batzuek –esaterako, Gogora Institutuak– egindako ikerketen osagarriak izan daitezzen.
- Bizikidetzaren aniztasunean sustatuko duten eta jatorri etnikoa, generoa, kultura-aniztasuna, erlijio- eta ideologia-aniztasuna, gizarte-testuingurua, etab. bezalako alderdiak kontuan hartuko dituen bereizkeriarik ezaren printzipioa oinarri duten materialak.

Funtsean, eratzeko hori ikerketarako urteko beken programan sustatuko da, Pedagogia Baliabideen Zentrorako intereseko materialak eratzeko aipatu bekak lortuko dituzten pertsonen partaidetza zuzena faboratuko duena.

Halaber, zentroak interesgarriak izan daitezkeen nazioarteko materialak identifikatuko ditu, gure egoerara behar bezala egoki daitezkeenak, euskarara itzulpenak egiteko aukera barne, gure hezkuntza-eremuetan nazioarteko baliabideen erabilera errazteko.

Sektorearen berezitasunak ondo identifikatze aldera, giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideen egungo eta etorkizuneko baliabideak aztertuko dituzten lanak egitea bultzatuko du Zentroak, bai instituzio publikoetatik bai elkarte zibiletatik. Aldi berean, eta pedagogia-baliabideen pisu espezikoagatik hezkuntza-eremuan, hezkuntza formalaren arloko maila desberdinetako curriculumak aztertzea bultzatuko du, giza eskubideen hezkuntzaren presentziaren inguruan.

Horregatik guztiagatik, honako hauek izango dira eratzeko gakoak:

- Askotariko euskarriak eta materialak eta anitzak (euskarri klasikoak: papera; euskarri digitalak: CDak eta online programak; aisia-euskarriak: bideojokoak, etab.).
- Askotariko gaiak eta anitzak (memoria, ekonomia-, gizarte- eta kultura-eskubideak, etab.).
- Ko-eratzeko: berdinen arteko ikaskuntzatik sortzen diren materialak barne hartzen ditu.
- Egon badauden baliabideak egokitzea.
- Euskarazko materiala sustatzea.
- Pedagogia-baliabideetan beharrak identifikatuko dituzten lanak.

1.4.3. Zabaltzea: Zabalduta eta hedatzeko ekintzak

Zentroa eta bertako aukerak eta baliabideak ezagutze aldera, baita gizarte-kezkei erantzuna ematen ko-lagunduko duen informazioa sortze aldera ere, zabalkunderako eremuan hainbat ekintza gauzatuko dira:

- **Lankidetzaren erakundeekin eta instituzioekin.** Zentroa zabaltzeko kanal nagusia zentroko pedagogia-baliabideak ezagutarazi eta emateko gizarte-, hezkuntza- eta instituzio-erakundeekin ezarriko den lankidetzaren izango da.

- **On-line presentzia.** Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloan, eragile nagusien artean identifikatutako beharrei erantzunez, Zentroaren aktibo garrantzitsua izango da on-line presentzia, bere edukiak publiko zabalago baten eskura jarriz eta materialen eta baliabideen zabalpena bermatuz.
- **Zabalkunderako beste kanal batzuk.**
 - *Giza Eskubideen Dosierra.* Unean-unean komunikabideetan eta gizartean eztabaida eragiten ari diren gaietarako buruzko informazio- eta dibulgazio-dosierrak sortu ahal izango ditu zentroak, giza eskubideen esparrutik materialak emanaz. Dosierrak laburrak eta ardatzuak izango dira.
 - *Erakusketak.* Zentroak interesgarriak izan daitezkeen giza eskubideen eta bizikidetzaren inguruan erakusketak har ditzake barne, betiere EAEko giza eskubideen gainontzeko zentroi jarraikiz eta horiek koordinazioan arituz. Honela, erakusketak antolatzea zentroan sustatzen diren balioak zabaltzeko beste modu bat da, erakusketak bakoitzaren publikoari egokituak hizkuntza dibulgatzailea erabiliz.
- **Zentroaren espazioa lagatzea,** EAEko beste erakunde batzuek garatutako giza eskubideen aldeko gaikuntzetarako. Zentroak, sare bat sor dezan eta guztiontzako espazio bat izan dadin, espazioak lagako ditu, batez ere, elkarte-munduari, haien prestakuntza-eta/edo dibulgazio-jarduketak gara ditzaten, betiere zentroaren garapenarekin bateragarriak badira.

1.4.4. Zeharkako zerbitzua: Ko-partee hartzea

1.4.4.1. Lankidetzaren elkarteekin eta erakundeekin

Giza eskubideen aldeko hezkuntzak gobernu-organismoetan eta horien artean, giza eskubideen tokiko erakundeekin eta horien artean eta gizarte zibilean eta beraren artean elkarlan eta lankidetzara estua exijitzen ditu. Horregatik, zentro honek ezin du funtzionatu, ez badago EAEko memoriaren eta giza eskubideen beste erakunde batzuekin koordinatuta edo sinergian. Ildo horretan, honako hauek gailentzen dira:

- Gogora: Aieteko zentroa sortzeko pieza nagusietako bat izango da Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua. Halaber, Gogora Institutuari laguntza eman ahal izango dio premia partikularrei dagokienez, baita bertako proposamenak Gipuzkoan barrena zabaldu ere.
- Gernikako Bakearen Museoa: museoaren hezkuntza-ahalmen handia kontuan hartuta, Aieteko Zentroak museoaren ekintzak erreplikatu eta horien ibilbidea egin ditzake, publikoa zabalago batera heltzeko.
- Eusko Jaurlaritzako Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia - Eusko Jaurlaritzako Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritza, Gipuzkoako Foru Aldundiko Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Zuzendaritza eta Donostiako Udala.
- Arartekoa, Terrorismoaren Biktimen Memoria Zentroa eta beste erakunde batzuk.

Zentroaren ezaugarriak eta noiz jaio den ikusirik, Aieteko Zentroa Donostia 2016 Europako Kultur Hiriburutzarekin nahitaez lotutako da. Hala, besteak beste, Bakearen Itsasargiaren proposamenekin batera egingo luke lan eta Europako Hiriburutzaren legatuaren zati izango da.

Giza eskubideen aldeko pedagogiaren eta partaidetzaren ikerketa sustatze aldera, unibertsitateekin aliantzak bultzatuko dira: Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), Deustuko Unibertsitatea, Mondragon Unibertsitatea, eta abar. Aliantza horiek materialak sortzeko beken inguruan sinergiak bilatzean isla argia izango dute.

Bai toki-mailan, bai nazioartean lan egiten duten eta arlo honetan prestakuntza- eta partaide-tza-ekintza ugari egiten dituzten giza eskubideen aldeko GKE eta gizarte-elkarte nagusiekin aliantza. Era berean, emakumeen elkarteekin, jatorri desberdinetako pertsonen elkarteekin eta, oro har, bizikidetzaren aldeko lana sustatzen duten elkarteekin aliantza bilatuko da.

1.4.4.2. Nazioarteko lotura

Zentro honek giza eskubideen aldeko hezkuntzarako baliabideak eta metodologiak bilatzeko duen eguneroko zereginetan, modu naturalean nazioarteko eremua begiratuko du.

- Nazio Batuak: zentroak bere erreferentzien artean arlo horretan Nazio Batuen lana bilatuko du beti, lana eskubideen aldeko ikuspegitik bultzatu duen erakundeetako bat izan baita. Horrez gain, bakearen kultura eta eskubideen aldeko hezkuntza eraikitzea jorratzen duten beste hainbat agentzia ere izan baditu.
 - Kontuan hartu beharreko agentziak: Ezinbestean: Giza Eskubideen aldeko Goi Komisarioaren Bulegoa, beste agentzia batzuk: UNESCO, ACNUR, PNUD, UNICEF.
 - Bereziki, lankidetzara Giza Eskubideen aldeko Hezkuntzarako Mundu Programarekin bilatuko da (Nazio Batuak): zentroko ekintzek gure inguruan aipatu programa bidera dadin sustatuko dute (egungo hirugarren fasea kontuan hartzeaz gain, Nazio Batuek garatutako aurreko bi faseetako ekintzak ere gehituz).
 - Horrez gain, giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloan Nazio Batuen goi-komisarioarekin aliantza iraunkorrek ezartzea bilatuko da bi organismoen onerako izango den ekintzak bilduko dituen hitzarmen baten bidez edo antzeko zerbaiten bidez (egon badauden hitzarmenetan sartzeko aukera).
 - Halaber, Nazio Batuen mandatu batekin funtzionatzen duen Bakerako Unibertsitatearekin harremana eta sinergia sustatuko da.
- Nazioarteko beste erakunde eta institutu batzuk. Giza eskubideen izaera eta defentsa ikusirik, nazioarteko beste erakunde batzuekin lankidetzan aritzea giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloko lanaren xede argia izan beharko da. Hezkuntzaren eta prestakuntzaren nazioarteko trukeak eta jarduketak sustatzea, baita beste eskualde eta herrialde batzuetan espazio horietan parte hartzea ere, zentroaren asmoetako bat izango da.

2. Fase pilotua: 2018-2019

Giza Eskubideen aldeko Pedagogia Baliabideen eta Herritarren Partaidetzaren Zentroaren ibilbidearen lehen urteak izango direnez, xedea proiektua, taldea eta aipatu baliabideak bildu, sortu eta zabaltzeko zerbitzuak ardatzea eta finkatzea izango da.

Biltzea

Izena	Deskribapena	Kalkulu-egutegia
Mediateka diseinatzea eta garatzea	Mediateka, Baliabide Zentroko oinarrietako bat, garatzeko lehen urratsak emango dira. Giza eskubideen arloko oinarri-lanak eta gizarte-segmentuen arabera berariazko premiak identifikatuko dira eta lehen materialak gehituko dira.	2018
EAEko pedagogia-baliabideei buruzko datu-basea	Euskadiko gizarte zibilak, erakundeek eta hezkuntza-eragileek sortutako giza eskubideen aldeko pedagogia-baliabideak barne hartuko dituen online datu-base bat sortzea, baliabide horien egitekoa agerian jartze aldera, sinergiak bultzatzea eta faltsukeria saihestea.	2018
Hezkuntza-atariak bildu eta zabaltzea	Hezkuntza-atariak bildu eta zabaltzea, linean, irekita eta dohainik, eskuragarri dauden kalitatezko baliabide eguneratueta sarbidea edukita.	2019

Sortzea

Izena	Deskribapena	Kalkulu-egutegia
Beken programa definitzea eta abian jartzea	Beken deialdiko oinarriak garatuko dira, gizarte-sentsibilizaziorako erabilgarriak izango direla eta, era berean, zentroak behar duen material propioa eta egungo euskal egoerara egokitutakoa sortzeko premiari erantzuna emango diotela bermatuz.	2018
Garrantziko materialen egokitzapena eta material propioak sortzea bultzatzea	Itzul daitezkeen (euskara eta gaztelania) eta/edo euskarara egoki daitezkeen garrantziko nazioarteko obren identifikazioa bultzatuko da. Material propioen materialen barruan, beken emaitzak zabalduko dira.	2018

Zabaltzea

Izena	Deskribapena	Kalkulu-egutegia
Webgunea	Pedagogia-funtsak kontsultatzeko beste tresna bat gehiago izango den webgunea erabilgarria sustatuko da.	2018
Giza Eskubideen aldeko Nazioarteko Mintegia	Berriazko gai baten inguruan Giza Eskubideen aldeko Nazioarteko lehen Mintegia sustatzea. Abiarazteko fase honetan, edizio bakoitzean, programa finkatu eta indartu nahi da.	2018
Pedagogia Baliabideen Azoka	Zentroko baliabideak agerian jartzea xede izango duen Pedagogia Baliabideen lehen Azokarako oinarriak eta beharrezko lankidetzak ezartzea.	2018
Giza Eskubideen eta Bizikidetzaren inguruko erakusketa	Gai honi buruzko erakusketa bat identifikatzea, EAEko erakundeekin koordinazioan arituz.	2019
Giza Eskubideen Dosierren ekimena bultzatzeko lehen urratsak ematea	Informazio-dosierak sustatzea, giza eskubideen berriazko krisiei eta gaurkotasan-gaiei buruzko edukia jasoz.	2019

Ko-partehartzea

Izena	Deskribapena	Kalkulu-egutegia
Beken eta beste zenbait alorretan, unibertsitateekin lankidetzak bultzatzea	Lurralde unibertsitateekin beken programaren topalekua eta koordinazioa sustatuko da, lankidetzak-akordioak ezarriz.	2018-2019
GKE eta elkarteekin lankidetzak eta hitzarmenak bultzatzea	Gizarte-erakundeekin lankidetzarako aukerak eta lan bateratua bilatzea sustatuko da, espazioak laga ahal izateko aukera barne hartuz.	2018-2019
Nazioarteko ekimenekin eta eragileekin aliantzak eta lan posibleak sustatzea	Giza eskubideen eta bizikidetzaren zentroekin lanerako topalekuak eta aukerak sustatzea.	2018-2019

Kudeaketa

Izena	Deskribapena	Kalkulu-egutegia
Zentroko praktika abian jartzea eta bere lanerako beharrezko laguntzak edukitzea	Zentroaren beharretara egokituko dira baliabideak, aurretik aipatutako eginkizunak betetzeko beharrezko laguntzak egokituz eta proiektuaren buru diren hiru erakundeen artean koordinazio egokia bermatuz.	2018
Fase Pilotua ebaluatzea	Fase Piloturako hartutako konpromisoen gauzatzeari buruzko ebaluazio bat egingo da; horrek, era berean, Zentroaren etorkizuna garatze aldera erabakiak hartzeko aukera emango du.	

3. Finkatzeko fasea: 2020-2030

Abiarazteko fasearen ostean (2017-2019), zentroak finkatzeko faseari helduko dio. Bertan, zentroaren nor-tasunaren zati diren ekintza horiek indartuko dira, baita ildo horretan premiak antzeman diren eremu horiek hobetu eta zentroaren gaitasunak eta jarduketak zabaldu ere.

Finkatzeko fasean Baliabideen Zentroaren zeregina zuzenduko duten estrategia-ildoek abiarazteko aldiaren amaieran egin beharreko ebaluazioa izango dute oinarri eta horri esker emaitzen egitea eta lorpena identifikatuko da, baita laneko lehentasunezko ildoak identifikatu ere.

Horregatik, proiektuaren egungo fasean, lanerako ildo orokorrak baino ez dira zirriboratu. Honako hauek:

Jarduketa-eremua	Proiektu orokorrak eta xedeak
Biltzea	Publikoaren espezifikotasunari eta materialen eta euskarrien aniztasunari egokitutako askotariko pedagogia baliabideak edukitzea, eduki egoki eta praktikoko materialarekin.
	Helduentzako eta familia-taldeentzako berariazko pedagogia-baliabideen inklusioa sustatzea, aisiarako materialak barne hartuz.
Sortzea	Beken programak eta tokiko eratzeari laguntza ematekoak sendotzea, gai eta formatu desberdinak gehitzeko aukera barne hartuz.
	Zentroaren berezko materiala era dadin sustatzea, antzemandako premiak oinarri hartuta.
Zabaltzea	Giza eskubideen eta bizikidetzaren aldeko pedagogia-baliabideetan prestakuntza- eta gaikuntza-ekintzak bultzatzea, gizarte-eragileekin sinergian.
	Zentroko pedagogia-baliabideak erabiltzean orientazio-zerbitzua sustatzea.
	Zentroko lehentasunekin zerikusia duten aisia-jarduketak bultzatzea, kultura- eta gizarte-eragileekin koordinazioan arituz.
Ko-parte hartzea	Arlo honetako tokiko eta nazioarteko sareetan modu aktiboan parte hartzea.
	Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren arloan nazioarteko erakunde garrantzitsuekin prestakuntza-trukeak sustatzea.
Kudeaketa	Zentroko lantaldea fase berrirako antzeman diren premia eta lehentasunetara egokitzea.

6

● dokumentua

Herenegun
Unitate didaktikoa

Hezkuntza-esperientzia pilotu bat
garatzeko lan-materiala

Herenegun!

Unitate didaktikoa

Memoria Hurbilari dagokion aldia
(1960-2018) DBHko 4. mailako eta
Batxilergoko 2. mailako Historia
irakasgaien sartzeko proposamena

**Aurkezpen
koaderno**

Euskadi, auzolana, bien común

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

Atarikoa

I. Xedea

Dokumentazio hau elkarlan baten emaitza da, hau da, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Gogora Institutuaren, Eusko Jaurlaritzako Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiaren eta Hezkuntza Sailaren arteko elkarlanarena.

Elkarlan horrek helburu zehatz eta doi bat du: urrats sendoa eman nahi da, Memoria Hurbila izendatzen dugun aldia (1960-2018) irakasgai arrunt eta derrigorrezkoen curriculumean sartzeko; hain zuzen ere, DBHko 4. mailako Geografia eta Historiako irakasgaietan eta Batxilergoko 2. mailako Espainiaren eta Euskal Herriaren Historiako irakasgaietan.

Aurkezten den proposamenaren helburua esperientzia pilotu baterako oinarria izatea da, eta, esperientzia hori ebaluatu ondoren, beste urrats hau emango da: hezkuntza-material horren eskaintza hezkuntza-sistema osora hedatzea. Hezkuntza-programazioaren segmentu bat eskaintzen da, denbora jakin baterako eta eremu espezifiko baterako, eta horregatik eman zaio unitate didaktiko baten forma.

Honela izendatu dugu hezkuntza-material hau: “*Herenegun!* Unitate Didaktikoa”; “*Herenegun!* Programa” ere deitzen diogu. Izendapen horren bidez, landuko dugun historia-tartea oraintsukoa eta hurbila dela nabarmendu nahi dugu. Metafora bat baliatuta, hau guztia justu *herenegun!* gertatu zela oihukatzen ari gara. Gure aita-amen eta aitona-amonen historiaren parte da.

II. Abiapuntu etikoa

Ikuspuntu metodologiko batetik, lehenik eta behin, analisi txiki bat egin behar dugu gure historia hurbilena aztertzeak dakarren problematikari buruz. Ikuspuntu horretatik, premisatzat onartu behar da konplexutasun handiko zeregina dela.

Iragan hurbila analizatzea da zailena; izan ere, memoria desberdinak bizi direlako elkarrekin, erruaren, minaren eta jasandako sufrimenduaren erantzukizunaren diagnostikoek talka egiten dutelako eta, horrekin batera, kausen eta jatorriaren gaineko irakurketa ezberdinak daudelako.

Gainera, memoria, bizitako historiaren pertzepzio subjektiboa, plurala da, eta presente dago. Memoria kudeatzea poliedrikoa eta gatazkatsua izaten da beti. Eta are gehiago, mina oraindik egutegian hurbil ikusten denean. Urrutiagoko gertaerak gogoratzen dituen memorian, ertzak leunduta geratzen dira denboraren joanean; memoria hurbilean, aldiz, oraindik ere zorrotzak dira.

Laburbilduz, iraganak min ematen digula eta elkarrengandik banantzen gaituela esan genezake. Horregatik, zeregin honi heltzea konplexua bezain beharrezkoa da. Iraganari beldurrik gabe begiratu behar diogu, eta gertatu dena ikasbide izan behar dugu, berriro halakorik gerta ez dadin.

Aurreiritzi guztien aurrean, bada babesgarri bat, faktore argigarri bat, proposamen honen erreferentzia etikoa dena. Gure iragan hurbilerako begiradaren oinarrian, konpromiso demokratiko bikoitza dago: pluralismoa eta giza eskubideak.

Azken 60 urteetan gertatu dena hurbilduz gero, irakurketa eta interpretazio pluralak aurkituko ditugu. Begiradak pluralak izatearen baieztapenak muga bakarra du: giza eskubideen urraketa bat ere ezin da legitimatu edo justifikatu.

III. Denbora-eremua

Herenegun! Unitate didaktikoak 1960tik 2018rako aldia hartzen du. Aldi horretan existitu zen ETA: 1960an sortu zen, eta 2018ko maiatzaren 4an desegin. Aldi horren sintesi historikoa egiten da, erreferentzia bi elkartuta: alde batetik, ETAREN historia, eta, bestetik, euskal testuinguru soziopolitikoaren bilakaera.

ETA da aldi historiko horren hari nagusietariko bat. Frankismoaren garaian sortu zen, Diktadurari erantzuteko, eta babes sozial eta politiko zabala izan zuen Euskadin eta Espainian; hil, berriz, demokraziaren garaian hil zen, erakunde terrorista gisa laidoztatu eta baztertu egin baitzuen euskal gizarteak. 58 urte horietan, ETA Euskadiren historiaren zati tragiko eta dramatikoak izan da etengabe.

Euskal gizarteak krisialdiak, aurrerabideak eta atzerapausoak izan ditu, ETAREN iraupenarekin batera. Euskal testuinguru soziopolitikoak 58 urte hauetan izan duen bilakaerak bizitza propioa du, eta besterik gabe azal daiteke. Ekonomiak, gizarteak, instituzionalizazioak... beren bidea egin dute ETA gorabehera, baina bide hori ezin da deskribatu ETAREN baldintzapena kontuan hartu gabe.

Aldi horretan gertatuko ekintza bortitzen edo terroristen eragile bakarra ez da ETA izan. Giza eskubideen urraketa oso larriak eragin dituzte erakunde ultrek edo parapolizialek, hala nola BVE, GAL edo antzekoek eta legez kanpoko botere-gehiegikeriek. Indarkeria horiek 155 pertsona ingururen heriotza eragin dute. Hezkuntza-material honek errealitate horri helduko dio, zeren eta, logikoki, kontuan hartu beharrezkoa baita ikuspuntu etiko eta historiografiko batetik.

Orobat hartu behar kontuan ezen, *Memoria Hurbila* deitzen den aldian nagusiki ETA izan dela (bere zatiketa eta guzti) gure herrian bizitzarako eskubidearen urraketak etengabe eragin dituen. 853 heriotza eragin ditu. Azken batean, azken sei hamarkadetako Euskadiren historia ezin da azaldu ETAREN historiak zer ekarri duen azaldu gabe. Memoria Hurbilaren denbora-eremua ETAREN hasierak eta amaierak markatzen du.

Denbora-eremu horrek 1960tik 1978ra artean bat egiten du Memoria Historikoaren denbora-eremuarekin: aldi hori 1936ko altxamendu frankistarekin hasten da, eta Konstituzioaren onarpenarekin amaitzen. Memoria Historikoaren eta Memoria Hurbilaren bereizketa 4/2014 Legetik dator, eta haren lau urteko jarduera-planak garatzeko lortutako legebiltzar-adostasunetatik (4/2014 Legea, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua sortzekoa).

EAEko hezkuntza-curriculumean, Memoria Historikoaren aldiari heltzeko materialak eta programazioak daude Historiaren irakasgaien. Ez dago halakorik, ordea, Memoria Hurbilari dagokionez. Hutsune hori betetzera dator *Herenegun! Unitate Didaktikoa*. Logikoki, irakasleen esku dago aldi bi horiek kronologikoki nola elkartu.

IV. *Herenegun!* Unitate Didaktikoaren edukia

Hezkuntza-modulu honek ikus-entzunezko euskarri bat du: “Oinatz galduak” seriea. Bost dokumental dira, ordubetekoak, iraganaren memoria kritikoari buruzkoak, eta hamarkadaka ordenatuta daude, 1960tik 2011ra. Serie hori 2016an estreinatu zen, eta aurreko legegintzaldian EITBk eta Eusko Jaurlaritzako Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak hartutako lankidetzarako akordioaren emaitza izan zen.

Ikus-entzunezko produktu honen ezaugarrietako bat Juan Pablo Fusi-k, Mari Carmen Garmendiak eta Mariano Ferrer-ek emandako argitaratze-aholkularitza izan da. Bost orduko ikus-entzunezko materiala gehiegizkoa izan daitekeenez hezkuntza-giroan aplikatzeko, bertsio laburtu bat egin da: bost kapitulu ditu, 22-23 minutu ingurukoak. Lan hori ere aipatu hiru lagunek gainbegiraturata egin da.

Azken batean, *Herenegun!* hezkuntza-programak bost dokumental laburtu eskaintzen ditu lehenik, hamarkadetan ordenatuta, hirurogeiko hamarkadatik hasita. Ikuspuntu didaktiko eta pedagogikotik, ikus-entzunezko hori izango da tresna dinamizatzaile nagusia.

Oinarri horri jarrita, sustatuko den esperientzia pilotua koaderno batzuetan bermatuta dago. Materiala aurkezten dun honetaz gainera, beste lau koaderno daude:

1. Koaderno.

Irakasleentzako oinarri-testua.

Sarrera-esparrua, ikuspuntu historiografikotik

Testu hau egiteko prozesuan, berriz ere laguntza eskatu genien gorago aiptautako hiru pertsoneri. Zehazki, 1960tik hasita gure herriaren historiari buruzko 10 orrialdeko laburpen bat egiteko laguntza eskatu genien. Horren emaitza dokumentu bat da. Dokumentuak haien oniritzia du, egiletza Eusko Jaurlaritzari badagokio ere.

Izenburu hau du lan horrek: “ETA, euskal testuinguru soziopolitikoan: sintesi historikoa (1960-2018)”. Baldin eta hiru lagun horiek dokumentua bakarka idatzi behar izan balute, emaitzak ñabardura diferenteak izango lituzke, zalantzarik gabe. Hala ere, testu horrek badu balio erantsi bat: gauza izan da ikuskera desberdinak jasotzeko, autoritate eta ikuspuntu historiko batez.

Koaderno honen bidez, sarrera-esparru bat eskaini nahi da, ikuspuntu historiografikotik. Horretaz gainera, eranskin batzuk ere badaude: datu eta informazio osagarriak eskaintzen dituzte, eta erabilgarri izan daitezke sustatu nahi den hezkuntza-zeregina dokumentatzeko.

2. Koaderno.

Lan-plana, DBHko 4. mailako Historia irakasgaiaren barruan.

Bigarren dokumentu honetan, lan-proposamen erraz eta bideragarri bat eskaintzen da: 55 minutuko 6 saio egin behar dira gai honetan. Bost saio hamarkadei buruzko dokumental bakoitzarekin lan egitera bideratuta daude, eta seigarrena, berriz, ondorioak ateratzeko eta ebaluatzeko lanera.

3. Koaderno.

Lan-plana, Batxilergoko 2. mailako Historia irakasgaiaren barruan

Koaderno hau aurrekoaren antzekoa da. Eskaintzen duen lan-proposamena 55 minutuko 6 saiotan egin daiteke; baina ñabardura diferenteak daude ikuspegi pedagogikotik, eta adinera eta kasu bakoitzaren ikaskuntza-prozesura egokituta daude.

4. Koaderno.

Dokumentazio osagarria

Laugarren koadernoan, testu batzuk eskaintzen dira, dokumentazio osagarri gisa, irakasleentzat baliagarriak izan daitezkeenak: lehenik eta behin, testu iradokitzaileak, historia eta memoriaren arteko aldeaz hausnartzen dutenak; bigarrenik, hainbat metodologiaren hautaketa bat, parte hartzeko dinamikak eta ikasgelan talde-lana bultzatzeko, eta hirugarrenik, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala gehitzen da, esperientzia pilotuaren garapenean baliagarria izango delako.

V. Konpromiso bat betetzea

Ekimen hori ez da berez sortu, baizik eta hezkuntza tresnen eraikuntza ordenatu baten prozesu baten ondorioz. Prozesu horrek lau erreferentzia ditu, gutxienez: Heziberri plana, 2013-2016 aldirako Bake eta Bizikidetzeta Plana, Gogora Institutuaren 2017-2020 Jarduera Plana eta, azkenik, Giza eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria (2017-2020).

• Heziberri 2020 Planaren barruan, Gizarte Zientzien curriculumaren planteamendu espezifikoak ildo batzuk ezartzen ditu, lau ardatz handitan labur daitezkeenak:

1. Sistema politikoaren eboluzioa
 - Frankismoaren amaiera eta Trantsizioaren hasiera.
 - Espainiako Konstituzioa eta autonomien estatua.
 - Gernikako Estatutua eta EAEko instituzioen garapena, gaur arte.
2. ETaren sorrera eta bere terrorismo-historia, amaierara arte.
3. GALen eta antzeko taldeen terrorismoa, eta giza eskubideen beste urraketa batzuk.
4. Indarkeriaren eta terrorismoaren biktimen ikuspuntua.

Ardatz horiek irakasgai arruntetan eta derrigorrezkoetan proiektatu daitezke: Geografia eta Historia irakasgaietan, DBHko 4. mailan, eta Espainiaren eta Euskal Herriaren Historia irakasgaietan, Batxilergoko 2. mailan.

• 2013-2016 aldirako Bake eta Bizikidetzeta Planaren kanpo-ebaluazioaren prozesuak (<https://goo.gl/cvEHW5>), besteak beste, bi gomendio espezifiko eskaini zituen, gure historia hurbilnari buruzko hezkuntzarekin lotuta. Gomendio horiek 2017-2020rako Bizikidetzaren eta

Giza Eskubideen Planean jaso ziren: (I) “Gure historia berriari buruzko eduki akademikoa duten argitalpenak babestea”; eta (II) “Euskal historia garaikideari buruzko ikasmateriala sustatzea”. Hezkuntza-material honetan bideratuta daude bi iradokizun horiek.

Gogora Institutuaren 2017-2020 Jarduera Planean, hau aurreikusten da: “lan-talde bat sortu da, Memoria Hurbila DBHko 4. mailako eta Batxilergoko historia garaikidearen curriculumean sartzeko proposamen bat aurkezteko”.

- Horrekin batera, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planean aurreikusitakoa garatuz, Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak “Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria (2017-2020)” aurkeztu zuen, 2017ko ekainaren 29an. Programa honen laugarren proiektuan proposamen bat egin nahi da, memoriaren dimentsio historikoa Batxilergoko eta DBHko 4. mailako historia garaikidearen curriculumean sartzeko.

Beraz, konpromiso bat betetzen ari gara, dokumentatuta eta justifikatuta dagoena hainbat jarduera-ildotan egindako lanean; jarduera-ildo horiek hezkuntza-unibertsoan elkartzen dira, gure historia hurbilaren azterketari heltzea egokia dela iritzita.

1. Hezkuntza-helburuak

Agerikoa da Memoria Historikoari eta Memoria Hurbilari buruzko hausnarketak dimentsio etikoa duela; baina hezkuntza-ikuspegitik, dimentsio historikoa ere badu, ez bairik gabe, eta bakoitzak bere isla izan behar du. Ez dira dimentsio isolatuak; aitzitik, elkarri konektatuta daude, eta elkarren osagarri dira.

Azpirarratu denez, “Oinatz galduak” serie dokumentala izango da oinarrizko tresna. Material horrek sustatzen duen elkarrekintzaren bitartez, ikaslea ikuslea ez ezik aktore ere bihurtzen da film dokumentala ikusten duenean. Aukera ematen du, halaber, aukeratzeko daukagun ahalmenak historiaren une batean edo bestean zer ondorio izan duen hausnartzeko.

1.1. Helburu orokorrak

- Lehenengo helburu orokorra laguntza ematea da, hots, ikasleei laguntza ematea ondo uler dezaten oso asalduzkoa eta bortitza izan zen aldi bat: 1960. urtetik 2018. urtera bitartekoa, hain zuzen ere. Helburu lortzeko, tresna hauek erabiliko dira: dokumentalak, eskaintzen diren testuak, irakasleek ematen dituzten azalpenak eta argibideak, eta dagoen informazioa osatzeko erabil daitekeen beste edozein iturri.

- Bigarren helburu orokorra baliabideak eskaintzea da, ikasleek ikuspuntu egoki bat izan dezaten eta gauza izan daitezten galderak egiteko eta erantzunak bilatzeko, iraganeko gertakariak nola eta zergatik gertatu ziren jakiteko eta gertakari horiek orainaldian nola eragiten duten jakiteko. Esperientzia pilotuan ikuskatuko diren bost bideoak 22-23 minutukoak izango dira, eta horiei buruzko eztabaida eta hausnarketa bultzatuko dira. Serie hori tresna egokia da ikasleek ondorioak atera ditzaten saiatzeko, eta, hartara, gure iragana hobeto ezagutzeko eta Giza Eskubideen errespetuan oinarritutako etorkizun bat aurreratzeko.

1.2. Helburu espezifikoak

Helburu orokor horietan oinarrituta, hauek dira irizpide espezifiko nagusiak:

- Pentsamendu kritiko eta analitikoarekin lotutako kompetentziak eta trebetasun sozialak eta talde-lana garatzea.

-
- Herritar arduratsuaren sentimendua bultzatzea eta iraganak gure gizartean nola eragin duen eta nola baldintzatzen duen hobeto jakitea.
 - Historia hurbilenaren eta familia-esperientzien balioa azpimarratzea, ikaskuntzarako motibazio-iturri diren aldetik.
 - Historia hurbileko gaiak sakon analizatzea.
 - Ikasleei laguntza ematea, historia ulertzeko iturri desberdinak kontsultatu behar direla uler dezaten.
 - Ikasgelan ahozko testigantzekin lantzeko aukera zabaltzea (*Adi-adian* modulu didaktikoa, jarraikortasun-estrategia gisa).
 - Eskolan belaunaldi arteko ikaskuntza bultzatzea.
 - Historiaren irakaskuntzan curriculum arteko ikuspegia garatzea.
 - Ahalik eta gehien baliatzea ikasleen bizitzaren testuingurutik hurbil dauden baliabideak; esate baterako, bisitak egitea museo edo leku historikoetara edo memoriari buruzkoetara.

2. Proposamen honen egokitasuna Oinarrizko Hezkuntzari dagokion curriculumaren esparruan

Proposamen honek aukera ematen du Oinarrizko Hezkuntzaren curriculuma ezartzen duen eta Euskal Autonomia Erkidegoan finkatzen duen abenduaren 22ko 236/2015 Dekretuan jasotakoa garatzeko. Aipatutako dekretuaren III. kapituluaren bildutako kompetentzietako batzuetan oinarritzen da eta horiek garatzen ditu jarraian xehatzen diren alderdietan.

Oinarrizko zeharkako kompetentziak

c) Elkarbizitzarako kompetentzia

Elkarrekikotasun-irizpideen arabera parte hartzea egoera guztietan (pertsonek artekoak, taldekoak eta erkidegokoak), beste pertsonaren baitan aintzatetsita nork bere buruari aintzatesten dizkion eskubide eta betebeharrak, onura pertsonalean eta komunean ere laguntzeko.

e) Izaten ikasteko kompetentzia

Bizitzan zehar agertzen diren sentimendu, pentsamendu eta ekintza pertsonalez gogoeta egitea eta haien sendotzea edo egokitzea, haien gaineko balorazioaren arabera, nork bere burua etengabe hobetuz pertsona osorik errealizatzeko.

Diziplina barruko oinarrizko kompetentziak

e) Gizarterako eta herritartasunerako kompetentzia

Nork bere burua, bere taldea eta bere mundua ulertzea, gizarte-zientzien ezagupenak eskuratzu, kritikoki interpretatuz eta erabiliz, eta haien prozedurak eta metodologiak baliatzea, bizitzako ohi-egoeretan modu autonomoan jarduteko, herritar gisa, eta, hartara, gizarte guztiz demokratiko, solidario eta inklusiboan garatzen laguntzeko.

Zehazki, Geografia eta Historia ikasgaiaren DBHko 4. mailarako helburuak jasota daude:

- 3) Identifikatzea zein izan diren Euskal Herriarentzat gertaera eta prozesu historiko garrantzitsuenak, direla tokikoak, direla esparru zabalagoak, eta denboran eta espazioan kokatzea.

Horren helburua da gizateriaren bilakaeraren ikuspegi propioa eta globala izatea eta aldaketak eragiteko gaitasunari buruzko kontzientzia kritikoa izatea.

4) Datu historikoak biltzea, zenbait irizpide erabiliz: denboran orientatzekoak (iragana, oraina eta etorkizuna); denbora-posizio erlatiboak (segidakoak, aldiberekoak, diakronia, sinkronia); iraupena (faktikoa; koiunturala; egiturazkoa; iraupen laburrekoa, ertainekoa edo luzekoa); denbora-neurriak (denbora-unitatea, denbora eta kronologia historikoa). Horren helburua da gizartearen bilakaera historikoa ordenatu eta sintetizatzea.

6) Gizarte demokratikoez zer antolaketa eta funtzionamendu duten jakitea, eta haien oinarri diren oinarritzko balioak eta printzipioak zein diren jakitea. Eta giza eskubideak erreferente unibertsal moduan erabiltzea norberaren bizitzako eta gizarte-bizitzako ekintzei eta egoerei buruzko iritziak sortzeko. Orobat, eskubideak urratuta dituzten edo beharrezkoak diren baliabide ekonomikoak ez dituzten herriekin, gizarte-taldeekin eta pertsonekin solidarioak izatea eta jarrera eta egoera baztertzailleak eta bidegabeak salatzea. Horren helburua da gizarte demokratikoetan modu kontziente, arduratsu eta kritikoa parte hartzea.

8) Gaur egungo gizartearen arazoak zein diren jakitea, haien jatorri historiko-sozialak aztertzea, eta errealitateak eta egoerak aztertzea. Horren guztiaren helburua da haiekiko iritzi pertsonal kritikoa eta arrazoitua izatea, eta ekintza alternatibo eraginkorrak sustatzea eta abian jartzea, zenbait eskalatan, pertsonen arteko eta gizarte-taldearen arteko harremanak hobetzeko eta baliabide naturalak arduraz erabiltzeko.

9) Gizarte-fenomenoak zuzentzen dituzten prozesuak eta mekanismoak zein diren jakitea, eta gertaera sozialen, politikoen, ekonomikoen eta kulturalen arteko loturak aztertzea. Ezagutza hori gaur egungo gizartearen bilakaera azaltzen duten kausak askotarikoak direla ulertzeko oinarria izango da, eta Historiaren ikuspegi arrazoitua eta kritikoa edukitzeko. Azken helburua herritar moduan gizartearen hobetzeko ekintzak abian jartzea izango da.

11) Talde-lana egitea eta eztabaidetan eta debateetan parte hartzea jarrera konstruktiboa, irekia, arduratsua, kritikoa eta tolerantzia izanda eta iritziak eta proposamenak behar bezala arrazoituta. Orobat, desadostasunak eta elkarrizketa gizakien arteko gatazkak eta gatazka sozialak konpontzeko bidea dela ikusi beharko dute, eta taldeko lan-teknikak landuko dira, bai sormenezko lorpen komun bat izateko, bai eta pertsonaren eta taldearen elkarrekintza nagusi den gizartean egoki txertatzeko ere.

3. Proposamen honen egokitasuna Batxilergoari dagokion curriculumaren esparruan

Proposamen honek aukera ematen du Batxilergoaren curriculumaz ezartzen duen eta Euskal Autonomia Erkidegoan finkatzen duen abenduaren 22ko 236/2015 Dekretuan jasotakoa garatzeko. Aipatutako dekretuaren III. kapituluaren bildutako kompetentzietako batzuetan oinarritzen da eta horiek garatzen ditu jarraian xehatzen diren alderdietan.

Oinarritzko zeharkako kompetentziak

c) Elkarbizitzarako kompetentzia

Elkarrekitasun-irizpideen arabera parte hartzea egoera guztietan (pertsonen artekoak, taldekoak eta erkidegokoak), beste pertsonaren baitan aintzatetsita nork bere buruari aintzatesten dizkion eskubide eta betebeharrak, onura pertsonalean eta komunean ere laguntzeko.

e) Izaten ikasteko kompetentzia

Bizitzan zehar agertzen diren sentimendu, pentsamendu eta ekintza pertsonalez gogoeta egitea eta haien sendotzea edo egokitzea, haien gaineko balorazioaren arabera, nork bere burua etengabe hobetuz pertsona osorik errealizatzeko.

Diziplina barruko oinarriko kompetentziak

e) Gizarterako eta herritartasunerako kompetentzia

Nork bere burua, bere taldea eta bere mundua ulertzea, gizarte-zientzien ezagupenak eskuratuz, kritikoki interpretatuz eta erabiliz, eta haien prozedurak eta metodologiak baliatzea, bizitzako ohiko egoeretan modu autonomoan jarduteko, herritar gisa, eta, hartara, gizarte guztiz demokratiko, solidario eta inklusiboa garatzen laguntzeko.

Zehazki, Espainiako Historia ikasgaiaren Batxilergoko 2. mailarako helburuak jasota daude:

- 2) Euskadiko eta Espainiako historia garaikideko gertakari eta prozesu historikorik garrantzitsuenak ezagutzea eta gertakari politiko, ekonomiko, sozial eta kulturalen arteko loturak identifikatzea, guztiak beren konplexutasun osoan ulertzeko.
- 3) Historiaren kontzeptuak, terminoak eta oinarriko teknikak behar bezala erabiltzea, informazio desberdinak aztertu, konparatu eta bateratzea, eta ikerketa historikoko lanak egitea (bakarka edo taldean), lehen eta bigarren mailako iturri historikoen garrantzia eta historialarien lana balioesteko.
- 6) Euskadiko eta Espainiako egungo gizarteari eta iragan historikoari buruzko ikuspuntu propioak argudiatzea eta ikuspegi uniformistak eta lokalistak gainditzea, aniztasuna errespetatzeko eta demokrazian eta berdintasunean oinarritutako bizikidetzaren ahalbidetuko duten irtenbideak kolektiboki bilatzeko.
- 7) Gaur egungo gizartearen arazoak zein diren jakitea, haien jatorri historikoak aztertzea, eta dauden errealitateak eta egoerak ebaluatzea, haien inguruko iritzi pertsonal kritikoa eta arrazoiak izateko eta, hainbat eskalatan, jardun alternatibo eraginkorrak sustatu eta abian jartzeko, era horretan pertsonen arteko eta gizarte-taldearen arteko harremanak hobetu ahal izan daitezkeen.
- 9) Euskadiko eta Espainiako egungo gizartearen irudi plural eta integratzaile bat lantzea eta gizarte horien barne-heterogeneotasuna balioestea, haien bilakaera historikoaren ikuspegi orokor bat izateko.

7

● dokumentua

Mundua eskolan
Eskola munduan

Mundua eskolan Eskola munduan

Irakasleen prestakuntzarako eta ikasleekin Tutoretzan
edo Lehen Hezkuntzako 5. eta 6. mailetako eta
DBHko Gizarte-Zientzietako irakasgaiari egin
beharreko lanerako modulu didaktikoa

1. koadernoia

Aurkezpena

Atarikoa

I. Xedea

Dokumentazio hau Eusko Jaurlaritzako Giza Eskubide, Bizikidetzeta eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiaren, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren eta Hezkuntza Sailaren arteko lankidetzaren emaitza da.

Lankidetzeta horrek helburu zehatza dauka: elkartasun-senean hezteko esku-hartze pedagogikoko proposamen bat eskaintzea, bai irakasleen prestakuntzarako, bai ikasleekin Tutoretzan edo Lehen Hezkuntzako 5. eta 6. mailetako eta DBHko Gizarte-Zientzietako irakasgaiari egin beharreko lanerako.

Aurkezten den proposamenaren xedea da esperientzia pilotu baterako oinarri izatea. Ebaluatu ostean, materiala prestatuko da, gehiago zabaltzeko eta hedatzeko. Modulu didaktiko baten itxura hartzen du, eskola-programazioan esparru espezifiko batera mugatuta eta helburu jakin baterako zuzenduta txertatzea aurreikusten delako.

Modulu didaktiko honi “Mundua eskolan – Eskola Munduan” jarri diogu izena. Izenburu horren helburua da azpimarra eta arreta elkarren osagarri diren bi planotan jartzea. Alde batetik, ikastetxe, auzo, udalerrri edo eskualde bakoitzean munduko leku guztietatik datozen pertsonak daukagu: *Mundua eskolan*. Bestalde, ikastetxe bakoitza mundu globalaren zati da, mundu horretan txertatzen da eta bere errealitatean elkarrenginean aritzen da: *Eskola munduan*.

Munduaren eta eskolaren, eskolaren eta munduaren arteko bidegurutze horretan, elkartasuna funtsezko pieza bat da, eta hezkuntzaren esparruan modu espezifikoan arakatzea merezi du. Elkartasuna ganga-giltzarria da, eta giltzarri hori agertzen denean ezartzen da bizikidetzako orekaren eta desorekaren arteko aldea, giza eta gizarte harreman bidezkoen ordenaren eta desordenaren artekoa.

II. Diagnostiko orokor bat

Azken urteetan, aldaketa sakonak izan dira eremu guztietan. Instituzioen, politikaren, gizartearen, belaunaldien, migrazioen eta abarren krisiak bizi ditugu. Gainera, krisi ekonomiko larria jasan dugu, eta krisi horrek ondorioak izan ditu arlo guztietan. Hori guztia gurutzatu egiten da eta aldatzen ari den testuinguru bat sortzen da.

Politika publikoen eremu guztiei eragin dien mundu batean eta aldaketa-garai batean bizi gara. Arazoak eta erronkak zeharkakoak dira eta hainbat tximeleta-efektu gertatzen da sarritan. Eusko Jaurlaritzaren 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planak dioenez, bai munduan bai gure gizartean, “XXI. mendeko errealitatera egokitzen diren kezkak biltzen dituen agenda berri bat sortu da”. “Bizikidetzan edo hezkuntzan aniztasuna eta elkartasuna bezalako balioen kudeaketarekin lotutako eztabaidak dira, eta puri-purian daude”.

Eztabaida horiek zenbait errealitatean irudikatzen dira: migratzaileak, errefuxiatuak, berdintasunik eza eta pobrezia, ingurumenaren erronka, erlijio- edo kultura-aniztasuna, genero-zuzentasuna, LGTB pertsonak, bazterkeriaren eta bidegabekeriaren forma berriak, nazioarteko terrorismoaren mehatxuei edo gerrei eman beharreko erantzunak eta denetariko indarkerien beste adierazpen ireki batzuk.

Planak berak adierazten duenez, “azaleratzen ari diren errealitate horiek ez dira oinarritzen diskurtso irmo batean. Lur labainkorrean mugitzen dira, eta momentura arte eztabaidaezintzat genituen printzipioak zalan-tzan jartzen dituzten jarreraren arteko hainbat eztabaida eragin dituzte, zeinek oinarritzko balio, eskubide eta askatasunen inguruko kontsiderazioari eragiten baitiote”.

Etorkizun hurbilera begira, hori oinarri-oinarritzko azterketa baterako gakoa da. Kontuan hartu behar da giza duintasuna, giza eskubideak edo elkartasuna zalantzan jarritako erreferentziak direla hierarkikoki maila handiagoko printzipio gisa bizikidetzan, eta hala jarraituko dutela etorkizunean.

Munduaren joko-taularen alde batetik –alegia, politikaren eta botereen aldetik–, giza eskubidearen eta elkartasunaren garrantzia ideologia baten inguruan antolatutako beste balio batzuen mendeko erreferentzia gisa soilik onartzen da eta onartuko da. Ideologia horren euskarria, azken batean, individualismoa da. Daitekeena da giza eskubideak defendatzea, eta, horren ondorioz, elkartasunaren betebeharra izatea XXI. mendeko lehen hamarkadetako lan handia.

Bi grabitate-zentroren arteko gizarte-, politika- eta ideologia-borroka bat da: indibidualismoa edo elkartasuna. Jokoa dago hurrengo hamarkadetan munduaren grabitate-zentroak elkartasunaren ardatzerako joera izango duen, edo, aitzitik, indibidualismoaren ardatzean sakonduko duen, bai herri-tarren kontzientzietan duen proiektzioan, bai tokiko, nazioko edo nazioarteko politikaren eremuetan irudikatzen denean.

Modulu didaktiko hau indibidualismoaren eta elkartasunaren arteko borrokaren testuinguru horretan kokatzen da. Hezkuntzaren esparrutik bere harri-koskorra jartzen saiatzen da elkartasunaren aldetik. Hori guztia, sinetsita mundu honek, elkartasuna ezeren gainetik hautatu ezean, bidea irekiko diola nolabaiteko lege primario bati, zeinetan, elkartasunaren arrazoiaren aurrean, nagusi izango baitira berekoikeriaren eta indibidualismoaren bulkadak. Elkartasuna da eredu jasangarri baten oinarria.

III. Mundua eskolan - Eskola munduan hezkuntza-moduluaren edukia

Hezkuntza-material hau hiru koaderno biltzen dituen karpeta batean aurkezten da. Hiru koaderno horiek modulu didaktiko hau modu erraz eta lorgarri batean burutzeko beharrezkoa den dokumentazio guztia eskatzen dute, bere planteamenduaren sakonera galdu gabe.

- 1. koaderno. Aurkezpena

Lehenengo dokumentu honek materialaren multzoa aurkezten du, material horren zergatia, edukia eta helburua azaltzen ditu. Zein esparrutan eta hezkuntza-testuingurutan kokatzen den azaltzen du, eta garatzeko modua orokorrean aurreratzen du.

- 2. koaderno. Esparru teorikoa

Bigarren dokumentu honetan modulu didaktiko honen esparru teorikoa ezartzen duten testuak biltzen dira. Irakasleentzat prestatutako materiala da. Hiru atal handi garatzen ditu: oinarri kontzeptualak, planteamendu pedagogikoa eta estrategia didaktiko nagusiak. Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala dakarren eranskina gehitzen da.

- 3. koaderno. Laneko plana

Azken dokumentu horrek jarduketa-programa zehatza lantzen du. Bi atal dauzka: lehenengoz, 55 minutuko bi saio dauzkan prestakuntza-proposamen bat, ikastetxe bakoitzeko irakasle guztientzat irekia; eta, bigarrenez, oinarrizko proposamen bat, ikasleekin Tutoretzan edo Lehen Hezkuntzako 5. eta 6. mailetako eta DBHko Gizarte-Zientzietako irakasgaiari egin beharreko lanerako. Ikasleekin lan egiteko proposamen hau "oinarrizkoa" dela azpimarratu behar da; izan ere, behin inplementatu ostean, komenigarritzat jotzen den saio guztietan errepikatu, garatu eta ugaritu ahal den ereduak jartzen du eskura.

IV. Modulu didaktiko honen ezaugarri bikoitza

Proposamen honen zentzuak eta edukiak bi ezaugarri espezifiko dauzka; ezaugarri horiek azpimarratzea merezi du. Lehenengoz, laneko planak irakasleen prestakuntzarako proposamen bat eta ikasleekin jarduteko proposamen bat osatzen ditu. Ekimen honen txanponaren bi aldeak dira. Egin ahal den eta norabide bikoitza duen ahalegina. Bigarrenez, irakasleentzako prestakuntza-atala nahiz ikasleekin egin beharreko lana estrategia didaktiko berean oinarrituko dira, lekukotasunean, alegia.

Irakasleentzako prestakuntza-proposamenaren kasuan hiru lekukotasun eskaintzen dira; horretarako, idazki bat eta bideo bat erabiltzen dira, eta gainera GKEekin egindako lanean edo lankidetzan eta elkartasun jardueretan esperientzia duen pertsona baten presentzia ere bai. Laburbilduz, elkartasun-bizipenaren hainbat lekukok emandako lekukotasun bizia entzun behar da.

Ikasleekin egin beharreko laneko planean ere, tresna didaktiko nagusia zuzeneko lekukotasuna da. Gaur egungo testuinguruan, antipoda geografikoak eskuragarri ditugu, hurbil. Gure eskualdean bertan munduko hainbat lekutako pertsonak eta lekukoak aurki ditzakegu. Errealitatean tokiko eta munduko eremuak eskura daude. Guk bi aukera ditugu: errealitate horri bizkarra ematea ala errealitate horri gerturatzen saiatzea. Atea jo, eta planetako auzokideak ezagutzeko interesa adieraz dezakegu. Proiektu honek proposatzen du pertsona desberdinegan hurbiltzeak –ezagutzeko eta esaten dutena entzuteko– hezkuntza-tresna izan behar duela.

V. Konpromiso bat betetzea

Ekimen hori hezkuntza tresnen eraikuntza ordenatu baten prozesu baten ondorioz sortu da. Prozesu horrek lau erreferentzia ditu, gutxienez: Heziberri plana, 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana, Gogora Institutuaren Jarduera Plana (2018-2021) eta, azkenik, Giza eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria (2017-2020).

- Heziberri 2020 Planaren barruan, Gizarte Zientzien curriculumaren planteamendu espezifikoak ildo batzuk ezartzen ditu, lau ardatz handitan labur daitezkeenak:

- Eskubideen urraketa: zergatik ez diren betetzen eskubide unibertsalak.
- Giza eskubideak esanbidez onartzea.
- Diskriminazio eta bidegabekeria soziala esanbidez baztertzea.
- Egoerarik ahulenean dauden herriekiko eta, bereziki, barne-askatasunen zapalkuntzaren edo nazioarteko bidegabeko harreman ekonomikoen biktima direnekiko elkartasuna.
- Gizarte-balio aitortuak, balio nagusiak eta giza eskubideak. Erantzukizun pertsonala eta soziala.
- Altruismoa/Elkartasuna versus indibidualismoa.
- Lankidetzaren garrantzia euskal gizartean.

Ardatz horiek tutoretzan nahiz Lehen Hezkuntzako 5. eta 6. mailetako gizarte-zientzietako irakasgaietan eta DBHn aplikatu ahal dira.

- 2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren 9. ekimenean jasota daude Eusko Jaurlaritzak hezkuntza arloan egin nahi dituen jarduketak, eta bizikidetzari eta giza eskubideei lotutako kultura sustatzeko plan globalaren zati dira. Hezkuntzaren arloan, bizikidetzari eta giza eskubideei lotutako hezkuntza indartzeko programa bat garatzea ezarrita dago planean, hainbat ardatzekin. Modulu didaktiko honek ardatz horietako biri jarraitzen die; hona hemen ardatz horiek: (1) arrazismoaren eta etiketa kolektiboei lotutako diskriminazioaren prebentzioa, eta (2) bidegabekeriaren eta bazterkeriaren aurrean enpatia eta elkartasuna sustatzea.

- Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren Garapenerako Lankidetzaren 2018-2021 aldirako IV. Gida Planak ezartzen duenez, “Lehentasuneko da, halaber, lankidetzaren politikak eta haiek behar duten inplikazioa errealtate izatea herritar guztientzat. Askotariko agenteak eta, oro har, herritarrak inplikatzen, apustu irmoa egin behar da gizarte-eraldaketarako hezkuntzaren eta komunikazioaren alde, garapeneraren arazoei toki-mailan eta maila globalean aurre egiteko erantzunkidetasunaren inguruko pertzepzioak moldatu ahal izan daitezten. (...) Gizarte-eraldaketarako hezkuntzak, edozein egoeratan egiten dela ere, pentsamendu kritikoaren sorrera eragiten du, eta gizarteari, norberaren bizitzari eta inguruneari dagokienez arduraz jokatzeko duten pertsona jakitun eta ahaldunduen ekintza sustatzen du, bizi diren errealtatearen eraldatu nahi duten herritar globalak osatzeko. Eta, hori guztia, elkartasunaren eta giza eskubideen defentsaren balioetatik abiatuta, toki-eremuaren barruan eta eremu globalarekin lotuta, maila indibidual eta kolektiboan.”

Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak, bere IV. Gida Planaren bitartez, “(...) (H)ABIAN 2030 Gizarte-eraldaketarako-Hezkuntzaren Estrategiaren eta gure ARAR 2017-2020 Ekintza Planaren esparruan, GLEA erakunde hezitzaile gisa sustatzearen” aldeko apustua egiten du.

Hezkuntza-modulu hau, aurreikusitako jarduketa-ardatzetatik hirutan kokatzen da, gutxienez; hona hemen ardatz horiek: “Giza eskubideak”, “Afrika” eta “Ezagutza eta ikaskuntza sortzea”.

- Horrekin batera, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planean aurreikusitakoa garatuz, Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak “Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza-programa Osagarria (2017-2020)” aurkeztu zuen, 2017ko ekainaren 29an. Bere bigarren proiektua “Mundua eskolan” da, eta hirugarren proiektuaren izenburua “Eskola Munduan” da. Modulu didaktiko honek ekimen bakar batean elkartzen ditu bi aurreikuspen hauek.

Beraz, konpromiso bat betetzen ari gara, dokumentatuta eta justifikatuta dagoena hainbat jarduera-ildotan egindako lanean; jarduera-ildo horiek hezkuntza-unibertsitatean elkartzen dira, hezkuntzaren esparruan elkartasuna lantzea egokia dela iritzita.

1. Hezkuntza-helburuak

Hezkuntzaren esparru horretan, Eusko Jaurlaritzak Legegintzaldi honetarako aintzat hartu dituen erronka estrategikoetako bat honako hau da: giza eskubideen hezkuntza-proiektua sendotzea, giza duintasunaren irizpide pedagogikoan oinarritua eta bakearekiko, aniztasunarekiko eta elkartasunarekiko konpromisora bideratua, enpatiaren aldeko hautua aintzat hartuta. Ikuspuntu praktikotik, erronka horrek konpromiso zehatza dakar: hezkuntza-tresnak sortzea, bai eta bizikidetzaren arloan konpontzeke dauden edo sortzen ari diren erronkei aurre egiteko elkarrekintzak sortzea ere, gizarte- eta hezkuntza-arloan.

Zorionez, ez gara hutsetik hasi. Euskal hezkuntzan aspaldi landu dira giza eskubideak. Lan-proposamen honen abiapuntuan, aintzat hartu behar da azken hamarkadetan elkartasunerako hezkuntzaren arloan egindako lana. Arrazoi horregatik, modulu didaktiko honek ez du hutsune bat betetzen; aitzitik, lan-ildo bat sendotzen du. Geure hezkuntza-sisteman jada egiten ari den lan hori osatu behar duen indargarri baten proposamena da.

1.1. Helburu orokorrak

- Hezkuntza-modulu honen lehenengo helburu nagusia da arrazismoaren eta etiketa kolektiboetako diskriminazioaren prebentzioan laguntzea. Lan-proposamen honen bidez lortu nahi da ikasleek uler dezatela zer esan nahi duen pluralismoaren kulturak, diferentea dena ulertzearen bizipena izan dezatela, eta aniztasuna esperientzia gisa eta aukera aberasgarri gisa har dezatela. Zuzeneko lekukotasunaren estrategia didaktikoaren norabidea helburu nagusi horretara doa.
- Bigarren helburu nagusia da enpatiaren eta elkartasunaren hezkuntza-esperientzia sustatzea. Lehenengoz, ikasleari baliabideak eskaintzen zaizkio, bere buruari galde diezaion eta erantzunak bilatu ahal izan ditzan, bidegabekeriaren, bazterketaren eta sufrimenduaren zergatietan buruz, eta horren guztiaren aurrean izan dezakeen jarrerari buruz. Testuinguru horretan, eta bigarrenez, modulu didaktiko honen helburua da hezkuntza-esperientzia bikoitza sustatzea: enpatia sentitzea pertsona bakoitzaren barruan dagoen gaitasun espezifiko gisa eta unibertsalki humanoa den gaitasun gisa, eta elkartasuna gure hautaketa-ahalmenean kokatzen den aukera dela ulertzea.

1.2. Helburu espezifikoak

Bi helburu nagusi horietan oinarrituta, hauek dira helburu espezifiko nagusiak:

- Pentsamendu kritiko eta analitikoarekin lotutako konpetentziak eta trebetasun sozialak eta talde-lana garatzea.
- Herritar arduratsuen sentimendua bultzatzea eta errealitatea aztertzen ikastea, sufrimendua eta bidegabekeria gugandik hurbil nahiz munduan bereizteko.
- Ikasleei laguntza ematea, historia ulertzeko entzutearekin zerikusia duten iturri desberdinak kontsultatu behar direla uler dezaten:
 - ikasgelan ahozko lekukotasunekin lan egiteko aukera zabaltzea.
 - eskolan belaunaldi arteko ikaskuntza bultzatzea.
- Ikasleen bizitzaren testuingurutik hurbil dauden baliabideak ahalik eta gehien aprobetxatzea, adibidez gure istorioen aldean oso diferenteak diren istorioak dituzten pertsonen lekukotasunak entzutea.
- Giza eskubideak zer diren eta gerraren, indarkeriaren, bidegabekeria handien, migrazio-mugimenduen, bazterketaren edo aniztasunaren aurrean eskubide horiek zer esangura duten jakitea.
- Gure sentikortasuna garatzea besteen minaren aurrean ezikusiarrena ez egiteko, besteen sufrimenduari adi egoteko eta sufritzen ari denari laguntzeko gai izateko.
- Errealitatea hobetzeko gure esku dagoena egitearen konpromisoa esperimintatzea.

2. Proposamen hau Oinarrizko Hezkuntzako curriculumean egokitzea

Erreferentzia saihestezin gisa hartzen badugu gaitasunetan hezte eta bere garaian UNESCOren XXI. menderako hezkuntzari buruzko Nazioarteko Batzordeak, Jacques Delors buru zela, ezarritako erreferentzia, egiaztatu ahalko dugu modulu didaktiko honen helburuek hezkuntzaren lau zutabeak garatzen dituztela, eta gainera funtsezko nukleoan zutabe horietako bakoitzarekin bat datozela:

- Ezagutzen ikastea: informazioaren eskuragarritasuna sustatzea beharrezkoa da, baita jakin-mina, etengabe ezagutzearen gogobetetasuna eta nahia.
- Egiten ikastea: ikasketa espezifikotik harago komenigarria da egoera berriei aurre egingo duten eta talde-lana erraztuko duten gaitasunez jabetzea.
- Izaten ikastea: gizartearen aurrerabidea pertsona bakoitzaren sormenaren eta ekimenerako eta berrikuntzarako ahalmenaren mendean dago.
- Elkarrekin bizitzen ikastea: besteen ezagutza nahiz besteen historiaren, tradizioen eta espiritualtasunaren ezagutza garatzea, gero eta kulturantzagoak eta lehiakorragoak diren gizarteetan.

Hezkuntza-modulu hau hezkuntza-curriculumaren zeharkako gaitasunen garapenean ulertu behar da. Bestalde, Heziberri 2020 planaren barruan, Gizarte-Zientzien curriculumaren planteamendu espezifikokoak ezartzen duenez, hezkuntzako etapa horiek amaitzean ikasleek izan behar duten irteera-profilak hezkuntza-etapa horiek amaitzean, gure hezkuntza-sistemako ikasleek honelako gaitasunak garatuta izan beharko dituzte, gizarterako eta herritartasunerako kompetentziari dagokionez...

“Bizi duen inguruneaz jabetzen den herritarra izatea eta egoera hori onartzea, konpromisoa izanda eta elkartasuna adierazita; aintzat hartzea garaiko gizarteetako aniztasun soziala eta kulturala, eta, bereziki, egungo euskal gizartekoa, eta naturarekin, bere buruarekin eta gainerako pertsonekin harremanetan jartzeko era berrien bila aritzea, gizartea hobetu eta jasangarri bihurtzeko.

Giza eskubideak izatea norberaren bizitzako eta gizarteko ekintzei eta egoerei buruzko iritziak osatzeko erreferente unibertsala eta norberak herritar gisa dituen eskubideak erabili eta betebeharrak betetzeko erreferentea; eta parte-hartzeko, begiruneko, justizia sozialeko eta elkartasuneko jokabideak lantzea, balioetan oinarritutako demokrazia gauzatzeko.”

8

● dokumentua

Uztartu,
Erradikalizazio biolentoaren prebentzorako
gizarte- eta heziketa-programa

Erradikalizazio biolentoaren prebentziorako
gizarte- eta heziketa-programa

Uztartu

herri honetako ekipora
batzen gaituena

2019ko ekaina

Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

Euskadi, auzolana, bien común

Aurkezpena

Lehenik eta behin, aipa ditzagun hiru plan edo programa: “2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Plana”, “Eusko Jaurkitzaren Jarduera-Programa bizikidetzara sustatzeko Euskadiko komunitate islami-koekin lankidetzan”, eta –haiek biak Hezkuntzara ekarri asmoz egina– “Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza Programa Osagarria 2017-2020”. Izan ere, hiruretan ere badira heziketa-proiektu batzuk definiturik, erradikalizazio biolentoa prebenitzeko, hura edonolako delarik ere; eta ez da ez erraza ez ezpal bakarreko egurra. Erronka horri aurre egiten saiatzeko daukagu Uztartu programa.

Erradikalizazio-prozesuak, edonolakoak direlarik ere, lanerako gai eta kezka-iturri dira bai Europan bai Euskadin, indarkeria erabiltzeko bide izan daitezkeela-eta. Erronka horren hotsa geroz eta maizago entzuten da bizikidetzara eta giza eskubideen plazan. Eta gazteen belarriak limurtzen ditu sarrien bortxaren murmurio horrek. Indarkeria izan daiteke... aitzakiatzat erlijioa duen terrorismoarena, futboleko bortxakeria, arrazoi politikoak dituen bortxa –berdin eskuin muturrekoa zein ezker muturrekoa–, eta izan daiteke arrazismoaren, xenofobiaren, islamofobiaren edo aporofobiaren bortxakeria.

Zentzu honetan zenbait galdera egiten dira. Hona lehenengoa: politika publikoen bidez zerbait egin ote daiteke erradikalizazio biolentoari aurre hartzeko? Bigarrena: posible al da proposamen erabilgarriak eta efizienteak antzematea eta bultzatzea? Eta hirugarrena: nola, hau da, zer tresna eta estrategia baliatuta, urratu daiteke biolentziaren edozein adierazpen-mota saihesteko bidea?

Lehenengo galderari dagokionez, irmo samar esan daiteke politika publikoek politika prebentiboetan inbertitu dezaketela, eta horixe egin behar dutela, hain zuzen. Izan ere, horrelako inbertsiorik ez egitea arduragabekeria izateaz gain, nolabait, mehatxatzen gaituzten arazoei aurre egiteko obligaziotik ihes egitea edo hari zirkin egitea izango litzateke. Egiak, prebentzioa edozein arlotan da egin daitekeen inbertsiorik errentagarriena; baina konplexuena ere bai, seguru aski.

Bigarren galderari erantzuteko ñabardura bat egin behar dugu. Ez dago proiektu prebentibo baten efizientzia aurrez bermatzeko modurik. Biolentziari aurre hartzea helburu duen hezkuntza-jarduera batek ez du bermatzen, eta are gutxiago epe motzean, gertaera biolentoak desagertuko direnik. Biolentzia baliatzea aukera baztergarria eta arbuiagarria bilakatzera bideratu behar da prebentzioa. Prebentzioaren aldeko hezkuntzaren helburuak masa kritiko soziala sortzea izan behar du, soil-soilik bitarteko baketsuak erabiltzearen alde egiten duena, hau da, gertaera biolentoei erresilientzia ez-biolentoaren bidez erantzuteko gauza dena.

Hirugarren kontuari dagokionez, beharrezkoa da programa honen hipotesia zirriborratzea. Nola zabaldu bidea arrastoa utziko duen prebentziorako heziketa proiektu bati. Gizarte- eta heziketa-proiektu honek oinarrian duen hipotesia da erradikalizazio biolento guztiak kontzientzia pertsonalean arrazoi unibertsal erkideak aurki ditzaketela. Proiektu honek hipotesi hori esploratzeko bideari ekiten dio. Ibilbide horren bidez antzeman nahi dugu zein diren kausa unibertsal horiek, esperientzia pertsonalizatueta islatzea ondoren, hezteko eta prebentzioa lantzeko helburuaz lantzeko azkenik.

Gizarte- eta heziketa-proiektu honek Gizalegez Akordioaren edukia du erreferentziatza, bai diagnosian bai helburuetan. Eta –gogora ekar dezagun– akordio hori hezkuntza arloko eragile ia-ia guztiak sinatu zuten, 2013ko urriaren 1ean, Donostiako Kursaal Jauregian.

Gizalegez Akordioa

Bake-kulturaren sustapenak eta gatazka suntsitzailen, giza eskubideen urraketen eta mota guztietako indarkeria-fenomenoen prebentzioak lotura zuzena dute bizikidetzaren urraketen honako lau arrazoi hauei ematen erantzunarekin: dogmatismoa, fatalismoa, manikeismoa eta sektarismoa. Prebentziorako erantzun hori eratzearen, gizartearen eta hezkuntzaren arloko konpromiso bat garatzea adostu dugu, lau hezkuntza-oinarri alternatiboren bitartez:

·Bizikidetzara zera da, gure ikuspegia beti osatugabea dela onartzea. Mugen esperientzia hezigarriak dogmatismoari aurre hartzen dio eta elkarrizketa eta indarkeriarik eza sustatzen ditu.

·Elkarrekin bizitzea zailtasunen artean aukerei heltzen ikastea da. Balio positiboaren heziketak fatalismoa eragozten du eta aniztasuna sustatzen du.

·Elkarrekin bizitzea da egoera guztietan norberaren ardua etikoari eustea. Kontzientzia etikoaren esperientzia hezigarriak manikeismoari aurea hartzen dio eta enpatia eta elkartasuna sustatzen ditu.

·Bizikidetzaren da giza duintasunaren errespetua balio gorena dela ulertzea. Giza duintasunaren heziketa-esperientziak indarkeriara jotzea eragozten du eta giza eskubideen errespetua sustatzen du.

Aurrera begira eta gure helburuak indarkeriaren prebentzioa, giza eskubideen babes unibertsala eta gizartearen elkartzeko bizikidetzaren eta bakearen kultura direla kontuan izanik, gizartearen eta hezkuntzaren arloko zeharkako proiektu integrala sustatzeko konpromisoa hartzen dugu, betiere lau oinarri etiko horiei buruzko adostasuna abiapuntu modura hartuta. Hainbat eremutatik modu osagarrian sustatzea proposatzen dugu, modu sinple, sortzaile, libre eta askotarikoan.

Erradikalizazio biolentoaren pelikulak amaiera txarra izan ohi du. Txarra, protagonistentzat, haien biktimentzat, eta gizartearentzat. Galde dezagun, hortaz, ea zer egin dezakegun gidoia aldatzeko. Gu ez baikara pelikularen ikusle hutsak, gure bizitzaren eta elkarbizitzaren aktore ere bagara. Lana txukun egiten arlo horretan saiatu beharra dago bereziki. Arrazoi askorengatik. Erradikalizazio biolentoak gure gizartean zenbat adierazpide, hainbat arrazoi.

Lehen zatia

Oinarri kontzeptualak

Proiektu honen kontzeptuzko eta egiturazko oinarriak sarreran aipatu ditugun agirietan daude gehiago garatuta, batez ere “Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntza Programa Osagarria 2017-2020” txostenean. Agiri honetan, ordea, hiru ardatz nagusiak azalduko ditugu labur-labur: diagnostia, estrategia eta helburuak.

1. Erradikalizazio biolentoaren arrazoiak eta kontzientzia pertsonala: diagnostia

Terrorismora edo arrazakeria, xenofobia edo islamofobia bezalako gorroto-delituetera jo aurreko erradikalizazio biolentorako prozesuetan ohikoa da kontzientzia pertsonalean lehenetsia ematea ezaugarri etniko, erlijioso, politiko edo sozial bati, edo genero edo jatorri etiketa bati, giza duintasunaren balioaren aldean. Etiketa horietan aurreiritziak, ezjakintasuna eta oldarkortasuna arrazoimenari eta gizatasunari gailentzen zaizkie.

Bizikidetzaren hausteko modu berriak dira. Gizalegez Akordioaren hitzaurrean azaltzen den bezala, bizikidetzaren hausten duten arrazoi nagusia gizakiaren kontzientzian dogmatismoa, fatalismoa, manikeismoa edo sektarismoa nagusitzea da. Humus horretatik hartzen ditu erradikalizazio biolentoak behar dituen elikagai ideologikoak eta justifikazioak.

Lau paradigma horiek gizartearen kulturen eta norberaren pentsamoldean txertatuta egon daitezke, dis-ekrezioz. Laurek ere ezaugarri komun bat dute: inposizioa, indarkeria, giza eskubideen urraketa edo etikoak ez diren bideak erabiltzea normalizatzen dituztela. Erradikalizazio biolentoaren arrazoiei eta kontzientzia pertsonalari buruzko diagnostia osatzen dute:

1.1. Dogmatismoa

Norbera guztiz zuzen dagoela eta egia osoaren jabe dela pentsatzea dakar. “Segurtasun” uste hau nahitaezkoa da etikoak ez diren bideak legitimatzeko eta bideok erabiltzera ausartzeko. Dogmatismoa norberaren muga kontzientzia behar bezalako ez izatearen ondorioz sortzen eta hazten da.

1.2. Fatalismoa

Funtsean ikuspegi biktimista da, eta inposizioa ez beste aukerarik ez dagoela pentsarazten du. Indarkeriaren erabilera “beste aukerarik ez dago” eta “besteek okerrago jokatzeko dute” esanez justifikatzen da. Zailtasunen erdian dauden aukerak identifikatzeko ezintasuna du oinarrian.

1.3. Manikeismoa

“Biolentzia edo zerbait okerragoa” aukeretara murriztea dakar berekin. Arazoak alde aurreko dikotomia batera sinplifikatzen ditu, eta horrela kontzientziari jarraikiz hautatzeko ardura eragozten du. Demagogia arriskutsua da: bidea zabaltzen die “denak balio du” moduko adierazpenei eta, gainera, aurkaria “etsai” bihurtzen du. Manikeismoa kontzientzia etikoan gutxi sakontzen denean zabaltzen da.

1.4. Sektarismoa

Giza eskubideei baino balio handiagoa ematen zaion ideia baten defentsa kolektibo eta zorrotzegia da. Bestea etiketa soil bihurtzen du. Gizatasuna galtzea ekartzen du, eta batzuetan are ergeltzea ere. Giza duintasunaren balio gorenaren behar bezala barnetatuta ez edukitzean oinarritzen da.

Gizartearen eta hezkuntzaren ikuspuntutik, erradikalizazio biolentoaren prebentzioak zuzeneko lotura dauka bizikidetzaren apurtzen duten lau arrazoi horiei ematen zaion erantzunarekin.

2. Proposamen pedagogikoa

Proposamen honen proposamen pedagogikoak hiru lerro nagusi ditu: pedagogia bat, beste erreferentzia bat eta nonbaiteko kide bagaren ustea.

2.1. Gizalegez Akordioaren pedagogia

Erradikalizazio biolentoa gertatzen denean, prebentzioaren arloko erantzuna hezkuntza izan behar da: elkarrekin bizitzen eta denetariko herritarren artean integratzen irakastea. Bizikidetzaren balioetan hezi behar dira herritarrak, honako mezu hau oinarritzat hartuta: ez dago pertsonaren, giza eskubideen eta hauen oinarrian dagoen duintasunaren errespetua baino gauza garrantzitsuagorik.

Ondorengo lau puntuak aurreko atalean deskribatutako lau kontrabaliorei ematen zaien hezkuntza-erantzuna dira. Gizalegez Akordioaren edukian sakontzen dute eta guztien artean partekatzen duten zerbait dute: pertsona bakoitzak hautatzeko ahalmena pertsonalizatzen laguntzen dute. Gizakion errealitate eta ahalmen hutsak direnak garatzen dituzte. Ez dute ezer berria ezagutzera ematen, pertsona bakoitzaren izatean badagoena ezagutarazten dute.

2.1.1. Izaera mugatuaren pedagogia

Elkarrekin bizitzea norberaren ikuspegiari beti zerbait falta zaiola onartzea da. Ulertu behar dugu inork ez duela inoiz arrazoi osoa, inork ezin duela dena egin, eta ez dagoela modurik egia osoaren jabe izateko. Hezkuntzaren ikuspuntutik, errealtatearen ezinbesteko manu hori ulertuko badugu, gizakion mugak onartzeko heziketa-esperientzia bultzatu behar da. Esperientzia horrek dogmatismotik babesten gaitu eta elkarrizketa eta indarkeriarik eza sustatzen ditu.

2.1.2. Balio positiboaren pedagogia

Elkarrekin bizitzea zailtasunen artean aukerei heltzen ikastea da. Horretarako funtsezkoa da balio positiboaren heziketa-esperientzia sustatzea. Esperientzia horri esker ikas daiteke beti daudela etsipena eta etikoak ez diren bideetara jotzea baino aukera hobeak. Balio positiboaren heziketak fatalismoa eragozten du eta aniztasuna sustatzen du.

2.1.3. Kontzientzia etikoaren pedagogia

Elkarrekin bizitzea da egoera guztietan norberaren ardura etikoari eustea. Horrek berekin dakar norberaren kontzientzia etikoan sakontzeko heziketa-esperientzia sustatzea. Ez gara dogmatismo, amorru, oldarkortasun, beldur eta norberekoikeria bulkada hutsak; aitzitik, hori baino gehiago gara, arrazoibideak baititugu eta zentzu etikoaz hautatzeko gauza baikara. Kontzientzia etikoaren heziketa-esperientziak manikeismoa eragozten du eta elkartasuna sustatzen du.

2.1.4. Giza duintasunaren pedagogia

Bizikidetzaren giza duintasunaren errespetua balio gorena dela ulertzea. Halaber, giza duintasunaren eta giza eskubideen heziketa-esperientzia sustatzea ere bada. Gizaki guztiok merezi dugu errespetua, eta denok daukagu eskubideak. Pertsonak etiketa eta norbanako murrizketa guztiak baino gehiago dira. Horren jakitun izatea erabakigarria da bizikidetzaren zibilizatu lortzeko. Giza duintasunaren heziketa-esperientziak indarkeriara jotzea eragozten du eta giza eskubideen errespetua sustatzen du.

Ikuspegi estrategikotik begiratuta eta etorkizunean gizarte integratu bat lortzeko, beharrezkoa da bakearen eta bizikidetzaren aldeko kultura sustatzea, aipatu berri ditugun balioen tankerakoak lantzen dituen pedagogia unibertsala barne hartzen duten gizartearen eta hezkuntzaren arloetako proiektuen bitartez. Hezkuntzaren aldeko apusturik gabe, bakearen eta bizikidetzaren aldeko kulturarik gabe, gizarterako eta kohesiorako politikarik gabe eta epe ertain eta luzerako balioetan inbertitu gabe zaila izango da bizikidetzari agertzen ari zaizkion erronkei erantzun estrategiko eta globala ematea.

2.2. Beste erreferentzia bat

Indarkeria trebea da gure belarriak limurtzen. Erradikaltzea limurketan aritzea bezala da. Nahi ez badugu, beste zerbait eskaini eta erakutsi beharra dago, erradikalizazioarekin zerikusirik eta zereginik ez duen beste zerbait. Kontrapuntu erabatekoa behar da, indarkeriari ezezko biribila emango diona eta ateak ziplo itxiko dizkiona. Gizarte- eta heziketa-proiektu honetan, elkartasunaren aldeko apustua egiten da. Elkartasuna esperientzia baita –esperientzia modura azpimarratu behar da–, nork bere gisara ulertu eta bizi dezakeena.

Elkartasuna estuki lotua dago enpatiarekin. Gizakiok enpatikoak izateko gaitasuna daukagu. Gaitasun horrek elkartasunez jokatzeko aukera ematen digu. Elkartasuna aukerazko eta borondatezko erabakia da. Enpatikoa izateko gaitasuna eta elkartasunarekiko konpromisoa pertsonen ezaugarri espezifikoak eta unibertsalak dira. Are gehiago, gizakiok enpatia eta elkartasuna bereizgarri ditugula esan daiteke.

Enpatia beste pertsona baten lekuan jartzeko eta beste pertsona hori zaintzeko eta beraren egoera zailaz, justiziarik ezaz edo sufrimenduaz kezkatzeko gaitasuna da. Beste pertsona baten sufrimenduaz kezkatzeko gaitasuna dugunean, eta horrek zerbait egitera behartzen gaituenean, enpatia elkartasun bihurtzen da.

Pertsonen duintasuna bezala, enpatia ere kontzeptu bat da, eta ikasi ahal da. Baina, horrez gain, bada norberak bizi ahal duen esperientzia bat, berak unibertsoan duen irismena ulertzeko. Guk beste pertsona batzuen beharra sentitzen dugunean, enpatiaren beste aldea bizi dezakegu. Hurko batek jasaten duen justiziarik ezaren mina sentitzen dugunean ere esperimenta dezakegu.

Enpatia kulturari, hezkuntzari eta hedapenari lotutako balio handiko kontzeptua da, eta bizikidetzaren, giza eskubideen eta elkartasunaren arloko proiektu oroien oinarrian dugu. Izan ere, bestea eta besteak kontuan hartzen dituen bizikidetzakultura horrexek definitzen ditu enpatiaren aldeko hautuak. Bere baitako ate-leihoak kanpora zabalik dituen eta barruan zein kanpoan elkartasuna erakusteko gaitasuna duen gizartea definitzen du.

Enpatikoak izateko gaitasuna handiagoa da, baldin eta hezkuntzan sentsibilitatea eta beste pertsona batzuei hurbiltzen ikasi badugu, pertsona horiek urrun edo hurbil egonda ere. Enpatikoak izateko eta elkartasuna adierazteko gaitasunak zibilizatzen gaitu. Enpatiarik eta elkartasunik gabe, mundua norberakoikeriaren bultzaden mende egongo litzateke.

Eremu globalean edo gure herrian bertan, familian edo munduan bizikidetzak bidezkoagoa lortzeko behar den oinarrizko oreka lortuko bada, pertsonak, erakundeak eta herrialdeak beren baitako ate-leihoak zabaldu, eta barneko zein kanpoko elkartasuna adierazteko gai izan behar dute; horixe da, hain zuzen, pertsonen, erakundeen eta herrialdeen gainean behar dugun kontzepzio politikoa. Enpatiak eta elkartasunak osatzen duten binomioan funtsezkoa da hezkuntza-arloko edukia, mundua ulertzeko eta errealitatea hobetzen laguntzeko.

Norberak bizi izan duenean giza elkartasunaren zentzu unibertsala, berez ernatzen zaio, bihotzean, indarkeriari ezetz esateko nahia. Horixe da da gizarte- eta heziketa-proiektu honen tesia. Kontrapisuak duen balioa: enpatia eta elkartasuna bizitzea. Bizitzaren zentzua zabaletik ulertzea. Begi aurrean bide berriak zabaltzen dira.

2.3. Nonbaiteko kide bagaren ustea

Gizakiok badugu joera indarkeriaren limurkeriatan jolasean ibiltzeko, batez ere bizitzak eta geure biografiak lehenagotik erakutsia baldin badigute, babesgabe utzita, zer den bakandua izatea, zer den indarkeria, kanporatua izatea edo baztertua izatea. Nonbaiteko kide izateko ustea sortu beharra dago. Non edo nongoa izatea, han ikustea gure burua, han goxo egotea, aitortua eta seguru.

Lehen esaten zen bezala, “nor edo norena” garen ustea garatzeko beharra daukagu gizakiok. Halako etxetakoa, lagunarte hartakoa, kultura, erlijio, politika-irritzi, kirol honetakoa... lagun-kide izan nahia daukagu, lagunei lotuta egon, ez gaitezen bakarrik sentitu.

Erljioak eta politika baino lehenagoko kidesunaren bat eraiki behar dugu. Erkidego-nortasuna eta -kidesuna sustatu behar ditugu. Sentitzea bagarela nongoak edo zerbaitetakoak. Gizarte- eta heziketa-proiektu honen bidez, denon arteko kidesun-zentzu bat sustatu nahi dugu. Giza eskubideetara lotzen garelarik, elkartasuna bizi dugularik, bagara talde bat, etxe bat. Konpromiso horrek eta esperientzia horrek bizi gaitu garen horretan.

Bigarren zatia

Estrategia didaktikoa

Hezkuntza-proiektu honen estrategia didaktikoak hiru helburu orokor ditu begiz jota, eta hiru tresna nagusi ditu baliagai: ikus-entzunezko materiala (bost spot eta dokumental bat); gida didaktikoa; eta, azkenik, lanerako eta zabalkunderako plana.

3. Helburuak

Uztartu Programa hiru helburu orokor lortzera dago bideraturik. Edukiaren nondik norakoa eta esanahia aztertzeke orduan, agiri honen lehenengo zatian azaldu ditugun kontzeptuzko oinarriak erabili behar dira argi modura:

- Elkarbizitza-kultura sendotzen laguntzea, bi oinarriren gainean: errespetuaren pedagogia; eta giza duintasuna, elkartasuna eta giza eskubideak sustatzea.
- Esperientzia eta bizipen pertsonalak eskaintzea tresna gisara, indarkeriaren lilurari ezetz erantzun ahal izateko, edonolakoa delarik ere.
- Erljioa eta politika baino lehenagoko kidesetasun bat eskaintzea. Giza eskubideak izango ditu ardatz.

4. Hiru tresna

4.1. Ikus-entzunezko materiala

Benetako istorio bat denon artean bizitzea da gizarte- eta heziketa-proiektu honen muina. Istorioa bera pelikula dokumental batean dago grabaturik: 16 gazte dira protagonista; ez dute elkar ezagutzen; baina gizarte- eta heziketa-proiektu honen gaiaren inguruan eztabaidan jardungo dute.

Egituraz, istorioak 11 minutuko bost kapitulu ditu; eta pelikulak izenburu hau du: “Badago zerbait herri honetako ekipora batzen gaituena”. Dokumentalean, 16 gazte horiek lau laguneko lau taldetan banatzen dira. Lau talde horietako bakoitza pelikulako lehen lau kapituluetakoko bateko protagonista izango da. Lau talde horiek ondorio batzuetara iritsiko dira, eta ondorio horiek bosgarren kapituluan jaso dira laburturik.

Dokumentaleko lehen lau kapituluek egitura bera dute. Lau laguneko gazte-talde bakoitzak 30 segundoko spot bat ikusiko du, eta, gero, hartaz eztabaidan jardun. Lau spot horietako bakoitzak Gizalegez Akordioaren lau puntuetakoko bat jorratzen du.

Lau spot horietan galdera batzuk erantzun gabe geratzen dira, eta bosgarrena, azkenik, haiei buruzko ondorio zenbait plazaratzeko darabilgu. 16 parte-hartzaileek gogoeta batzuk egingo dituzte, eta haien baterailetze moduko bat izango da dokumentalaren bosgarren kapitulua.

4.2. Gida didaktikoa

Bost spot horiek eta bost kapituluko dokumental horrek gogoeta kritiko bat sortu nahi dute erradikalizazio biolentora garamatzaten prozesuez, horretarako ikus-entzunezko baliabide bat dira; baina, gainera, nola egin erakusteko eredu bat ere eskaintzen dute, beren horretan. Edukiz, gida didaktiko bat dira. Edozein hezitzailek erabil lezake lagun-talde batean. Dokumentalean eztabaida bat erakusten da. Bada, gizarte- eta heziketa-proiektu hau aplikatzen den edozein testuingurutan eztabaida hori bera nahi da piztu. Funtsean, eginbeharrekoa izango litzateke gidoi honen jirabiran gutxi gorabehera ordubeteko bost saio egitea.

4.2.1. Egin beharreko lanaren aurkezpena

Lehenik eta behin, edozein gizarte- eta heziketa-testuingurutan, ekimen honi hasiera emateko, aurkezpen bat egin behar da, labur-labur eta erraz-erraz. Esate baterako:

- Gogoeta-prozesu bat egingo dugu, ea zer arrazoik eraman dezakeen norbait biolentzia erabiltzera, eta nola ekidin daitekeen. Ordubeteko sei saio egingo ditugu. Saio bakoitzean, hamaika minutuko dokumental bat ikusiko dugu. Dokumentala ikusi ondoren, lau-bost laguneko talde txikitik banatuko gara, dokumentalaren edukiaz hitz egiteko.

4.2.2. Lehenengo lau saioak

Aurkezpena egin ondoren, dokumentalaren dena delako kapitulua ikusiko dugu (adibidez, erreferentzia bat izate aldera, har dezagun lehenengo kapituluaren edukia).

Hortaz, ikusi dugu kapitulua, eta, orain, lau-bost laguneko taldetan, eztabaidari ekingo diogu. Fase honetan, eztabaida horrek hamar minutuko hiru zati izango ditu. Bideratzaile-lanak egiten dituenak eskema hau erabil dezake eztabaida pizteko:

-10 minutuko lehen tartea. Spotean esaten den lehen baieztapena aztertzea eta iruzkintzea: "Nor-bait hiltzera irits naiteke, sentitzen dudalako... ARRAZOI GUZTIA DAUKADALA"

• Zer esan nahi du esaldi horrek? Norekin identifikatu gara? Dokumentalean zer entzun dugu bereziki interesgarria iruditu zaiguna puntu horren gainean? Zer ekarpen egin dezakegu ideia horren inguruan?...

-10 minutuko bigarren tartea. Spotean esaten den bigarren baieztapena aztertzea eta iruzkintzea: "Inor ez da egia osoaren jabe. Nire ikuspegiak beti osatugabeak dira".

• Zer esan nahi dute baieztapen horiek? Norekin identifikatu gara? Dokumentalean zer entzun dugu bereziki interesgarria iruditu zaiguna puntu horren gainean? Zer ekarpen egin dezakegu ideia horren inguruan?...

-10 minutuko hirugarren tartea. Spotaren hirugarren zatia aztertzea eta iruzkintzea: "Badago lotzen gaituen zerbait desberdintasun guztien ginetik..."

• Bizi al gaitzke elkarrekin bakean? Diferentziak diferentzia, zerk batzen gaitu? Norekin identifikatu gara? Dokumentalean zer entzun dugu bereziki interesgarria iruditu zaiguna puntu horren gainean? Zer ekarpen egin dezakegu ideia horren inguruan?...

4.2.3. Bosgarren saioa

Bosgarren saioa hasteaz batera, azpimarra ezazue oraingo honetan saiatuko garela denok batera egiten gogoeta, ea ondoriorik taxutzen dugun. Aurkezpen hori egin ondoren, dokumentalaren bosgarren kapitulua ikusiko dugu.

Kapitulu hori ikusi ostean, eztabaidari ekin. Hasieran, lau-bost laguneko talde txikitik. Fase honetan, eztabaida horrek hamar minutuko hiru zati izango ditu. Bideratzaile-lanak egiten dituenak eskema hau erabil dezake eztabaida pizteko:

-10 minutuko lehen tartea. Talde txiki horietako kideei galdera hau egingo zaie, nahi badute erantzun dezaten:

• Saio hauetan guztietan, zerk eman dizu atentzioa gehien? Edo, zer iruditzen zaizu garrantzitsuenak? Edo, zer iruditzen zaizu ikasi duzula?

-10 minutuko bigarren tartea. Spotaren lehen zatia aztertzea eta iruzkintzea: Giza eskubideekiko konpromisoak batzen gaitu.

• Zer esan nahi du esaldi horrek? Norekin identifikatu gara? Dokumentalean zer entzun dugu bereziki interesgarria iruditu zaiguna puntu horren gainean? Zer ekarpen egin dezakegu ideia horren inguruan?...

-10 minutuko hirugarren tartea. Bigarren baieztapena aztertzea eta iruzkintzea: Elkartasunaren esperientziak batzen gaitu.

• Zer esan nahi du esaldi horrek? Norekin identifikatu gara? Dokumentalean zer entzun dugu bereziki interesgarria iruditu zaiguna puntu horren gainean? Zer ekarpen egin dezakegu ideia horren inguruan?...

-Azken tartea. Amaitu dugu talde txikietan egin beharreko eztabaida, eta, orain, denok batera eztabaidatuko dugu.

• Zer ondoriotara iritsi da bakoitza? Zerk egiten du gu denok talde bat izatea?

Saioari amaiera emateko, adibidez, kide bakoitzari esan post-it batean laburpen-esaldi bat idazteko. Gero, bakoitzak berea irakurri, eta horman erantsita utziko du, denen begi aurrean.

5. Uztartu Programarekin lan egiteko plana

2019ko bigarren seihilekoan, material honen edukia hainbat aldetatik jorrazteko jarduera batzuk prestatu ditugu, proba modura; eta asmoa jarduera horiek 2020an garatzea da. Proba egiteko jarduera horiek zorrotz-zorrotz ebaluatuko eta sistematizatuko dira. Gure proposamena izango da proba-jarduera horiek gutxienez arlo hauetan lantzea:

- Hezkuntza formalean.
- Euskadiko Gazteriaren Kontseiluarekin.
- Erljioarteko Euskal Kontseiluarekin.
- Futbol-taldeekin.
- Tutoretzapeko etxebizitzetan dauden adingabe edo gazte babesgabeekin.
- Espetxeetan.

Gainera, osagarri modura, eta EiT Brekiko lankidetzaz hitzarmenaren arabera, bai spotak bai dokumentala ("Badago zerbait herri honetako ekipora batzen gaituena") euskal telebistan emango dira, kate batean eta bestean.

Azken sintesi modura

Uztartu Programak tesi nagusi bat du oinarrian. Erradikalizazio biolentoa gertatzeko, beharrezkoa da isuri kognitibo batzuek beren eragina giza kontzientzian proiektu dezaten. Isuri kognitiboak diezaiekegu, baina baita, hizkera xehea erabiliz, aurreiritzi edo, besterik gabe, oker uste ere. Heziketarako material honek batez ere lau isuri kognitibo jorrazten ditu. Hauek, hain zuzen ere:

- "Barne-barnean, ziur naiz arrazoi guztia daukadala", dogmatismoaren eragina dago hor.
- "Garbi sentitzen dut ez dagoela ezer ez onik ez positiborik", horra hor fatalismoaren eragina.
- "Labur esanda: edo biolentzia edo beste gauza okerragoren bat; dena da balekoa-berdin zait dena": errealitatearen murrizketa demagogiko baten eragina dago hor: manikeismoarena.
- "Ez dago zalantzarik, nire ideiak eta nire taldea dira lehenengo", sektarismoaren eraginez.

Isuri kognitibo horiek aurreiritziak dira, kontrabaliok, oker usteak, influentziak... baina denek ere kontzientzian ate moduko bat zabaltzen dute, erradikalizazio biolentoa baliatzeari zilegi irizteko zirrikitu bat. Zer erantzun-estrategia erabili? Beste balore batzuetan inbertitu behar, beste eragin, erreferentzia eta alternatiba batzuetan.

Heziketa-material honetan garatzen den lan-hipotesiak dio ezen, erradikalizazio biolentuari aurrea hartuko badiogu, gogoeta eta esperientzia sustatu beharra dagoela lau erdigune pedagogikoren inguruan, haien bidez beste alternatiba bat emateko aurreiritzi horiei. Eta erdigune pedagogiko horietara behin eta berriz itzuli beharko dugu:

- "Inor ez da egia osoaren jabe. Nire ikuspegiak beti osatugabeak dira". Limitazioaren pedagogiaren inguruko gogoeta eta esperientzia.
- "Beti bada zerbait positiboa dena. Zailtasunen artean, aukerak bilatzen ditut". Positiboaren pedagogiaren inguruko gogoeta eta esperientzia.
- "Neure buruari galderak egiteko kontzientzia daukat. Nire ekintzak aukeratzeko eta hauen ondorioen erantzukizuna nirea da". Kontzientzia etikoaren pedagogiaren inguruko gogoeta eta esperientzia.
- "Garrantzitsuen pertsona errespetatzea da. Nire ideiek eta nire taldeak ez dute bizitza eta giza duintasuna baino gehiago balio". Giza duintasunaren pedagogiaren inguruko gogoeta eta esperientzia.

Uztartu Programaren estrategia didaktikoa horixe da, lau uste oker horietan eta haien kontrapuntu ideologikoetan behin eta berriz sakontzea. Ez da lan zaila, baina gizakiaren alderdirik berezienean eta unibertsalenean sakontzea eskatzen du.

Isuri kognitiboen eta erdigune pedagogiko alternatiboen laburpen-taula

Isuri kognitiboak (Aurreiritziak, kontrol-tresnak edo uste okerrak)	Erdigune pedagogikoa: gogoeta eta bizipen alternatiboa
I.	
“Barne-barnean, ziur naiz arrazoi guztia daukadala”	“Beti bada zerbait positiboa dena. Zailtasunen artean, aukerak bilatzen ditut”
Dogmatismoaren eragina	Izaera mugatuaren pedagogia
II.	
“Garbi sentitzen dut ez dagoela ezer ez onik ez positiborik”	“Siempre hay algo positivo. Puedo buscar las oportunidades entre las dificultades”
Fatalismoaren eragina	Balio positiboaren pedagogia
III.	
“Labur esanda: edo biolentzia edo beste gauza okerragoren bat; dena da balekoa-berdin zait dena”	“Neure buruari galderak egiteko kontzientzia daukat. Nire ekintzak aukeratzeko eta hauen ondorioen erantzukizuna nirea da”
Manikeismoaren eragina	Kontzientzia etikoaren pedagogia
IV.	
“Ez dago zalantzarik, nire ideiak eta nire taldea dira lehenengo”	“Garrantzitsuena pertsona errespetatzea da. Nire ideiek eta nire taldeak ez dute bizitza eta giza duintasuna baino gehiago balio”
Sektarismoaren eragina	Giza duintasunaren pedagogia

9

● dokumentua

Etikasi Programa
Lehen esperientzia pilotua

Etikasi Programa Lehen esperientzia pilotua

2020ko apirila

EUSKO JAURLARITZA

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetz
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

GOBIERNO VASCO

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

1. Etikasi Programaren deskribapena

XI. Legegintzaldiaren hasieran, Eusko Jaurlaritzak agerian utzi zuen bere ekintza osoan giza eskubideen ikuspegia modu globalean eta sailen artean indartzeko asmoa zuela. Erronka estrategikoa zen giza eskubideen aldeko hezkuntza-proiektu bat finkatzea, giza duintasunaren giza funtsean oinarritua, eta bakearekiko, aniztasunarekiko eta elkartasunarekiko konpromisoa lortzera bideratua, enpatiaren alde eginez. Helburu nagusia zen hezkuntza-tresnak sortzea eta gizarte- eta hezkuntza-arloko elkarrekintzak indartzea, bizikidetzaren arloan dauden eta sortzen ari diren erronkei aurre egiteko.

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren 9. ekimenak Eusko Jaurlaritzak hezkuntzaren arloan zituen aurreikuspenak ezartzen ditu. Aurreikuspen horiek garatuz, 2017ko ekainaren 29an, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak “Giza Eskubideen, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Hezkuntzarako Programa Osagarria 2017-2020” aurkeztu zuen, liburu honetan 1. Dokumentu gisa jasotzen dena. Programa honen seigarren jarduera-ardatza Etikasi Programa sustatzea da.

Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak, Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK) eta Gazteria Zuzendaritzak sustatzen dute ekimen hau, giza duintasunaren eta giza eskubideen hezkuntza-esperientzia sustatzeko, eta esperientzia hori lehen pertsonan ulertzeko eta esperimendatzeko.

Etikasi Programaren helburua da gazteek etikari (etika ikasi) eta giza eskubideei buruz ikastea, Europako leku esanguratsuetara hezkuntza-bisitak eginez, hala nola kontzentrazio-esparruek markatutako hirietara edo indarkeria-gertakari larriek eragindako eskualdeetara, hala nola Balkanetara edo Ipar Irlandara. Giza eskubideen aldeko hezkuntzaren ikuspegitik, munduko beste leku batzuetan bizi izandako gertaera traumatikoei buruzko leku eta istorioekin fisikoki ezagutzeko eta harremanetan jartzeko esperientziak eragin eta iraunkortasun handiko potentzial pedagogikoa du. Beste pertsona batzuen lekuan jarri eta mundua beste leku batetik ikusteko aukera ematen digu.

Proiektuaren oinarrietan adierazten zen, halaber, ekimen honen esperientzia pilotuaren ebaluazioa Etikasi Programaren urteko eskaintza sendotzeko oinarria izango zela, bisitaren aurreko eta ondorengo hezkuntza-programa batean parte hartzearen baldintzapean.

Halaber, programaren finkapena urteko eskaintza eta deialdi baten bidez islatuko da, aurrekontu-xedapenak ahalbidetzen duen plaza kopuruaren arabera, Batxilergoko 1. mailako, Lanbide Heziketako Erdi- edo Goi-mailako Zikloetako eta Unibertsitateko lehen mailetakako gazteek bost egunez bisitatu ahal izan ditzaten Europan indarkeria-gertakari larriek markatutako leku enblematikoak.

2018an proiektua diseinatu eta prestatu ondoren, 2019an, aurreikusita zegoen bezala, lehenengo esperientzia pilotua egin zen, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak eta Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK) elkarrekin garatutakoa, eta dokumentu honen bigarren atalean deskribatzen dena(*).

(*) 2020ko udarako aurreikusitako esperientzia horren bigarren edizioa ezin izan zen gauzatu, Covid-19 pandemiaren eraginagatik.

2. Etikasi Programaren 2019ko esperientzia pilotuaren laburpena (EGKren eskutik)

2.1. 2019ko lehen esperientzia pilotua hautatzeko prozesua

2019ko urtarrilaren 31n prentsaurrekoa eskaini zen programa aurkezteko eta ekimenari eta deialdiari buruzko informazio zehatza emateko. Egun horretan bertan, albiste bat eta dossier bat jarri ziren Euskadiko Gazteriaren Kontseiluaren webgunean, eta EGK-k eskaintzaren berri eman zuen bere sare sozialen bidez. Era berean, mailing bat egin zitzaien EAEko Batxilergoko eta Lanbide Heziketako ikastetxe guztiei.

Hautaketa-prozesua 2019ko udaberrian egin zen, eta bi kategoriatan banatu zen, gazteen adinaren arabera: 1. taldea, Batxilergoko 1. mailako ikasleak; eta, 2. taldea, 18 urtetik 30 urtera bitarteko ikasleak.

1. taldea: Batxilergoko 1. mailako ikasleak

Gehienez 30 plaza eskaini ziren EAEko Batxilergoko 1. mailako gela bereko ikasle-taldeentzat, Auschwitzera lau egunez bidaiatzeko. Ikastetxe bakoitzak gehienez bi eskabide aurkeztu ahal izan zituen deialdira (bat ikasgela bakoitzeko).

Hautaketa-prozesurako baldintza gisa, hautagaiek giza eskubideei buruzko bideo bat bidali behar zuten. Izena emateko eskaerak aurkezteko epea urtarrilaren 31tik otsailaren 22ra bitartekoa izan zen eta martxoaren 11ra arteko epea izan zuten lana aurkezteko. Deialdiaren oinarriari eta hautaketa-prozesuari buruzko informazio guztia Euskadiko Gazteriaren Kontseiluaren (EGK) webgunearen bidez kontsultatu ahal izan zen.

29 talde aurkeztu ziren eta epaimahai batek hainbat alderdi baloratu zituen: sormena eta originaltasuna, giza eskubideen ikuspegia, gazteen protagonismoa, genero-ikuspegia, kalitate teknikoa eta hizkuntzen erabilera. Epaimahaikideen aldetik puntuaziorik onena jaso zuen bideoa Zumaiako Zumaiena Ikastetxeko batxilergoko 1. mailako 24 ikasleek egindakoa izan zen.

2. taldea: 18 urtetik 30 urtera bitarteko ikasleak

Kasu horretan, Lanbide Heziketako Erdi- edo Goi-mailako eta Unibertsitateko lehen mailako zikloetako 18 eta 30 urte bitarteko adin-tartean dauden ikasleentzat gehienez 30 plaza eskaintzea aurreikusi zen, Belfastera bost egunez joateko.

Hautaketa-prozesurako baldintza gisa, ikasleek beren ikasketen onarpen-agiria bidali behar zuten, egiten zituzten ikasketak, interesak eta kezkek, esperientziak eta giza eskubideen eta bizikidetzaren arloarekin lotutako motibazioak azaltzen zituen motibazio-gutun batekin batera. Eskaerarekin batera, giza eskubideei buruzko hausnarketa bat egin eta bidali zuten (gutxienez 900 hitz eta gehienez 1.500). Ebaluazio-prozesua

osatzeko, hautaketaz arduratzen zen epaimahaiak elkarrizketa pertsonala egin ziren aurkeztu ziren pertsonei, eskatzailearen motibazioa eta beste gaitasun batzuk ezagutzeko.

Programan parte hartzeko izena emateko azken eguna 2019ko otsailaren 22a izan zen. Eskabidea, arrazoi-tze-gutunarekin eta testu-iruzkinarekin batera, 2019ko martxoaren 11ra arte aurkeztu ahal izan zen.

Parte hartzeko 18 eskaera aurkeztu ziren, eta onartu ere bai, baina azkenean hamar izan ziren bidaiatu ahal izan zutenak. 18 eta 30 urte bitarteko gazteak izan ziren, Lanbide Heziketako erdi-mailako edo goi-mailako zikloetan eta Unibertsitateko lehen mailan ikasten ari zirenak.

2.2. Bidaiaren aurreko saioa

Hautaketa-prozesua igaro ondoren, programan parte hartu ahal izateko baldintza bat zen Uztartu Programaren “Bada zerbait herri honetako ekipora batzen gaituena” dokumentalaren inguruko prestakuntza-saio batean parte hartzea, bost kapitulutan banatuta. Material horrek gida didaktiko bat dauka, indarkeriari buruzko gogoeta-lan bat egiteko, bai eta indarkeriari aurrea hartzeko baliabideak ere. Saio horiek 2019ko maiatzaren 23an egin ziren lehen taldearentzat, eta 2019ko ekainaren 11n eta 13an bigarrenarentzat.

2.3. Hezkuntza-bisiten garapena

Etikasi Proiektuaren esperientzia pilotua 2019an egin zen, eta bi talde-bidaia egin ziren, bakoitzak bere hezkuntza-agendarekin.

Lehenengo bisita 2019ko ekainaren 17tik 20ra egin zen Auschwitzera. Zumaiako (Gipuzkoa) Zumaiena ikastetxeko Batxilergoko 1. mailako ikasleek parte hartu zuten. Krakoviara iritsi eta lehenengo egunean, parte hartzeko dinamika bat egin zen gazteekin, bisita egitera bultzatzen zituzten gaiei eta ikusi, entzun eta sentituko zutenari buruz zituzten itxaropenei heltzeko. Bigarren egunean, bisita gidatua egin zen Auschwitz I-Main Camp Museoan. Bisita gidatuaren ondoren, taldeak Sonderkommandoei buruzko tailer pedagogiko batean parte hartu zuen (preso juduek eta ez juduek osatutako lan-unitateak, gas ganberetan eta kontzentrazio esparruetako errausketa-labeetan lan egiteko aukeratuak). Hirugarren egunean, Auschwitz II-Birkenau Memorialera eta Shoahri buruzko erakusketara bisita gidatuaren bigarren zatia egin zen. Bloc27 Shoah YadVashem institutuak Jerusalemengandako erakusketa bat da. Lehenengo zatia gerra aurreko komunitate juduaren bizitzari buruzkoa da; bigarrena, nazien ideologiari eta juduen sarraskiari buruzkoa. Laugarren egunean etxerako bidaia egin zen.

Bigarren helmuga Belfast (Ipar Irlanda) izan zen. Bidaia 2019ko uztailaren 1etik 5era egin zen, eta bertan parte hartu zuten 18 eta 30 urte bitarteko gazteek, Lanbide Heziketako erdi-mailako edo goi-mailako zikloetan eta Unibertsitateko lehen mailan ikasten ari direnek, hainbat jatorritatik.

Lehenengo egunean, iritsi zirenean, gazteek dinamika parte-hartzailea egin zuten, Belfasten igaroko zituzten egunei buruz hitz egiteko. Bigarren egunean Belfasteko bakearen harresietara eta Crumlin Roadeko kartzelara bisitak egitera bideratu zuten. Hirugarren egunean bi ikastetxe bisitatu zituzten eta

topaketa bat egin zuten YouthActioneko gazteekin. Laugarren egunean, Derryko Free Derryren Museoa edo Hollywood Youth Center bisitatu zituzten. Bertan, parte-hartzaileek Belfasteko gazteekin esperientziak trukatu ahal izan zituzten, eta Ipar Irlandako gazteek bakearen eta bizikidetzaren arloan gehien kezkatzen dituzten gaiak entzun eta gertutik ezagutu ahal izan zituzten.

Bi bidaiak egiteko erabilitako ikuspegi pedagogikoa Gizalegez Akordioan oinarrituta zegoen, eta, une oro, ahalegina egin zen, programatutako jarduerekin eta bidaiaren zehar egindako galderekin eta ariketekin, gazteek ikuspegi hori aplikatu zezaten giza eskubideen urraketa bat identifikatzen zen egoera guztietan. Horretarako, programatu gabeko hausnarketa-geldialdiak egin ziren, eta oso baliagarriak izan ziren bisitetan eta tailerretan ikusitakoa eta entzundakoa barneratzeke.

2.4. Bidaiaren osteko saioa

Adi-Adian modulua bi taldeekin aplikatzeko diseinatu zen bidaiaren ondorengo saioa. Hala ere, batxilergoko 1. mailako taldeak aurretik ere landu zuen programa hori, eta, beraz, eskuratutako ezagutzak eta haien iritziak landu ziren, parte hartzeko galderen eta dinamiken bidez. Etorbizunean egoera hori beste talde batzuekin errepika daitekeela kontuan hartuta, interesgarria litzateke bi aukera posibleak planteatzea (Adi-Adian edo dinamika partizipatiboak aplikatzea), gazteekin proiektuan zer ikasi duten, zer sentitu duten eta abar landu ahal izateko.

2.5. Beste gai batzuk

Koadernoak

Aireportuan koaderno txiki bat banatu zen, bidaietan landuko ziren gogoetekin. Gai horiei buruz hitz egin zen gurekin. Koadernoetan, gainera, gazteen iritziak, sentimenduak, iruzkinak... jasotzeko tokia ere bazegoen. Egunkaria gazteen bidelaguna izan zen bidaiaren hasieratik amaierara arte; taldean hitz egiten genituen gaiak islatu behar ziren bertan, baina baita inpresio pertsonalak ere. Horri esker, modu zabalean jaso ahal izan ziren pertsona bakoitzaren sentimenduak eta inpresioak, eta hori oso baliagarria izan da ebaluazioa egiteko eta proiektuak pertsona bakoitzarengan zer eragin izan duen ikusteko. Bidaia amaitzean koadernoak batu ziren, jasotako oharak baloratu ahal izateko. Dena den, iraileko eta urriko prestakuntza-saioetan itzuli zitzaizkien, haiek gorde ahal izateko.

Bidaiaren gainerako memoria

Gazteen gogoeten bilketa osatzeko, bidaiatik itzuli eta astebetera bi orrialde inguruko memoria pertsonal labur bat idazteko eskatu zitzaizkien. Horrela, lan-koadernoaz gain, programan eskuratutako ikaskuntzak ebaluatzen lagunduko duen hausnarketa pertsonala dago.

Bidaiaren zehar, dinamizatzaileek/antolatzaileek esan zuten agian pertsona horiek gonbida zitezkeela hurrengo edizioetan bidaiaren aurretiko prestakuntzan eta dinamizazioan parte har zezaten. Horrela, urtero programa horretan parte hartuko duten talde ugarietako laguntzeko pertsona-multzo bat sortuko litzateke. Gainera, epe luzerako konpromiso bat ere sortuko litzateke parte-hartzaileekin (horiek ikasi dutena erakusten diete gazteenei, eta, aldi berean, prestakuntza jasotzen jarraitzen dute eta giza eskubideekin inplikaturik jarraitzen dute).

2.6. Balorazio orokorra

Etikasi programaren balorazio orokorra oso positiboa izan da. Parte hartu dutenek —bai Auschwitzera joan zen taldean, bai Belfastera joan zen taldean— oso balorazio positiboa egin dute proiektuan parte hartu ahal izan dutelako. Gogoetetan, prestakuntza-saioetan eta bisitetan oso parte-hartze handia izan da. Hori oso positiboki baloratu da; izan ere, bi bidaietarako prestatutako programan bisita eta askotariko jarduera ugari zeuden, eta batzuetan gehiegizkoa izan zitekeen.

10.

dokumentua

XI. Legegintzaldiko jardueren balantzea,
bizikidetza eta giza eskubideen kultura
dibulgatzeari buruz

XI. Legegintzaldiko **jardueren balantzea**, bizikidetzaren eta giza eskubideen kultura dibulgatzeari buruz

2020ko apirila

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Giza Eskubide, Bizikidetzaren
eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General de Derechos Humanos,
Convivencia y Cooperación

Sarrera

2017-2020rako Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planaren “Dibulgazioa (Bizikidetzaren eta giza eskubideen kultura)” 10. ekimenaren helburua zen bizikidetzaren eta giza eskubideen kultura indartzera bideratutako pedagogia soziala sustatzea, eta giza eskubideekiko konpromisoari, elkartasunari eta enpatiaren aldeko aukerari lotutako erreferentzia komunikatiboak eta dibulgaizaileak sortzea.

Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Planak, halaber, berriazko garrantzia eman zion sentsibilizazioari, eta bertan honela islatzen da: “Euskal gizartean giza eskubideak eta horien oinarrian den giza duintasuna errespetatzearen balio etiko, aurrepolitiko eta unibertsalaren aldeko kontzientzia indartzera bideratuta dago Eusko Jaurlaritzak giza eskubideen arloan duen dibulgazio-politika, adiskidetasunean oinarritutako bizikidetzaren normalizatua lortu ahal izateko”.

Ildo horretan, bi eremutan jardun da. Alde batetik, dagoeneko finkatuta dauden ekimenen jarraipena; eta, bestetik, proiektu berrien bultzada. Jarraipeneko ekimenen artean aipatzekoak dira Giza Eskubideen Eguna (abendua 10a), René Cassin Sariaren banaketa, EITBrekin akordioa eta Zinexit Bizikidetzarako Zinema Erakustaldia. Ekimen berrien artean, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 70. urteurrena eta Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioaren 30. urteurrena nabarmentzen dira. Dokumentu honetan jardueren balantzea jasotzen da.

Abenduaren 10a, Giza Eskubideen Eguna

Giza eskubideak ezagutzeko alde aurreko eta ezinbesteko urratsa da pertsonen duintasuna errespetatzeko. Hori dela eta, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak giza eskubideen balioari buruzko gizarte-komunikazioko kanpainak bultzatu ditu urtero ahalik eta euskal herritar gehienengana iristeko, abenduaren 10ean; hain zuzen ere, Giza Eskubideen Egunean.

Legegintzaldi honetan hiru kanpaina zehatz egin dira, eta hemen ikus daitezke: <https://www.euskadi.eus/abenduak-10-giza-eskubideen-nazioarteko-eguna/web01-s1lehbak/eu/>

René Cassin Saria

Beren ibilbide pertsonal edo profesionalarekin giza eskubideak sustatzeko, defendatzeko eta zabaltzeko konpromisoaren lekukotasuna ematen duten pertsonak edo kolektiboak publikoki aitortzeko eta saritzeko, Eusko Jaurlaritzak René Cassin Saria sortu zuen 2003. urtean.

Orduz geroztik, Giza Eskubideen Nazioarteko Egunean, abenduaren 10ean, gobernuak ekitaldi bat antolatzen du, non saritutako pertsona edo kolektiboa publikoki aitortzeaz gain, giza eskubideekiko dugun konpromisoa berresten den.

Legegintzaldi honetan René Cassin saria jaso duten erakundeak edo pertsonak honako hauek izan dira: 2016an, Sant ‘Egidio komunitatea, Itsas Salbamendu Humanitarioa eta Zaporeak elkarteak eman zitzaizkien saria; 2017an, Sexual Minorities Uganda (SMUG); 2018an, Juan José Aguirre Muñoz apezpikua eta José Palazón Osma jauna; eta 2019an, Federico Mayor Zaragoza jauna, bakearen, hezkuntzaren eta giza eskubideen alde egindako lanagatik. <https://www.euskadi.eus/rene-cassin-saria-proiektua/web01-s1lehbak/eu/>

EiTBrekin akordioa

Beste jarduera-ildoan EiTBrekin sinatutako lankidetzaren hitzarmena berritzea izan da, erakunde publiko horrek bizikidetzaren laguntzeko dituen konpromisoak garatzeko, aniztasunaren eta elkartasunaren giza eskubideetan sortzen ari diren gaiak txertatuta. Legegintzaldi honetan beste lankidetzaren hitzarmen bat sinatu zen, 2018ko maiatzaren 24an aurkeztu zena. Akordio horrek aurreko balioei jarraipena ematen zien, baina oraingoan, lehen aldiz, ETArekin behin betiko amaieraren testuinguru batean. Tokiko errealitate berri hori esparru global berri eta guztiz aldakor batean agertzen zen. Lankidetzaren akordio berriak errealitate sozial berria hartu zuen kontuan, amaitu gabe geratu ziren eta sortzen joan ziren erronekien.

Akordio horren emaitza garrantzitsuenetako bat Uztartu programarekin elkarlanean aritzea izan da. Programa 2019ko ekainaren 6an aurkeztu zen, Kursoarekin egin zen Erradikalizazio Biolentorekin Prebentzioarako Nazioarteko Mintegia aprobetxatuz. Mintegi horretan Erresuma Batutik eta Kanadatik etorritako erradikalizazioaren prebentzioaren arloko profesionalak parte hartu zuten. Hezkuntza-material horren iragarkiak eta dokumentala: “Bada zerbait herri honetako taldera batzen gaituena” euskal telebistan eman ziren, kate batean eta bestean.

https://www.irekia.euskadi.eus/es/web_tv/12010-programa-socio-educativo-uztartu

Zinexit

Legegintzaldi honetan zehar, Giza Eskubide, Bizikidetzaren eta Lankidetzaren Idazkaritza Nagusiak zinema, kultura eta hausnarketa partekaturako funtsezko tresna gisa erabili du. Lau urte hauetan, Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzaren bultzadari esker, Zinexit Bizikidetzarako Zinemaren Erakusketaren beste lau edizio egin dira. Erakusketa 2010ean hasi zen egiten eta 2019. urtean 10. edizioa bete du.

Ekimen honen helburua, arte zinematografikoaren bidez, ikusleei Giza Eskubideekin, Bakearekin eta Bizikidetzarekin lotutako hainbat gairen inguruan interpelatzeko pedagogia soziala bultzatzea da.

Denbora horretan guztian, hazten joan da, erakusketa honetan parte hartu duten pertsona guztiak batera. Publiko orokorrari zuzenduta dago, baina erakusketaren esparruan Zinexit Eskola txertatu da, Lehen Hezkuntzako 1. mailatik 4.era bitarteko ikasleei eta haien irakasleei zuzendua. Bakearen eta giza eskubideen kultura gazteenekin lantzea ahalbidetzen du, gazteengan etorkizunaren kontzientzia kritikoa eta eraikitzailea sortzen saiatuz.

Hainbat erakunderen aliantzak eta lankidetzak bilatu dira, hala nola Amnesty International, CEAR Euskadi edo Save the Children erakundeekin, bai eta erakusketaren lagin bat izan duten udalerrienak ere: Barakaldo, Basauri, Vitoria-Gasteiz. Bilboko Udalarekin elkarlanean aritu da: batera egin dira Zinexit eta aniztasunaren aldeko eta diskriminazioaren aurkako udalaren BOSA! Programa.

10 urteko lana eta ahalegin partekatua izan dira, eta horietan eztabaida kritikoak eta hausnarketa sakonak sustatu nahi izan dira gaur egun giza eskubideek dituzten erroreak handien inguruan, eta hori guztia filmek eta horien osteko eztabaidek eta gogoetek pizten dizkiguten emozioen bidez.

Hona hemen ekimen honetan izandako parte-hartzearen emaitzak 2014tik hona:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	GUZTIRA
Zinexit Erakusketa Partehartzaileak	2.480	2.442	3.147	3.272	3.025	3.860	18.226
Zinexit Eskola Ikastetxe kopurua	12	13	17	16	15	16	89
Zinexit Eskola Ikasle kopurua	1.266	1.350	1.502	1.467	1.322	1.640	8.547
Zinexit Eskola Irakasle kopurua	69	75	75	74	74	74	441

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 70. urteurrena

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalak 70. urtemuga ospatu zuen 2018. urtean. Hori dela eta, Nazio Batuen Erakundeak “giza duintasuna, ekitatea eta justizia defendatzen ditugu” izeneko kanpaina bultzatu zuen. Urteurrena ospatzeko, EAEko erakundeek programa bateratua eta irekia bultzatzea adostu genuen, “Eskerrak giza eskubideei” izeneko. Mezu nagusi horri esker, eduki polisemikoa hiru lerro diskurtsibo handitan batu zen:

·Mezuak azpimarratzen zuen giza eskubideak edukitzea ona zela, eta ez edukitzeak ziurgabetasuna ekarriko zuela. **Eskerrak giza eskubideak badaudela... Horiek gabe nolakoa izango litzateke mundua?**

·Giza eskubideei esker lortu den guztia azpimarratzen zuen mezu horrek, bai eta haiei esker egiteko dagoen guztia dakigula ere. **Eskerrak giza eskubideak dauden. Haiei esker, aske eta berdin jaiotzen diren gizakien duintasuna defenda dezakegu.**

·Giza eskubideek dakartzaten gauza guztiak eskertzeko mezua da, eta horientzat da gure esker ona! **Eskerrak giza eskubideei.**

Partekatutako oinarri hori aintzat hartuta, jardueren banaketa egin zen 2018. urtean. Erakunde bakoitzak –edo erakunde batzuek, baldin eta proiektu baten inguruan elkartzen baziren– bere gain hartu zuen hura modu autonomoan eta koordinatuan garatzeko ardura.

Jarduera-programaren barruan, nabarmentzekoa da Eusko Jaurlaritzak antolatu eta bultzatu zuen Nazioarteko Kongresua, XXI. mendean giza eskubideek sortzen ari diren erronkei buruzkoa. Kongresua Bilbon egin zen, 2018ko azaroaren 7tik 9ra bitartean, EHUKo Giza Eskubideen eta Botere Publikoen Katedraren elkarlanean. Bizikidetzaren erronka global berrien aurrean giza eskubideen garrantziari eta lehentasunari buruzko kontzientzia partekatuan sakontzeko aukera eman zuen biltzar horrek.

“Eskerrak giza eskubideei” kanpaina 2018ko abenduaren 10ean amaitu zen, Giza Eskubideen egunean. Egun horretan René Cassin Saria 2018 eman zen.

Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenaren 30. urteurrena

2019ko azaroaren 20an, Haurren Egun Unibertsala ospatzen zen egunean, ekitaldi bat egin zen Lehendakariaritzan, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena sinatu zenetik 30 urte igaro zirela ospatzeko. Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak, Eusko Jaurlaritzako Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak eta UNICEFek antolatu zuten ekitaldia. EAeko zenbait ikastetxetako 11 urtetik 15 urtera bitarteko 70 hurrek taldeetan zenbait gaiei buruz eztabaidatu zuten. Lehendakaria, Arartekoa, Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailburua, Hezkuntzako Sailburua eta Jaurlaritzako beste kargu batzuk taldeetan eseri ziren, solasaldian eta eztabaidan gazteekin batera parte hartuz.